

Euroopa
Komisjon

Leidke endale sobiv keskkonnaalane ELi rahastamisprogramm

*Keskkonna toetamine mitmeaastase
finantsraamistiku 2021–2027 ja
taasterahastu „NextGenerationEU“ alusel*

Tänuavaldus. Keskkonna peadirektoraadi üksus E1 tänab konsortsiumi, kuhu kuulusid Trinomics, Ricardo ja ÖIR, abi eest käesoleva väljaande „Leia endale sobiv keskkonnavalade ELi rahastamisprogramm“ koostamisel.

Käsikiri valmis juunis 2022.

Käesolevat dokumenti ei tohi pidada Euroopa Komisjoni ametlikuks seisukohaks.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023

© Euroopa Liit, 2023

Euroopa Komisjoni dokumentide taaskasutamise põhimõtteid rakendatakse vastavalt komisjoni 12. detsembri 2011. aasta otsusele 2011/833/EL komisjoni dokumentide taaskasutamise kohta (ELT L 330, 14.12.2011, lk 39). Kui ei ole märgitud teisiti, on selle dokumendi taaskasutamine lubatud litsentsi Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) alusel (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). See tähendab, et taaskasutamine on lubatud, kui on viidatud allikale ja märgitud ära kõik tehtud muudatused.

Selliste elementide kasutamiseks või paljundamiseks, mis ei kuulu Euroopa Liidule, võib olla vaja taotleda luba otse asjaomaselt õiguste omajalt.

Kaanefoto: © Gettyimages

PDF ISBN 978-92-76-54662-7 doi:10.2779/020956 KH-06-22-189-ET-N

Töö alustamine

4

Juurdepääs rahastamisele

3

Sobiva programmi leidmine

Taust

2

Euroopa roheline kokkulepe ja mitmeaastane finantsraamistik

1

Sissejuhatus

Sisukord

Lühendite loetelu	3
Sõnastik	4
1. OSA. TAUST	
1. peatükk. Sissejuhatus	5
Juhendi sihtrühm	7
Juhendi sisu	7
Kuidas juhendit kasutada?	9
2. peatükk. Euroopa roheline kokkulepe ja mitmeaastane finantsraamistik	11
Euroopa roheline kokkulepe	12
ELi mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027 ja taasterahastu „NextGenerationEU“	13
2. OSA. TÖÖ ALUSTAMINE	
3. peatükk. Sobiva programmi leidmine	15
ELi rahastamis- ja hankeportaalidest üldise teabe leidmine	16
ELi pakutava rahastamise ülesehituse ja haldamise põhitunnused	17
Tehniline abi (nõustamis- ja tugiteenused) projektide elluvijatele	19
Projekti keskkonnahoidlikumaks muutmine: juhtpõhimõtted ja vahendid	21
4. peatükk. Juurdepääs rahastamisele	24
Rahastamisprogrammide tutvustus	25
Teave fondide kohta	27
Keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE)	28
Programm „Euroopa horisont“	32
Ühtekuuluvusfond	36
Euroopa Regionaalarengu Fond – tööhõivesse ja majanduskasvu investeerimise eesmärk	38
Euroopa Regionaalarengu Fond – Euroopa territoriaalse koostöö eesmärk (Interregi programmid)	42
Euroopa Sotsiaalfond+	44
Õiglase ülemineku fond	47
Euroopa ühendamise rahastu	49
Taaste- ja vastupidavusrahasu	51
Programm „InvestEU“	54
Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond	60
Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond	62
Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond	65
Muud rahastamisvõimalused	68
Innovatsioonifond	69
Moderniseerimisfond	71

Lühendite loetelu

AFIF	alternatiivkütuste taristu rahastamisvahend
ASLR	avaliku sektori laenurahastu
CEF	Euroopa ühendamise rahastu
CINEA	Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusamet
EAFRD	Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond
EAGF	Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond
EIC	Euroopa Innovatsiooninõukogu
EIF	Euroopa Investeerimisfond
EIP	Euroopa Investeerimispank
EMKVF	Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond
EMP	Euroopa Majanduspiirkond
ERF	Euroopa Regionaalarengu Fond
ESF+	Euroopa Sotsiaalfond+
Green ASSIST	keskkonnahoidlik nõustamisteenus kestlike investeeringute toetamiseks
HKS	heitkogustega kauplemise süsteem
IF	Innovatsioonifond
JASPERS	ühisabi projektide toetamiseks Euroopa piirkondades
JTF	õiglase ülemineku fond
JTM	õiglase ülemineku mehhanism
KA	korraldusasutus
KMH	keskkonnamõju hindamine
MF	moderniseerimisfond
MFF	mitmeaastane finantsraamistik
PM₁₀	tahke osake läbimõõduga 10 µm või vähem
Põhimõte „ei kahjusta oluliselt“	olulise kahju ärahoidmise põhimõte
SIP	strateegiline integreeritud projekt
SLP	strateegiline loodusprojekt
TAIEX	tehniline abi ja teabevahetus
TTI	tehnilise toe instrument
TVK	taaste- ja vastupidavuskava
TVR	taaste- ja vastupidavusrahastu
VKEd	väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad
VÜ	vabaühendused
ÜF	Ühtekuuluvusfond
ÜPP	ühine põllumajanduspoliitika

Sõnastik

Keskkonnaaspektide (projektidesse) integreerimine. See termin osutab keskkonnakaalutluste valdkonnaülesele projektitsüklisse integreerimisele. Keskkonnakaalutluste projekti integreerimist nimetatakse sageli ka keskkonnaaspektidega arvestamiseks.

Keskkonnaspetsiifilised projektid. See termin osutab projektidele, mille peamine ja sageli ainus eesmärk on ühe või mitme keskkonnaaspekti parandamine.

Rahastamisprogrammide vahendite saajad. See termin osutab projektide eri liiki elluvijatele, kes saavad rahalisi vahendeid oma projektide rakendamiseks. Need võivad olla avaliku või erasektori asutused, teadusasutused, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad jne.

Projektide elluvijad. See termin osutab nii avaliku kui ka erasektori osalejatele, kes taotleavad oma projektidele ELi rahastamist.

Rahastamisprogrammid. See termin osutab mitmeaastase finantsraamistiku ja taasterahastu „NextGenerationEU“ rahalistele vahenditele, samuti käesolevas juhendis käsitletud innovatsioonifondile ja moderniseerimisfondile, mida rahastatakse ELi heitkogustega kauplemise süsteemist.

1. peatükk.

Sissejuhatus

ELi rahalist toetust keskkonnale antakse mitme eri ELi rahastamisprogrammi kaudu. ELi mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 ülesehitust on küll varasemate perioodidega võrreldes lihtsustatud, et sidusrühmadel oleks hõlpsam rahastamisvõimalusi kasutada, kuid keskkonna jaoks mõeldud ELi rahaliste vahendite kasutusevõtmise ja tõhusama kasutamise edendamiseks tuleb teha rohkem tööd. Käesolev juhend on osa sellest tööst – selles antakse ülevaade ELi pakutavatest rahastamisvõimalustest mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 ja taasterahastu „NextGenerationEU“ alusel ning tehnilise toetuse võimalustest projektide puhul, millega toetatakse **Euroopa roheline kokkulepe**¹ keskkonnanäesid. Sellised projektid võivad olla keskkonnale kasulikud otseselt (näiteks projektid vee või õhu saaste eest kaitsmiseks) või kaudselt, integreerides keskkonnanäesid valdkonnaüleselt mittekkeskkonnanäesid projektidesse (näiteks ettevõtete ressursitõhususe suurendamine, ehitusprojektides taastuenergia kasutamise edendamine või taristuprojektides elurikkuse kaitse arvessevõtmine).

1 Lisateavet on esitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil Euroopa roheline kokkulepe kohta (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_et).

Euroopa roheline kokkulepe kajastab komisjoni kohustust tegeleda kliima- ja keskkonnanäesid probleemidega. Selle eesmärk on muuta EL õiglaseks ja jõukaks, nüüdisaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus 2050. aastaks ei ole enam kasvuhoonegaaside netoheidet ja kus majanduskasv on lahutatud ressursidest. Lisaks on selle eesmärk kaitsta, säilitada ja suurendada ELi looduskapitali ning kaitsta kodanike tervist ja heaolu keskkonnaga seotud ohtude ja mõju eest (COM(2019) 640 final).

Joonis 1. Euroopa roheline kokkulepe põhimeetmed

Juhendi sihtrühm

Juhend on kavandatud kiirelt kasutatava praktilise viitedokumendina **projektide elluvijatele**, kes soovivad viia ellu projekte, millega toetatakse Euroopa rohelise kokkuleppe keskkonnanäesmärgi ja/või ELi keskkonnanäesmärgi rakendamist, ning kes taotlevad ELi rahalisi vahendeid, sealhulgas tehnilist abi. Projektide elluvijad võivad olla avaliku või erasektori osalejad – käesolev juhend on suunatud neile mõlemale –, sealhulgas vabaühendused, äriühingud, teadusasutused, haridusasutused ning riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused. Juhend on mõeldud neile, kes taotlevad rahalisi vahendeid projektide jaoks, mis on otseselt suunatud keskkonnale (ja millel on seega üks või mitu keskkonnaprojekti eesmärki), või projektide jaoks, millel on muud eesmärgid, kuid millesse on valdkonnaüleselt integreeritud keskkonnakaalutlused. Näiteks võib projekti elluvija soovida investeerida keskkonnatataristusse või parandada keskkonnakasu, mida pakuvad projektid mõnes muus, näiteks tööstus-, transpordi- või energiasektoris, millel ei pruugi tingimata olla keskkonnanäesmärki (otsest toetust ja keskkonnanäespektide integreerimist on lähemalt võrreldud [3. peatükis](#)).

Käesolevas juhendis kirjeldatakse üksikasjalikult neid mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 rahastamisprogramme ja -vahendeid, millega otseselt või kaudselt toetatakse ELi keskkonnapoliitikat ja -eesmärgi. Juhendil on kaks eesmärki: suurendada teadlikkust ja võimestada potentsiaalseid projektide elluvijaid, pakkudes neile teadmisi ja ülevaadet, et hõlbustada keskkonnale suunatud ELi rahaliste vahendite taotlemist. Käesoleva juhendiga tutvumine peaks võimaldama projekti elluvijal – olenemata sellest, kas ta esindab eraettevõtet, vabaühendust, riiklikku, piirkondlikku või kohalikku ametiasutust või mis tahes muud liiki sidusrühma – paremini kindlaks teha tema projekti jaoks asjakohane rahastamis- ja tehnilise abi programm, paremini aru saada sellest, kas tema projekt võib olla rahastamiskõlblik, ja saada teada, kust leida täiendavaid juhiseid.

Juhendi sisu

Juhend jaguneb kaheks osaks. Esimene, sissejuhatav osa, koosneb käesolevast peatükist ja [2. peatükist](#), milles tutvustatakse keskkonnale mõeldud rahastamisvõimaluste poliitilist konteksti. Täpsemalt tutvustatakse Euroopa rohelist kokkulepet ja selle eesmärgi, samuti peamisi ELi tasandi rahastamisallikaid nende eesmärkide täitmiseks, nimelt ELi mitmeaastast finantsraamistikku 2021–2027 ja taasterahastust „NextGenerationEU“.

Juhendi teine, keskne osa on esitatud [3.](#) ja [4. peatükis](#). [3. peatükis](#) on tutvustatud teatavaid elemente, mis võivad

mõjutada rahastamisprogrammi (strateegilist) väljavalimist, näiteks rahastamisprogrammide haldamist ja rahastamisvahendite olemasolevaid liike. Samuti on seal esitatud ülevaade kasutatavatest tehnilise abi võimalustest. [4. peatükis](#) on põhjalikult kirjeldatud ELi rahastamisprogramme, millest võidakse toetada keskkonnapetsiifilisi projekte (projekte, millel on peamiselt keskkonnanäesmärgid) ja projekte, mille põhieesmärk (põhieesmärgid) on seotud muu poliitikavaldkonnaga kui keskkonnaga, et käsitleda ja integreerida keskkonnaga seotud murekohti ja võimalusi. Kõikide [4. peatükis](#) loetletud rahastamisprogrammide puhul on esile toodud keskkonna otsese toetamise ja keskkonnanäespektide projektidesse integreerimise võimalused.

[Tabelis 1](#) on esitatud ülevaade [4. peatükis](#) üksikasjalikult tutvustatud rahastamisvõimalustest.

Rahastamisprogrammid on esitatud teemavaldkondadena, mis kajastavad poliitikavaldkondi, mida igas fondis/programmis käsitletakse.

Juhendis esitatakse iga rahastamisprogrammi kohta olulist teavet, mida projektide elluvijad saavad praktikas kasutada, näiteks teavet rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ja rahastatavate projektide liikide kohta, et aidata projektide elluvijatel hinnata iga rahastamisprogrammi asjakohasust nende konkreetsete projektide jaoks.

Mõne rahastamisprogrammi kohta on juhendis toodud ka näiteid projektidest, mida on rakendatud või praegu rakendatakse asjaomase programmi või sellele eelnenud, eelmise mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) kohase fondi toetusel. Nende näidete eesmärk on illustreerida projektide elluvijate ja teiste huvitatud sidusrühmade jaoks seda, mida on võimalik rahastamise abil saavutada, ja millised võiksid olla eduka taotluse põhielemendid. Esitatud on ka eelnevalt rahastatud projektide lingid, mis võimaldab lugejal nende projektidega tutvuda ja koguda huvipakkuvat teavet.

Samuti sisaldab juhend täiendavate teabeallikate ning nende Euroopa Komisjoni veebisaitide linke, kust leiab teateid konkreetsete väljakuulutatud projektikonkursside kohta. Peale [3. peatükis](#) tutvustatud tehnilise abi horisontaalsete võimaluste on esitatud ka konkreetsete võimalused tehnilise abi saamiseks seoses iga rahastamisprogrammiga.

Juhendis on iga rahastamisprogrammi puhul esitatud lingid muudele asjakohastele veebipõhiste teabeallikatele, kust saab konkreetset teavet näiteks rahastamiskõlblike kulude kohta ja muud teavet, mida käesolev juhend ei sisalda. Lisateave taotluste ja vajalike dokumentide kohta esitatakse konkreetsetes konkursikutsetes.

Tabel 1. Ülevaade rahastamisvõimalustest (tärniga märgistatud fondide puhul kohaldatakse ühissätete määrust (EL) 2021/1060)

Rahastamisprogramm	Juhendi lehekülg	Valdkond, millega fond on seotud	Õiguslik alus	Euroopa Komisjoni veebisait
Programm LIFE	28	Keskkonna- ja kliimameetmed	Määrus (EL) 2021/783	LIFE
Programm „Euroopa horisont“	32	Teadusuuringud ja innovatsioon	Määrus (EL) 2021/695	Programm „Euroopa horisont“
Ühtekuuluvusfond*	36	Regionaalareng	Määrus (EL) 2021/1058	Ühtekuuluvusfond
Euroopa Regionaalarengu Fond – tööhõivesse ja majanduskasvu investeerimise eesmärk*	38	Regionaalareng	Määrus (EL) 2021/1058	ERF
Euroopa Regionaalarengu Fond – Euroopa territoriaalse koostöö eesmärk (Interregi programmid)*	42	Regionaalareng	Määrus (EL) 2021/1059	Interreg
Euroopa Sotsiaalfond+*	44	Regionaalareng	Määrus (EL) 2021/1057	ESF+
Õiglase ülemineku fond*	47	Regionaalareng	Määrus (EL) 2021/1056	Õiglase ülemineku fond
Euroopa ühendamise rahastu	49	Energeetika-, digi- ja transpordisektorid	Määrus (EL) 2021/1153	CEF CEF
Taaste- ja vastupidavusrahastu	51	COVID-19 pandeemia mõju leevendamine ning rohe- ja digipööre	Määrus (EL) 2021/241	Taaste- ja vastupidavusrahastu
Programm „InvestEU“	54	Kestlik taristu, teadusuuringud, innovatsioon ja digiüleminek, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, sotsiaalvaldkonna investeeringud ja oskused	Määrus (EL) 2021/523	InvestEU
Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond	60	Põllumajandus	Määrus (EL) 2021/2115 Määrus (EL) 2021/2116 Määrus (EL) 2021/2117	EAGF
Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond	62	Maaelu areng	Määrus (EL) 2021/2115 Määrus (EL) 2021/2116	ERF
Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond*	65	Merendus ja kalandus	Määrus (EL) 2021/1139	EMKVF
Innovatsioonifond	69	Kliimameetmed	Direktiiv 2003/87/EÜ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/856	Innovatsioonifond
Moderniseerimisfond	71	Kliimameetmed	Direktiiv 2003/87/EÜ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2020/1001	Moderniseerimisfond

Kuidas juhendit kasutada?

Käesolev juhend sisaldab palju teavet – kuidas seda kõige paremini kasutada? Allpool on esitatud mõningaid mõtteid, mille abil alustada.

Kas teil on projektiidee, kuid te ei ole kindel, kas see rahastamiseks välja valitakse? Vaadake läbi käesolevas juhendis esitatud projektide näited – need annavad ülevaate sellest, mis on võimalik ja milline on edukas projektiidee.

Kas teate, mida soovite teha, kuid ei ole kindel selles, kust rahastamist saada? Juhend aitab teil teha teadliku valiku fondi või programmi kohta, mis teie projekti laadiga kõige paremini sobib. Tehke [tabeli 2](#) abil kindlaks oma projekti elluviija kategooria (read) ja sektor(id), kus teie projekti ellu viiakse (veerud). Valitud rea ja veeru ristumispunktis leiab ühe või enama teie vajadustele vastava fondi/programmi, mis aitab teil pakutavate fondide/programmide seas kiiresti orienteeruda. Seejärel leiab valitud fondi(de) kohta lisateavet [4. peatükist](#). Teise võimalusena võib läbi lugeda terve [4. peatüki](#), et saada kasutatavatest võimalustest tervikliku ülevaate. Juhendis on iga fondi/programmi kohta esitatud teavet rahastatavate projektide liigi kohta. Lisaks aitab [3. peatükis](#) toodud teave teha fondi/programmi kohta strateegilisema valiku seoses selle juhtimise liigi ja raha väljamaksmise viisiga (näiteks toetused või laenud).

Kas olete projekti elluviija, kes soovib viia ellu projekti, mis on otseselt suunatud keskkonnale või millesse on valdkonnaüleselt integreeritud keskkonnanäppide? Sellisel juhul tuleb teil kaaluda palju küsimusi ja teha palju otsuseid. Juhendis on antud lähtepunkt ja kirjeldatud seda, mida tuleks keskkonnale suunatud ELi rahastamise taotlemisel arvesse võtta. Eelkõige on [3. peatükis](#) välja toodud teatavad elemendid, mida võite soovida arvesse võtta selle rahastamisprogrammi valikul, millele taotlust esitada, ning [4. peatükis](#) on esitatud loetelu fondidest ja rahastamisprogrammidest, mille vahel valida.

Kas eelistaksite rakendada projekti ELi toetuse abil? Tutvuge [4. peatükiga](#), et teha kindlaks fondid, millest antakse toetusi – juhendis on esitatud teavet selle kohta, kuidas rahalisi vahendeid iga fondi/programmi puhul välja makstakse. Valige sobivaimade toetusi pakkuvate fondide nimekirjast välja need fondid, millest rahastatakse seda liiki projekte, mida soovite rakendada.

Kas sooviksite saada laenu, kuid ei ole kindel, kust alustada, mida peaksite tegema ja/või kust saada abi? [4. peatükis](#) on esitatud teavet selle kohta, kuidas rahalisi vahendeid iga fondi/programmi kaudu välja makstakse. Pärast laene pakkuvate sobivaimade rahastamisvõimaluste väljavalmist tehke kindlaks need võimalused, mis teie projekti laadile kõige paremini vastavad (tutvuge ka fondi/programmi kirjeldusega, et saada teavet selle kohta, mis liiki projekte rahastatakse). Rahastamisprogrammi kirjelduses on esitatud ka lisateavet. Samuti leiab kirjeldusest täiendavate teabeallikate lingid.

Kas teil on keskkonnaga seotud projekti idee, kuid te ei ole kindel, kas olete projekti elluviijana või on projekt ise teatava fondi/programmi puhul rahastamiskõlblik? Tehke [tabeli 2](#) abil kindlaks need fondid, mis võivad teile kui projekti elluviijale ja teie projektiga seoses huvi pakkuda. Seejärel leiab üksikasjalikku teavet rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide kohta [4. peatükis](#) esitatud fondide/programmide kirjelduse jagudest „Sihtühma kuuluvad toetusesaajad“, „Projektide liigid“ ja „Registreerimiskõlblikkuse kriteeriumid“.

Kas teil on projektiidee, kuid te ei ole kindel, kuidas viia see vastavusse ELi keskkonnanäppidega? [4. peatükis](#) on iga fondi/programmi kohta kirjeldatud, kuidas saab asjaomastest fondist/programmist rahastatavatesse projektidesse integreerida keskkonnanäppe. Saate oma konkreetse projekti puhul sellest lähtuda. Peale selle on [3. peatükis](#) kirjeldatud tehnilise abi võimalusi ja selgitatud projektidesse keskkonnanäppide integreerimist – sealt leiab teavet selle kohta, mida on vaja teha teie projekti keskkonnanäppide muutmiseks ja kust võite selleks abi saada.

Kas olete kindel, et teie idee on pöördelise tähtsusega, kuid teil ei ole tehnilisi eksperditeadmisi või võimekust, et keskkonnanäppe nõuetekohaselt kavandada, ellu viia ja/või projekti integreerida? [3. peatükis](#) aitab teid kindlaks teha, milline tehnilise abi võimalus teile kõige paremini sobib. Teise võimalusena, kui teil juba on eelistatud fond või programm valitud, tutvuge [4. peatükis](#) esitatud fondide/programmide kirjelduse jagudega „Tehnilise abi võimalused“ ja „Kasulikud lingid ja ressursid“. Täiendavat abi saate sihtotstarbeliselt korraldusasutuselt või kohaldatava tehnilise abi võimaluse, näiteks Euroopa ettevõtlusvõrgustiku kaudu.

Kas soovite leida partnereid, kuid ei tea, kust alustada? Vaadake läbi [3. peatükis](#) esitatud kasutatavad tehnilise abi vahendid ja vastavad portaalid, nagu InvestEU portaal või ELi rahastamis- ja hankeportaal, et teha kindlaks need, mis on teie projektiidee puhul asjakohased. Teise võimalusena, kui teil juba on eelistatud fond või programm valitud, siis tutvuge selle kirjelduse jagudega „Tehnilise abi võimalused“ ja „Kasulikud lingid ja ressursid“ [4. peatükis](#). Täiendavat abi saate sihtotstarbeliselt korraldusasutuselt või kohaldatava tehnilise abi võimaluse kaudu.

Tabel 2. Ristviidete tabel sobivate rahastamisprogrammide kindlakstegemiseks

NACE majandussektorid												
Projekti elluviija / taotleja esitaja	Põllumajandus/ metsandus/ kalandus	Mäetööstus	Töötlev tööstus	Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	Veevarustus, kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	Ehitus	Veendus ja laendus	Majutus ja toitlustus	Finants- ja kindlustustegevus	Haridus	Tervishoid ja sotsiaaltoetused	Kunst, meelelahutus ja vaba aeg
Ettevõtja	EAFRD, EAGF, EMKVF, IF, JTF, Programm LIFE, TVR	EAGF, EMKVF, IF, JTF, Programm LIFE, TVR	EAGF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), IF, JTF, Programm LIFE, TVR	CEF, IF, JTF, Programm LIFE, TVR	EAGF, Programm LIFE, TVR	IF, JTF, Programm LIFE, TVR	CEF, EMKVF, Programm LIFE, TVR	EAGF, EMKVF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, Programm LIFE, TVR	ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, MF, TVR	TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm LIFE
Avaliku sektori asutus	EAFRD, EAGF, EMKVF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	EMKVF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	CEF, IF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	CEF, IF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, TVR	ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, Programm LIFE, TVR	ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, TVR	ÜF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm LIFE
Vabathendus	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	ÜF, Programm „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	ÜF, Programm „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, Programm LIFE, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm LIFE
Teadusasutus	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, Programm LIFE, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, MF, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, Programm LIFE
Keskkonnasektorid												
Projekti elluviija / taotleja esitaja	Õhukvaliteet	Kemikaalid	Ringmajandus ja jäätmed	Mere- ja rannikukeskkond	Tööstus (heitmed)	Mere- ja rannikukeskkond	Loodus ja elurikkus	Muld ja maa		Linnakeskkond		Vesi
Ettevõtja	EAGF, Programm „Euroopa horisont“, Programm LIFE	IF, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, IF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm LIFE, TVR	EAGF, IF, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm LIFE, TVR	EAFRD, EAGF, Programm LIFE, TVR	ÜF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm „Euroopa horisont“	ÜF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm „Euroopa horisont“	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, MF, TVR	EAGF, Programm LIFE, TVR
Avaliku sektori asutus	ÜF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm „Euroopa horisont“, Programm LIFE	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	EMKVF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), IF, JTF, Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	EMKVF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm „Euroopa horisont“, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm „Euroopa horisont“, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm „Euroopa horisont“, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	ÜF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	ÜF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	EAFRD, EAGF, Programm LIFE, TVR	ÜF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), Programm horisont*, IF, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, MF, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, MF, TVR
Vabathendus	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	ÜF, Programm „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, Programm LIFE, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, Programm LIFE, MF, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, Programm LIFE, TVR
Teadusasutus	Programmi „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE	Programmi „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, Programm „Euroopa horisont“, JTF, Programm LIFE, TVR	EMKVF, ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, Programm LIFE, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, MF, TVR	Programmi „Euroopa horisont“, TVR	ERF (Interreg), ERF (tööhõive ja majanduskasv), ESF+, Programm horisont*, JTF, MF, TVR

NB! CEF – Euroopa ühendamise rahastus, ÜF – Ühtekuuluvusfond, EAFRD – Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond, EAGF – Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond, EMKVF – Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond, ERF – Euroopa Regionaalarengu Fond, ESF+ – Euroopa Sotsiaalfond, JTF – innovatsioonifond, JTF – õiglase ülemineku fond, MF – moderniseerimisfond, TVR – taaste- ja vastupidavusrahastus.

2. peatükk.

Euroopa roheline kokkulepe ja mitmeaastane finantsraamistik

Käesolev juhend on osa Euroopa rohelisest kokkuleppest – poliitikaraamistikust, mille keskmes on keskkond ja kliima. Selles poliitikaraamistikus kirjeldatakse eesmärgi ja seatakse sihid, millega rahastamisprogrammid (ja projektid, mida neist toetatakse) peaksid kooskõlas olema ja mida need peaksid toetama. Mitmeaastase finantsraamistiku – ELi finantsplaneerimise vahendi ja seitsme aasta eelarve – eesmärk on kõnealust poliitikaraamistikku toetada ja rakendada. Üheskoos loovad Euroopa roheline kokkulepe ja mitmeaastane finantsraamistik juhendi laiema konteksti, mida on kirjeldatud käesolevas peatükis.

Euroopa roheline kokkulepe

Euroopa rohelises kokkuleppes,² mida Euroopa Komisjon tutvustas 2019. aasta detsembris, on sätestatud komisjoni kohustus lahendada kliima ja keskkonnaga seotud probleeme. Kokkuleppe eesmärk on muuta EL õiglaseks ja jõukaks nüüdisaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus 2050. aastaks ei ole enam kasvuhoonegaaside netoheidet ja kus majanduskasv on lahutatud ressursidest. Lisaks on selle eesmärk kaitsta, taastada ja suurendada ELi looduskapitali ning kaitsta kodanike tervist ja heaolu keskkonnaga seotud ohtude ja mõjude eest.

Rohelise kokkuleppe põhimeetmetega püütakse suunata majandust ringmajanduse poole, vähendada kasvuhoonegaaside heidet ja kohaneda kliimamuutustega, kaitsta elurikkust ja ökosüsteeme ning vähendada õhusaastet ja vee- ja pinnasereostust. Rohelises kokkuleppes on esitatud tegevuskava nende eesmärkide täitmiseks mitmesuguste algatuste kaudu paljudes sektorites, sealhulgas transpordi, energia, tööstuse, põllumajanduse, merenduse ja kalanduse ning rahanduse valdkondades. Seda rahastatakse eri rahastamismehhanismidest, sealhulgas taasterahastu „NextGenerationEU“ taastekavast ja ELi mitmeaastasest finantsraamistikust 2021–2027, kasutades vähemalt triljon eurot³.

Alates rohelise kokkuleppe avaldamisest on komisjon järk-järgult vastu võtnud eri vahendid, millest paljud on otseselt või kaudselt seotud keskkonnaga.

2020. aasta märtsis võttis Euroopa Komisjon vastu ajakohastatud ringmajanduse tegevuskava⁴. Kogu toodete

olelusringi hõlmavaid meetmeid sisaldava uue tegevuskava eesmärk on valmistada meie majandust ette rohelise tuleviku jaoks, tugevdada konkurentsivõimet, kaitstes samal ajal keskkonda, ja anda tarbijatele uued õigused. Osana tegevuskavast kavatseb komisjon kasutada ära ELi rahastamisprogrammide potentsiaali toetada vajalikke investeeringuid ringmajandusele üleminekusse. Ka ELi biomajanduse strateegia⁵ toetab Euroopa rohelist kokkulepet, samuti tööstus-, ringmajanduse- ja puhta energia alase innovatsiooni strateegiad.

Hiljuti laiendati ringmajanduse tegevuskava 2022. aasta märtsis kestlikke tooteid käsitleva paketi⁶, mille üldeesmärk on muuta kestlikud tooted ELis normiks. Euroopa Komisjon on teinud ettepanekud uute normide kohta, et muuta peaaegu kõik ELi turul olevad füüsilised kaubad keskkonnasäästlikumaks, ringluspõhiseks ja energiatõhusaks kogu nende olelusringi jooksul. Meetmete seas, mis aitavad seda eesmärki täita, esitatakse muu hulgas uus tekstiilistrateegia ning uued normid ehitustoodete kohta ja tarbijate mõjuvõimu suurendamiseks rohepöördes.

Ringmajanduse tegevuskavale järgnes 2020. aasta mais põhjalik elurikkuse strateegia aastani 2030,⁷ mille eesmärk on tagada, et Euroopa elurikkus on 2030. aastaks taastumise teel ning et 2050. aastaks on kõik ökosüsteemid taastatud, vastupanuvõimelised ja piisavalt kaitstud. Strateegias pakutakse välja mitu meetet mitte üksnes elurikkuse vähenemise peamiste põhjuste, näiteks maa ja mere jätkusuutliku kasutamise, loodusvarade liigkasutuse ja saaste vastu võitlemiseks, vaid ka kahjustatud

² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

³ Euroopa Komisjon, „Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava ja õiglase ülemineku mehhanismi tutvustus“, 2020 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/qanda_20_24).

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“ (COM(2020) 98 final).

⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Innovatsioon ja jätkusuutlik majanduskasv: Euroopa biomajandus“ (COM(2012) 60 final).

⁶ Euroopa Komisjon, „Euroopa roheline kokkulepe: uued ettepanekud muuta kestlikud tooted normiks ja suurendada Euroopa ressursitõlmatus“, 2022 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_2013).

⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toorme looduse oma ellu tagasi“ (COM(2020) 380 final).

ökosüsteemide aktiivseks taastamiseks. Peale selle on strateegias kehtestatud eesmärk eraldada loodusega seotud kulutusteks vähemalt 20 miljardit eurot aastas. See on oluline lähtepunkt, mis aitab saavutada mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027 elurikkusega seotud kulutuste kohta seatud eesmärgid (2024. aastal 7,5 % ning 2026. ja 2027. aastal 10 %). Samuti on elurikkuse strateegias võetud kohustus luua programmi „InvestEU“ raames „sihtotstarbeline looduskapitali ja ringmajanduse algatus“, mille kaudu võetakse järgmise kümne aasta jooksul avaliku ja erasektori segarahastamise toel eelduste kohaselt kasutusele vähemalt kümme miljardit eurot.

Elurikkuse strateegiat täiendati strateegiaga „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks,⁸ milles tunnistatakse lahutamatu seost tervete inimeste, terve ühiskonna ja terve planeedi vahel. Strateegiaga „Talust taldrikule“ kehtestatakse kaugeleulatuvad poliitilised suunad, et tugevdada Euroopa ja maailma ökosüsteemide kaitse ja taastamise taset looduse taastamist käsitleva õigusaktiga, mis võeti vastu 22. juunil 2022.

2021. aasta juulis võeti vastu uus ELi metsastrateegia aastani 2030⁹. Strateegias tunnistatakse metsade kesket ja mitmefunktsioonilist rolli ning metsandusspetsialistide ja kogu metsapõhise väärtusahela panust 2050. aastaks kestliku ja kliimaneutraalse majanduse saavutamisse ning tegusate ja jõukate maapiirkondade säilitamisse. ELi metsastrateegia raames võttis EL ka kohustuse istutada 2030. aastaks kolm miljardit puud.

2021. aasta mais võttis Euroopa Komisjon vastu ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas“,¹⁰ mis on veel üks Euroopa rohelise kokkuleppe oluline tulemus. Tegevuskavas on ühendatud kõik ELi asjakohased poliitikavaldkonnad, mille raames saastet vähendatakse ja ennetatakse, pöörates eritähelepanu digilahendustele. Kavaga püütakse 2030. aasta põhieesmärkide ja asjakohaste meetmete kaudu vähendada saastet tasemeni, mis ei ole inimeste tervisele ja looduslikele ökosüsteemidele enam kahjulik.

Nagu on teatatud elurikkuse strateegias aastani 2030, teeb komisjon tööd ka selle nimel, et esitada 2022. aasta suveks ettepanek kalavarude ja mereökosüsteemide kaitse tegevuskava kohta. Selle tegevuskavaga luuakse sidemed

keskkonna- ja kalanduspoliitika vahel, mis võimaldavad oluliselt toetada elurikkuse strateegia eesmärkide saavutamist ja nii kalandus- kui ka keskkonnavalastest õigusaktidest tulenevate praeguste kohustuste täitmist.

Kooskõlas ELi kõrgendatud eesmärkidega vähendada kasvuhoonegaaside heite netokoguseid 2030. aastaks vähemalt 55 % võrra, esitles Euroopa Komisjon 2021. aasta juulis oma strateegiat „Eesmärk 55“,¹¹ mille abil Euroopa roheline kokkulepe ellu viia. Nimetatud pakett koosneb mitmest ettepanekust ELi õigusaktide läbivaatamise ja ajakohastamise kohta, et tagada nende kooskõla. See hõlmab ELi heitkogustega kauplemise süsteemi käsitleva direktiivi läbivaatamist, mida praegu nõukogus ja Euroopa Parlamendis arutatakse.

2022. aasta mais tutvustas Euroopa Komisjon vastusena raskustele ja ülemaailmse energiaturu häiretele, mille põhjustas Venemaa sissetung Ukrainasse, kava „REPowerEU“,¹² millel on kaks kiireloomulist eesmärki: 1) kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütustest, mida kasutatakse majandusliku ja poliitilise relvana ning mis läheb Euroopa maksumaksjale maksma peaaegu 100 miljardit eurot aastas, ning 2) tulla toime kliimakriisiga. Kava „REPowerEU“ keskmes on taaste- ja vastupidavusrahastu, millest toetatakse piiriülese ja riigisisese taristu koordineeritud kavandamist ja rahastamist ning energiaprojekte ja -reforme, mida liikmesriigid rakendavad oma olemasolevatesse taaste- ja vastupidavuskavadesse kavale „REPowerEU“ pühendatud peatükkide lisamise teel.

ELi mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027 ja taasterahastu „NextGenerationEU“

Euroopa rohelise kokkuleppe ja muude poliitikaeesmärkide täitmiseks saab kasutada mitmesuguseid ELi rahastamisprogramme, millel kõigil on poliitikaspetsiifilised sihid ja eesmärgid. 2020. aasta detsembris võtsid nõukogu ja Euroopa Parlament vastu ELi mitmeaastase finantsraamistiku aastateks 2021–2027 (1,211 triljoni euro suuruse ELi eelarve EL 27 jaoks)¹³. Koos 806,9 miljardi euro suuruse taasterahastuga „NextGenerationEU“¹⁴ moodustab see 2,018 triljoni euro suuruse rahastamispaketi, mida kasutatakse ELi taastumiseks COVID-19 pandeemiast ja ELi

8 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Strateegia „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks“ (COM(2020) 381 final).

9 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ELi metsastrateegia aastani 2030“ (COM(2021) 572 final).

10 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““ (COM(2021) 400 final).

11 Euroopa Komisjon, „Euroopa roheline kokkulepe: komisjon esitab ettepanekud ELi majanduse ja ühiskonna ümberkujundamiseks, et saavutada kliimaeesmärgid“, 2021 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_21_3541).

12 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kava „REPowerEU““ (COM(2022) 230 final).

13 Käesolevas punktis esitatud summad on jooksevhindades 2020. aasta novembri seisuga.

14 Euroopa Komisjon, „NextGenerationEU“ (https://europa.eu/next-generation-eu/index_et).

üleminekuks kestlikkusele, mida kajastab roheline kokkulepe¹⁵.

Taasterahastuga „NextGenerationEU“ edendatakse tegevust, mis toetab keskkonnakaitset, digiüleminekut, tervishoidu, suuremat vastupanuvõimet ja võrdsust ELi majanduses. Taasterahastu esimese samba alusel antakse taaste- ja vastupidavusrahastust¹⁶ liikmesriikidele toetusi ja laene. REACT-EU määrusega¹⁷ täiendatakse ühtekuuluvuspoliitika raames aastatel 2014–2020 antud

toetust, õiglase ülemineku fond¹⁸ aitab liikmesriikidel vähendada rohepöörde sotsiaal-majanduslikke kulusid ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) tugevdatakse rahaliselt. Taasterahastu „NextGenerationEU“ teise samba alusel antakse programmi „InvestEU“ raames eelarveline tagatis rakendavatele finantseerimisasutustele, et toetada avaliku ja erasektori investeeringute kaasamist. Kolmas samm – kriisi õppetundide arvessevõtmine – hõlmab terviseprogrammi „EL tervise heaks“, millega tugevdatakse terviseturvet ja valmistatakse tulevasteks tervisekriisideks.

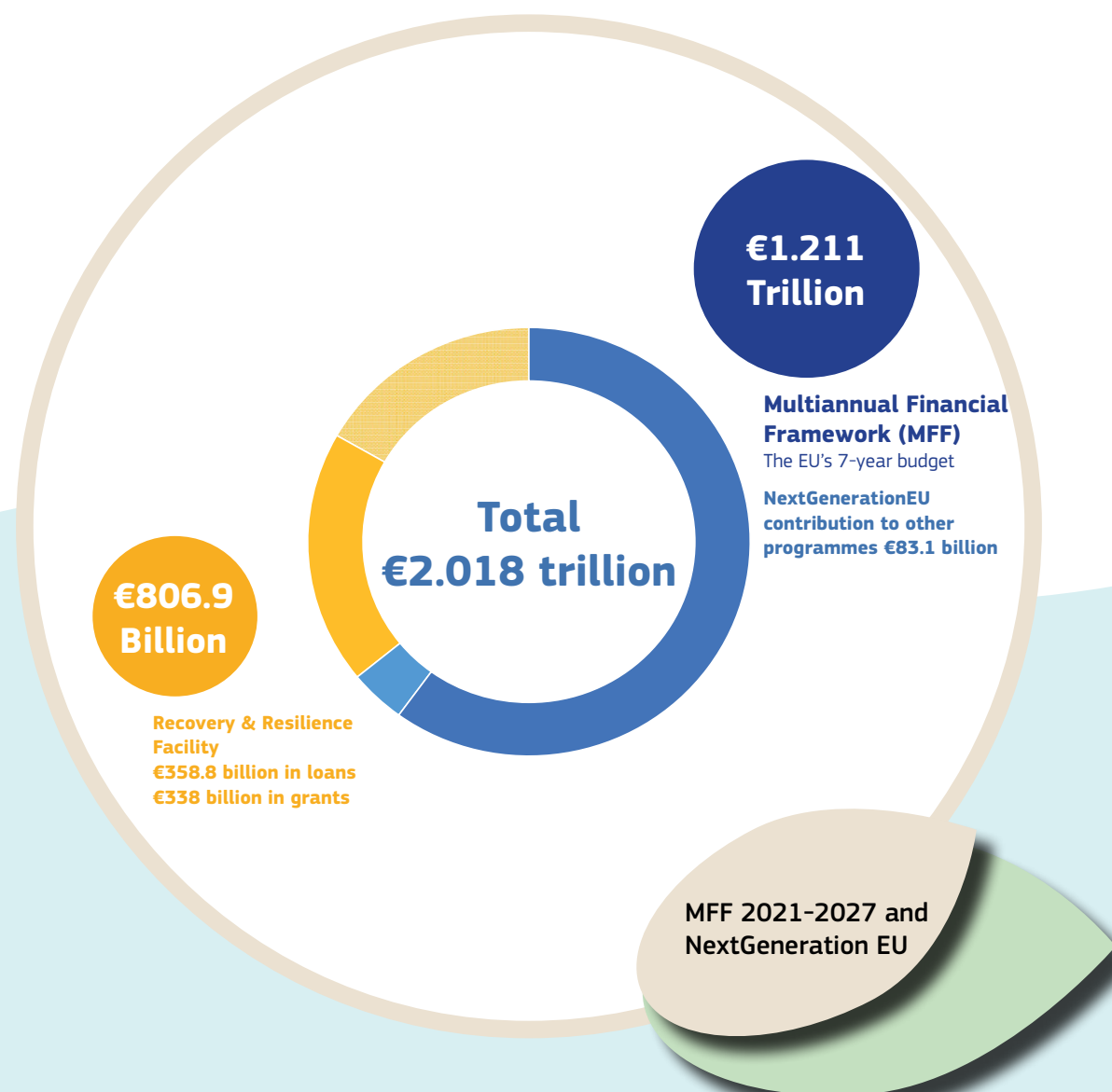
Eelduste kohaselt toetavad mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027 ja taasterahastu „NextGenerationEU“ ELi horisontaalseid eesmärges võtta arvesse kliimat ja elurikkust (vt 3. peatükk). Eelkõige eraldatakse vähemalt 37 % taaste- ja vastupidavusrahastu rahalistest vahenditest ELi kliimaeesmärkidele.

15 Euroopa Liidu Nõukogu, „ELi pikaajaline eelarve 2021–2027 ja taastepakett“, 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/et/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2021-2027/>).

16 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

17 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. detsembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/2221, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 seoses lisavahendite ja rakenduskorraga, et toetada COVID-19 pandeemiaga seotud kriisi ja selle sotsiaalsete tagajärgede kõrvaldamist ning ettevalmistuste tegemist majanduse taastamiseks rohelisel, digitaalsel ja vastupidaval viisil (REACT-EU) (ELT L 437, 28.12.2020, lk 30).

18 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231, 30.6.2021, lk 1).

3. peatükk.

Sobiva programmi leidmine

Projektide elluvijad saavad kasutada mitmesuguseid rahastamisprogramme, millel kõigil on oma eripärad. Projektile rahastamise otsimisel on kasulik mõista nende rahastamisprogrammide ülesehitust ja juhtimisstruktuuri, mis aitab teha lõpliku valiku. Sellise rahastamisprogrammi valimiseks, millele (see tähendab mille konkreetsetele nõuetele) teie projekti saab kohandada, ja oma projekti keskkonna seisukohast elujõuliseks muutmiseks tuleb teha märkimisväärset tööd. Selles peatükis leiate lisateavet, mis aitab valida sobiva programmi üldised teabeallikad, ülesehituse ja juhtimise põhitunnused, mis võimaldavad programmist paremini aru saada, (keskkonnale suunatud) tehnilisele abile juurdepääsu võimalused ning moodused ja vahendid, mille abil keskkonnaeesmärgid oma projekti integreerida.

ELi rahastamis- ja hankeportaalidest üldise teabe leidmine

Kuigi käesoleva juhendi eesmärk on anda ülevaade keskkonnavaldkonna rahastamise võimalustest mitmeaastase finantsraamistiku alusel, võivad üldised teabeportaalid olla suureks abiks asjakohaste juurdepääsuvõimaluste, teadmiste ja nõu leidmisel. Valikut sellistest portaalidest on kirjeldatud tabelis 3.

Tabel 3. Valik üldist teavet pakkuvaid portaale

Portaal/teavitamisvahend	Eesmärk	Olulised tunnused	Veebisait või veebileht (veebilehed)
Ülevaade kõikidest ELi pakutavatest rahastamisvõimalustest	Teave ELi pakutavast rahastamisest ja hangetest	Rahastamise põhialused – ELi pakutavate rahastamis- ja hankevõimaluste alused ja põhiteave	https://ec.europa.eu/info/funding-tenders_et
ELi rahastamis- ja hankevõimaluste portaali ja selle veebipõhine käsiraamat	Ühtne kontaktpunkt ELi otseselt hallatavate rahastamisprogrammide ja hangetega seotud taotlejatele, töövõtjatele ja ekspertidele	Sisaldab kõiki asjaomast rahastamisprogrammi käsitlevaid vajalikke viitedokumente, veebipõhist käsiraamatut, milles on esitatud juhiseid taotluse ettevalmistamise ja esitamise protsessi kohta, sõnastikku, kasutajatoe pakutavat teavet ja muud	https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/support/manuals
Pakkumiskutsete elektrooniline andmebaas (Tenders Electronic Daily – TED)	Euroopa Liidu Teataja kaasande internetiversioon, mis sisaldab teavet Euroopa riigihangete kohta	Selles avaldatakse kõik hankevõimalused ELis, Euroopa Majanduspiirkonnas ja mujal	https://ted.europa.eu/TED/browse/browseByMap.do
Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusamet (CINEA)	Kogu teave CINEA kui rakendusameti ja juhtimispartneri kohta oluliste programmide rakendamisel: Euroopa ühendamise rahastu (transport ja energeetika), programm „Euroopa horisont“ (S. teemavaldkond), innovatsioonifond, programm LIFE, ELi taastuvenergia rahastamismehhanism, Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond, avaliku sektori laenuvahastu õiglase ülemineku mehhanismi alusel ning keskkonnahoidlik nõustamisteenus kestlike investeeringute toetamiseks (Green ASSIST)	Kogu vajalik teave kõikide nimetatud programmide alusel projektitaotluse esitamise ja projekti elluviimise (projektikonkursid ja seotud hanked, käsiraamatud, juhendid jne) ning Green ASSISTi kohta	https://cinea.ec.europa.eu/index_et
fi-compass	Jagatud eelarve täitmise raames rakendatavate ELi fondide kohaste rahastamisvahendite alaste nõustamisteenuste platvorm	Üldine teave, praktilised vahendid ja õppimisvõimalused, mis juhatavad teid samm-sammult läbi kogu Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rahastamisvahendite elutsükli. Samuti antakse konkreetseid nõuandeid iga Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondi kohaste rahastamisvahendite kasutamise kohta	https://www.fi-compass.eu/
Euroopa ettevõtlusvõrgustik	Spetsialistide nõuanded väikeettevõtjatele selle kohta, kuidas pääseda juurde ELi avaliku sektori vahenditele ja toetustele teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni, investeeringute, tööhõive ja koolituse valdkondades	Sisaldab võrgustiku partnerite kontaktpunkte linnade tasandil igas liikmesriigis ja vahendit rahvusvaheliste partnerite leidmiseks äritegevuse laiendamise ja vahendite kasutamise eesmärgil	https://een.ec.europa.eu/
Keskkonna peadirektoraadi pakutavad rahastamisvõimalused	Teave keskkonna peadirektoraadi pakutavate toetuste ja väljakuulutatud hangete kohta	Keskkonna peadirektoraadi pakutavate rahastamisvõimaluste (toetused ja hanked) loetelu	https://environment.ec.europa.eu/funding_et
Võtke Euroopa Liiduga ühendust	Kontaktandmed komisjonilt vahetu teabe saamiseks	Liikmesriikides asuvate ELi keskuste kontaktandmed nendega telefoni või e-posti teel ühenduse võtmiseks või silmast silma kohtumiseks	https://european-union.europa.eu/contact-eu_et

ELi pakutava rahastamise ülesehituse ja haldamise põhitunnused

Eelarve täitmise eri viisid

Kuigi ELi eelarve üle järelevalve tegemise eest vastutab lõppkokkuvõttes Euroopa Komisjon, võivad nende rahastamisprogrammide haldamise viisid olla erinevad. Isegi sama rahastamisprogrammi raames võib komisjon kasutada erinevaid eelarve täitmise viise. Projektide elluviija jaoks tähendab see seda, et konkursikutsete väljaandja ja ettepanekute hindaja ei ole automaatselt komisjon. Eelarve täitmise viise on kolm ja alljärgnevalt on kirjeldatud nende erinevusi.

Otsese eelarve täitmise puhul vastutab Euroopa Komisjon kõikide rahastamisprogrammi rakendamise etappide eest. See toimub näiteks programmide LIFE ja „Euroopa horisont“ (3. teemavaldkond) või Euroopa ühendamise rahastu korral. Kuna fondide haldamisega seotud ressursivajadused on suuremad kui see, mida komisjon suudab lisaks oma rollile aluslepingute täitmise järelevalvajana ning ELi poliitika ja programmide eestvedajana pakkuda, saab Euroopa Komisjon teha fondi haldamisel koostööd oma rakendusametite, näiteks Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusametiga (CINEA). Nende kahe vahel jagunevad asjaomased ülesanded: projektikonkursside käivitamine, projektide hindamine ja väljaajamine, lepingute sõlmimine, rakendamise ja tulemuste hindamine ja jälgimine ning maksete tegemine. Kui soovite rakendada projekti mõne asjaomase rahastamisvahendi alusel, siis leiate vajaliku teabe Euroopa Komisjoni või vastava rakendusameti veebisaidilt.

Teise võimalusena on teatavad rahastamisprogrammid üles ehitatud nii, et neis on võimalik konkreetsemalt käsitleda kohalikke ja riiklikke asjaolusid. Selliste programmide puhul jaguneb eelarve täitmine Euroopa Komisjoni, liikmesriikide ja nende (sageli piirkondliku tasandi) pädevate asutuste vahel. Kõnealuse **jagatud eelarve täitmise** puhul kavandavad liikmesriigid ise oma kohandatud riiklikud programmid, millele võib esitada individuaalsete projektide taotlusi. Liikmesriigid ja nende pädevad asutused vastutavad ka rahalisi vahendeid saavate projektide väljaajamise, igapäevase haldamise ja maksete tegemise eest. See tähendab, et projektide elluviijad leiavad asjakohase teabe projekti arendamiseks liikmesriikide või nende pädevate asutuste veebisaitidelt. Selle eelarve täitmise viisi alla kuuluvad rahastamisprogrammid on muu hulgas näiteks ühtekuuluvuspoliitika fondid ja ühise põllumajanduspoliitika või ühise kalanduspoliitikaga seotud rahastamisprogrammid.

Samuti võib Euroopa Komisjon otsustada teha koostööd partnerasutustega, näiteks Euroopa Investeerimispankaga (EIP), et kasutada nende konkreetseid (harilikult rahandusalaseid) teadmisi ja kogemusi. Selline olukord esineb siis, kui tegemist on pangandustooteid, nagu laene,

kapitaliinstrumente või võlainstrumente hõlmavate rahastamisvahenditega. Seda eelarve täitmise vormi nimetatakse **kaudseks eelarve täitmiseks** ja selle üks näide on programm „InvestEU“. Selliste programmide puhul vastutab taotlemis- ja lepingute sõlmimise menetluste eest partnerasutus. Kõnealustel juhtudel on kogu projektide elluviijatele projekti alustamiseks vajalik teave kogutud ja tehtud kättesaadavaks partnerasutuse veebisaidil.

4. peatükis esitatud rahastamisprogrammide põhjalikumates kirjeldustes leiate eelarve täitmise liigi ja lingid, mis aitavad teil teha kindlaks sobiliku lähtekoha oma tulevase projekti alustamiseks.

Rahastamise eri liigid

Samuti on igas programmis täpsustatud ka eri liiki rahastamine, mis võimaldab võtta selles arvesse erinevaid asjaolusid.

Toetuste rahastamine on rahaline toetus, mida ei ole vaja tagasi maksta. Seda liiki rahastamine ei sõltu majanduslikest kaalutlustest, et saaks edukalt ellu viia ka selliseid projekte, mille jaoks ei õnnestuks vabal turul rahalisi vahendeid saada. Muu hulgas rahastatakse projekte, mis sisaldavad katsetamist vajavaid innovaatilisi ideid, koolitusprojekte (näiteks keskkonnanalaste õigusaktide rakendamiseks) või projekte, mis aitavad luua sidusrühmadele võrdsed võimalused. Sõltuvalt programmist nõutakse mõnel juhul teatavas summas kaasrahastamist (see tähendab, et ELi rahalistest vahenditest kaetakse ainult osa projektkuludest). Peale selle võib olla vaja projekti eelnevalt rahastada, sest kulud võidakse hüvitada alles pärast projekti lõpuleviimist ja kulude põhjendatuse kinnitamist. Samuti peab projekt selleks, et see oleks rahastamiskõlblik, vastama teatavatele nõuetele ja tingimustele. Need nõuded, tingimused ja kaasrahastamise määrad on täpsustatud rahastamisvahendite konkursikutsetes.

Muud teatavates poliitikavaldkondades üha sagedasemad rahastamisliigid on **finantsinstrumentid ja eelarvelised tagatised**, mida saab kasutada laenude, võlgade, tagatiste ja omakapitaliinvesteeringutena. Need muutuvad teatavates poliitikavaldkondades või sektorites üha atraktiivsemaks, sest nendega võivad kaasneda erasektori investorite ulatuslikum osalemine ja täiendavate rahaliste vahendite finantsvõimendus, mis suurendab konkreetse projekti jaoks kasutatavat kogusummat. Need rahastamisliigid on suunatud tulusatele ja majanduslikult elujõulistele projektidele. Peamine eesmärk on pakkuda rahastamist projektidele, milles osalemises erainvestor kõhkleb, näiteks kartes ebaõnnestunud investeeringuid või saamata jäävat tulu, kuid mis oleksid sellest hoolimata kasulikud pikaajaliste eesmärkide täitmiseks või innovatsiooni soodustamiseks. See võib pakkuda huvi avalike hüvede, näiteks elurikkuse või ringmajandusele ülemineku rahastamise puhul. Projekti elluviijal on ka

ulatuslikum juurdepääs tehnilise abi teenustele, mis aitavad kavandada projektide kvaliteetset ettevalmistamist. Juhendis on esitatud lisateavet programmi „InvestEU“ ja eelkõige selle nõustamisteenuseid pakkuva osa, InvestEU nõustamiskeskuse kohta.

Muud juhendis kirjeldatud rahastamisprogrammide seisukohast asjakohased rahastamisliigid on auhinnad, subsiidiumid ja avalike hangete lepingud. **Auhinnad**, nagu nimi osutab, on preemiad konkursside võitmise eest. Sageli antakse neid ühiskondlikule arengule keskenduvatele projektidele (näiteks uue Euroopa Bauhausi auhind¹⁹).

Subsiidiumid on otsetoetused, millega toetatakse sissetulekuid või leevendatakse sotsiaalset ebavõrdsust ning mida kasutatakse EAFRD või Ühtekuuluvusfondi alusel.

Avalike hangete kaudu võib ELi või liikmesriigi asutus osta teenuseid, asju või ehitustöid. Näiteks sõlmib komisjon avalike hangete lepinguid konsultatsiooniteenuste kohta, et korraldada eriuuringuid, millele tuginetakse uue keskkonnavalase õigusakti mõjuhinnaangus. Sel viisil sõlmitakse leping ka komisjoni hoonetes olevate sööklate teenindamiseks.

Kuigi üldjuhul leiab teavet auhindade ja subsiidiumide kohta fondi kohta esitatud teabematerjalist (tööprogrammid ja konkursikutsed), esitatakse kõik avalike hangete lepingud spetsiaalsel veebisaidil,²⁰ kus avaldatakse kõik ELi institutsioonide pakkumiskutsed.

Segarahastamine

Kasulik on teada, et eri rahastamisliikide kaudu antavaid toetusi saab kombineerida. Tavaliselt nimetatakse seda segarahastamiseks ja see tähendab, et ELi eelarvest tagastamatus vormis antavaid toetusi (näiteks toetused), tagasimakstavas vormis antavaid toetusi (näiteks laenud) või mõlemaid saab kombineerida muude tagasimakstavate toetustega (näiteks laenud või omakapital), mida annavad arengut rahastavad asutused või muud avalik-õiguslikud finantseerimisasutused, nagu EIP või riiklikud tugipangad või erasektori finantseerimisasutused ja investorid. Selle põhieesmärk on soodustada ja võimendada erasektori investorite ja finantseerimisasutuste osalemist uuematel või riskantsematel turgudel ning seega võidakse selle lähenemisviisi tulemusel võimendada era- või avaliku sektori rahalisi vahendeid.

Eelmisel rahastamisperioodil tehti seda näiteks selliste eelarve otsese täitmise alla kuuluvate fondide puhul nagu Euroopa ühendamise rahastu, kasutades spetsiaalset Euroopa ühendamise rahastu transpordi segarahastamisvahendit (mis hõlmab Euroopa ühendamise

rahastu toetuskomponendi ühendamist rakenduspartneri-poolse rahastamisega), ja programm LIFE, kasutades looduskapitali rahastamisvahendit (mis hõlmab programmi LIFE toetuskomponendi ühendamist EIP-poolse rahastamisega). Segarahastamistoimingud on praegusesse rahastamisperioodi üle võetud.

Veel üks näide segatoetusest on aastatel 2021–2027 rakendatava programmi „InvestEU“ kohane uus rahastamisvahend, mis toimib tänu Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (EMKVF) lisatoetusele, millega täiendatakse programmi „InvestEU“ tagatist. Programmi „InvestEU“ sinise majanduse rahastamisvahend toimib programmi väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ning teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharude ühise omakapitalitoote kaudu sinise majanduse sihtvaldkonnas ja seda haldab Euroopa Investeeringufond (EIF).

Projekti elluviija jaoks tähendab see seda, et projektile rahalise toetuse leidmiseks võib olla rohkem võimalusi, eriti kui kavandatakse äärmiselt innovatiivset või kõrge riskitasemega projekti, mis tooks kaasa olulist keskkonnakasut, ent mille puhul on kas vaja suurt stardikapitali või valitseb projektidest saadava tulu osas ebakindlus.

Teave segarahastamisvahendite ülesehituse, nõuete ja tingimuste ning asjaomaste projektikonkursside kohta avaldatakse kõnealuse rahastamisprogrammi veebisaidil (seda teeb Euroopa Komisjon, programmi haldav rakendusamet või rakenduspartner).

Rahastamisvahendite ja toetuste kombineerimine ühissätete määruse alusel

Aastatel 2014–2020 oli ühissätete määrusega, millega kehtestati ühised eeskirjad selliste ELi fondide kohta, mida rakendati koos liikmesriikide ja piirkondadega jagatud eelarve täitmise raames,²¹ ette nähtud rahastamisvahendite ja toetuste kombineerimine ühes toimingus, tingimusel et toetusi kasutati tehniliseks toeks või intressi- või tagatistasu toetuseks. See tähendas, et neid toetusi ei saanud maksta otse lõplikule toetusesaajale. Praegu, programmitöö perioodil 2021–2027, on rahastamisvahendite ja toetuste kombineerimist ühissätete määruks laiendatud mis tahes liiki (eri fondidest saadavatele) toetustele, mis sisuliselt tähendab, et selliste toimingute puhul saab teha otsemakseid lõplikule toetusesaajatele. Otsuse selle kohta, kas rahastamisvahendeid ja toetusi kombineerida või mitte,

¹⁹ Euroopa Liit, „Uue Euroopa Bauhausi auhinnad“ (https://europa.eu/new-european-bauhaus/get-involved/2022-prizes_et).

²⁰ Pakkumiskutsete elektrooniline andmebaas (Tenders Electronic Daily – TED, <https://ted.europa.eu/TED/browse/browseByMap.do>).

²¹ Kaheksa fondi, mida selles ühissätete määruks käsitletakse, on Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfond, õiglase ülemineku fond, Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond, Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond, Sisejulgeolekufond ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu.

teevad programmi korraldusasutused. Tuleb tähele panna, et toetusi ei saa kasutada rahastamisvahenditest saadud toetuse tagasimaksmiseks ja rahastamisvahendeid ei saa kasutada toetuste eelrahastamiseks.

Kui soovite saada lisateavet, siis on platvormil fi-compass esitatud kasulik juhend selle kohta, kuidas rahastamisvahendite ja toetuste kombineerimine käesoleval rahastamisperioodil jagatud eelarve täitmise raames toimib (https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Combination%20of%20financial%20instruments%20and%20grants_1.pdf).

Nähtavusega seotud nõuded

Kõikide projektide puhul, millele on antud ELi rahalisi vahendeid, tuleb rahastamisallikad selgelt ära näidata. Üldreeglina peavad toetusesaajad avaldama ELi logo sellistel materjalidel nagu väljaanded, reklaamtahvlid ja kaubad. Interregil ja programmil LIFE on oma logod, mida tuleb nende programmide puhul kasutada.

4. peatükis on see teave esitatud ka individuaalsete programmide kirjeldustes, samuti on see kättesaadav nendes punktides toodud linkide kaudu.

Tehniline abi (nõustamis- ja tugiteenused) projektide elluviijatele

ELi rahaliste vahendite saamisel kehtivad kvaliteedinõuded. Teie kui projektide elluviijate toetamiseks kõnealuste nõuete täitmisel on tehtud pingutusi selle nimel, et tehnilise abi teenused koondada ja püüda otseselt täita teie vajadusi. Kõige olulisemana on juhendis strateegiliselt rõhutatud keskkonnale suunatud toetust, mida antakse suure mõjuga projektide ettevalmistamiseks. Selles valdkonnas pakutakse palju tasuta teavet ja abi.

Käesolevas punktis on välja toodud kõige olulisemad tehnilise abi algatused, mis võimaldavad projektide elluviijatel oma ELis rakendatavad projektid edukalt keskkonnahoidlikumaks muuta. 4. peatükis on iga rahastamisprogrammi kohta esitatud täiendavad teabeallikad ja teave sihtotstarbelise tehnilise abi kohta, kui sellist abi pakutakse. Et mitte jätta tähelepanuta tehnilist abi, mida pakutakse liikmesriikide pädevatele asutustele, sisaldab juhend asjakohast teavet ja juurdepääsu võimalusi ka selle kohta.

Euroopa piirkondades ühisabi projektide toetamise partnerlus

Ühisabi projektide toetamiseks Euroopa piirkondades (JASPERS) on Euroopa Komisjoni, EIP ning Euroopa

Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga vaheline tehnilise abi partnerlus. JASPERS võib aidata parandada projekti elluviija oskusi seoses projekti kavandamise ja ettevalmistamisega, teadmisi investeringute kliima- ja keskkonnaaspektide arvessevõtmise kohta ja projektide vastavust ELi õigusaktidele ning pakkuda toetust kõikide seotud vajaduste täitmiseks. Lisaks võib JASPERS otseselt toetada projekti ettevalmistamist alates selle kavandamisest kuni rakendamiseni.

Võite tutvuda JASPERSiga, kui soovite esitada ettepaneku mõne ühtekuuluvuspoliitika fondi (Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF) ja Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+)), Ühtekuuluvusfondi või õiglase ülemineku fondi, EMKVF-i või Euroopa ühendamise rahastu (transport) alusel. Samuti võib JASPERS toetada ühinemiseelse abi rahastamisvahendist toetuse taotlejaid.

ELi ühtekuuluvuspoliitika on kavandatud nii, et ELi kodanikega tehakse tihedat koostööd, ja JASPERS-i toimimine kajastab sama põhimõtet: ametlikult haldab JASPERS-i EIP ja see hõlmab 130 inimesest koosnevat rühma, mis suudab pakkuda nõu kogu projektitsükli jooksul. Erandkorras on rühm hajutatud üle ELi: lisaks Luxembourgis asuvale peakorterile on selle kontorid ka Brüsselis, Bukarestis, Sofias, Viinis ja Varssavis.

Hea kontaktpunkt lisateabe saamiseks on JASPERS-i veebisait (<https://jaspers.eib.org/index.htm>).

InvestEU nõustamiskeskus

InvestEU nõustamiskeskus²² on osa programmist „InvestEU“ ning keskne kontaktpunkt projektide elluviijatele ja vahendajatele, kes soovivad nõustamistuge ja tehnilist abi seoses investeerimisprojektidega üle ELi. Keskus tegeleb keskselt hallatavate ELi investeerimisfondidega.

Kui soovite projekti elluviijana saada toetust investeerimisprojektidega seotud paljutöötavate võimaluste kindlakstegemiseks või nõuandeid projekti ettevalmistamise ja väljatöötamise kohta, siis ei ole vaja rohkem otsida – InvestEU nõustamiskeskus on just see, kelle poole pöörduda. Keskus vaatab projektitaotlused enne nende rahastamise taotlemiseks esitamist läbi ning aitab kavandada ja ellu viia investeerimistoiminguid. Eelkõige pakub InvestEU nõustamiskeskus nõu ka investeringute keskkonna- ja sotsiaalse kestlikkuse struktureerimise ja mõju hindamise kohta.

²² Lähem teave on esitatud InvestEU nõustamiskeskuse veebilehtedel (<https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme/investeu-advisory-hub-et>).

InvestEU nõustamiskeskus on üles ehitatud järgmiselt:

- see pakub nõustamisalgatusi programmi „InvestEU“ nelja poliitikaharu raames ning sektoriülese/horisontaalse komponendi raames;
- see toimib keskse kontaktpunktina nõustamisteenuste pakkumisel, nagu projekti väljatöötamise, suutlikkuse suurendamise ja turuarendusealane toetus ametiasutustele ja projektide elluvijatele ning finants- või muudele vahendajatele keskselt hallatavate ELi investeerimisfondide puhul.

Peamine nõustamispartner InvestEU nõustamiskeskuses on EIP grupp, kes täidab 75 % InvestEU nõustamiskeskuse eelarvest, osutades nii nõustamisteenuseid toetusesaajatele kui ka pakkudes Euroopa Komisjonile strateegilist toetust nõustamisalgatuste väljatöötamisel ja tõhustamisel. Komisjon ja EIP grupp sõlmisid nõustamislepingu 11 temaatilise nõustamistoe algatuse elluviimiseks, mis hõlmavad poliitika- ja investeerimisprioriteete kestliku taristu poliitikaharu, teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate poliitikaharu, sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu ning InvestEU nõustamiskeskuse sektoriülest osa.

Lisateavet nõustamisteenuste kohta, mida EIP grupp InvestEU nõustamiskeskuse kaudu pakub, leiab aadressil <https://eiah.eib.org/about/services>.

Keskkonnahoidlik nõustamisteenus kestlike investeeringute toetamiseks

Keskkonnahoidlik nõustamisteenus kestlike investeeringute toetamiseks (**Green ASSIST**²³ on programmist LIFE rahastatav nõustamisalgatus, mille väärtus on 30 miljonit euro. Selle eesmärk on valmistada ette keskkonnahoidlike investeerimisprojekte ja tagada keskkonnanõuete integreerimine projektidesse muudes sektorites, millel on suur mõju keskkonnasäästlikule majandusele.

Alates 2022. aasta septembrist pakutavad nõustamisteenused koosnevad kahest elemendist: 1) keskkonnahoidlike investeeringute alase nõustamistoe ning 2) suutlikkuse suurendamise ja turuarendusega seotud toetuse pakkumine.

Esimese elemendi, keskkonnahoidlike investeeringute alase nõustamistoe raames aidatakse avaliku ja erasektori investeeringute soodustajatel ja teistel seotud osalejatel teha kindlaks ja arendada investeeringuid, millega

toetatakse ELi keskkonnapoliitikat ja keskkonnavalitsuseid õigusakte, kaitstakse ja säilitatakse looduskapitali ning edendatakse ringmajandust. Ekspertide eriteadmisi saab kasutada ka muudes valdkondades kui keskkonnasektor (näiteks energia, transport, põllumajandus, metsandus, kalandus, ressursihaldus ja side) tehtavate investeeringute keskkonnahoidlikumaks muutmiseks eesmärgiga parandada oluliselt selliste investeeringute keskkonnatoimet ja vähendada nende jalajälge. Selle teenuse raames saavad projektide elluvijad kasutada selle valdkonna ekspertide nõuandeid, sealhulgas nende väga spetsiifilisi erialateadmisi.

Teine element – suutlikkuse suurendamisele ja turuarendusele suunatud toetus – aitab teha kindlaks roheline rahandus ja keskkonnahoidlike investeeringute potentsiaali teatavates geograafilistes piirkondades ja/või sektorites ja seda potentsiaali rakendada ning suurendab nõudlust keskkonnahoidlike investeeringute ja investeeringute keskkonnahoidlikumaks muutmise järele.

CINEA hakkab Green ASSISTi rakendama 2022. aasta sügisel – CINEA veebisaidil esitatakse edaspidi rohkem teavet ja juhiseid (https://cinea.ec.europa.eu/index_et).

Täiendavad tehnilise abi ressursid

Euroopa Komisjon pakub ka teisi tehnilise abi teenuseid, mis on suunatud üksnes liikmesriikide pädevatele asutustele. Selliste teenuste silmapaistvad näited on Euroopa Komisjoni tehnilise toe instrument ning tehnilise abi ja teabevahetuse vahend (TAIEX), mida on kirjeldatud allpool.

Tehnilise toe instrument

Tehnilise toe instrument on ELi programm, mille raames pakutakse ELi liikmesriikide ametiasutustele kohandatud tehnilist oskusteavet reformide kavandamiseks ja elluviimiseks. See toetus lähtub nõudlusest ja selle puhul ei nõuta liikmesriikidelt kaasrahastamist.

Tehnilise toe instrumendiga pakutakse liikmesriikide ametiasutustele tehnilist tuge mitmesugustes poliitikavaldkondades, eelkõige rohepöörde valdkonnas (sealhulgas keskkond, ringmajandus, kliimameetmed ja energiasüsteemi ümberkujundamine). Tehnilise toe instrumendi kaudu saavad liikmesriikide ametiasutused abi oma püüdlustes kavandada nende enda prioriteetidel põhinevaid reforme. Nad võivad suurendada oma suutlikkust töötada välja ja viia ellu reformipoliitikat ja -strateegiad ning saada kasu teiste asutuste heast tavast ja näidetest. Tehnilise toe instrumendiga pakutakse tuge ka taaste- ja vastupidavuskavade koostamisel, rakendamisel ja läbivaatamisel.

²³ Lisateavet on esitatud Green ASSISTi käsitleval CINEA veebilehel (https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/green-advisory-service-sustainable-investments-support-green-assist_et).

Lisateave tehnilise toe instrumendi kohta on kättesaadav Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_et#aboutthesrp).

Tehniline abi ja teabevahetus

TAIEXist toetatakse liikmesriikide avalikke haldusasutusi ning selles keskendutakse ELi õigusaktide tõhusamale rakendamisele ja ELi parima tava jagamisele kogu ELis (ja mujal). TAIEX on nõudluspõhine ja hõlmab kõiki poliitikavaldkondi. Näiteks võib sellest vahendist toetada konkreetse ELi rahastamisprogrammi rakendamist. Toetust pakutakse seminaride, ekspertide lähetamise ja õppekülastuste kaudu ning samuti võivad toetust saavad ametiasutused kasutada ametlikult tunnustatud TAIEXi ekspertide konkreetseid erialateadmisi.

Lisateavet TAIEXi kohta on esitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/funding-and-technical-assistance/taieux_et).

Projekti keskkonnanahoidlikumaks muutmine: juhtpõhimõtted ja vahendid

Käesolevas juhendis on keskendutud võimalustele toetada keskkonda mitmesuguste kasutatavate vahendite abil. Eelmises punktis näidati, et loodud on tehnilise abi teenused, mis aitavad muuta projekte keskkonnanahoidlikumaks. Kust leiavad projektide elluviijad aga konkreetseid juhiseid projektide väljatöötamiseks?

Kestliku arengu eesmärgid pakuvad poliitilisi suuniseid ja kujutavad endast üleilmset üleskutset võtta meetmeid vaesuse kaotamiseks, planeedi kaitsmiseks ning 2030. aastaks kõikidele inimestele rahu ja jõukuse tagamiseks. Komisjoni strateegias, millega rakendatakse kestliku arengu tegevuskava aastani 2030, on kesksel kohal **Euroopa roheline kokkulepe**. Selles on sätestatud konkreetseid eesmärgid, sihid ja meetmed ning selle keskmes on keskkonna- ja kliimakaitse. Kui soovite viia oma projekti kooskõlla selle poliitikaga, mille eesmärk on olukorda muuta, siis tutvuge [2. peatükis](#) esitatud roheline kokkuleppe algatustega.

2. mail 2022 jõustunud ELi **kaheksandas keskkonnanahoidlikus tegevusprogrammis**, mis on ELi õiguslikult kokku lepitud ühine keskkonnapoliitika tegevuskava aastani 2030, on kehtestatud kuus temaatilist esmatähtsat eesmärki: kasvuhooonegaaside heite vähendamine, kliimamuutustega kohanemine, taastava majanduskasvu mudel, nullsaaste eesmärk, elurikkuse

kaitsmine ja taastamine ning tootmisest ja tarbimisest tulenevate põhiliste keskkonda ja kliimat mõjutavate tegurite vähendamine. Need eesmärgid on olulised elemendid, mida keskkonna otsesel toetamisel ja projektidesse keskkonnaaspektide valdkonnaülesel integreerimisel arvesse võtta. Peale selle on kaheksandas keskkonnanahoidlikus tegevusprogrammis sätestatud seireraamistik koos peamiste näitajatega, millest võib keskkonnanahoidlike projektide kavandamisel täiendavalt juhinduda.

Asjakohast teavet kaheksanda keskkonnanahoidliku tegevusprogrammi kohta on esitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://environment.ec.europa.eu/strategy/environment-action-programme-2030_et).

Mitmeaastase finantsraamistiku ja taasterahastu „NextGenerationEU“ rahastamisprogrammid kui Euroopa roheline kokkuleppe ambitsioonikate eesmärkide täitmise peamised vahendid on kavandatud nii, et neisse on integreeritud kliima- ja keskkonnapoliitika prioriteedid. Sätestatud on üldised eesmärgid: kliimameetmete toetamiseks kasutatakse vähemalt 30 % kogukuludest ning elurikkuse eesmärkidele eraldatakse 2024. aastal 7,5 % ning 2026. ja 2027. aastal 10 % mitmeaastase finantsraamistiku alusel tehtavatest iga-aastastest kulutustest²⁴. Taasterahastu „NextGenerationEU“ kaudu rahastatava taaste- ja vastupidavusrahastu puhul on kliimamuutuse küsimuse integreerimise eesmärgiks seatud 37 %.

Euroopa roheline kokkuleppega kehtestati vanne mitte tekitada kahju kui võimalus takistada keskkonna ja kliima kahjustamist ning ELi taksonoomiamääruses on seda ideed täiendavalt laiendatud kestlikule rahandusele **olulise kahju ärahoidmise** põhimõtte kaudu²⁵. Leitakse, et olulise kahju ärahoidmise põhimõtet järgitakse juhul, kui projekt ei kahjusta keskkonna- ja kliimaeesmärke, mis käsitlevad kliimamuutuste leevendamist, kliimamuutustega kohanemist, vee ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, ringmajandusele üleminekut, saastuse vältimist ja tõrjet ning elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist. Projekti elluviija peab olulise kahju põhimõtte rakendamisel kaaluma, kas tema projekt ei kahjusta ühtegi nimetatud eesmärki, ning seda vajaduse korral tõestama. Nagu eespool rõhutatud, on olulise kahju ärahoidmise põhimõtte juba integreeritud teatavate

24 Institutsioonidevaheline kokkulepe Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 28).

25 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088.

rahastamisprogrammide (taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika fondid) nõuetesse, ent projekti elluviija võib seda põhimõtet järgida ka vabatahtlikult. Tuleb tähele panna, et olulise kahju ärahoidmise põhimõtte rakendamine ning ELi ja liikmesriikide tasandi keskkonnanägemise õigusaktide täitmine on vastastikku täiendavad ja üks ei asenda teist.

Programm LIFE on peamiselt pühendatud ELi kliima- ja keskkonnapoliitika eesmärkidele. Nagu käesolevas juhendis kirjeldatud, on peale selle mitmesuguseid muid rahastamisprogramme, nagu ERF, EAFRD, EMKVF ning taaste- ja vastupidavusrahastu, samuti programm „InvestEU“, mis sisaldavad komponente või toetuskõlblikke valdkondi, mille eesmärk on neid sihte otseselt toetada või saavutada märkimisväärset kaasnevat kasu.

Seepärast saab projekti elluviija keskkonnasõbralike projektide kavandamisel kaaluda kahte võimalust – otsustada kavandada projekti, mis on otseselt suunatud keskkonnanägemisele, või töötada välja projekti, mille projektitsükliks on integreeritud keskkonnakaalutlused.

Selliste projektide eesmärgid, millele **keskkonda otseselt toetatakse**, hõlmavad keskkonna kaitsmist, parandamist või taastamist, näiteks vee või mereressursside kaitset, saaste vältimist ja kontrolli, elurikkuse kaitsmist ja taastamist või ringmajanduse edendamist. Näiteks võib selliste projektide eesmärk olla merepruugi eemaldamine, ökosüsteemide taastamine teatavate loomaliikide vähenemise peatamiseks või äärepiirkondades külas nn paranduskohviku („Repair Café“) loomine. [4. peatükis](#) on iga fondi kirjelduses esitatud keskkonna otsese toetamise võimalused, kui need on olemas.

Samuti võib integreerida keskkonnanägemist valdkonnaülese projektitsükliks, alates kavandamisest ja elluviimisest kuni hindamiseni. Sageli nimetatakse seda projektides keskkonnanägemistega arvestamiseks. Keskkonnanägemise integreerimise näited hõlmavad keskkonnamõju hindamist ja vähendamist uue taristuprojekti koostamisel, näiteks uue raudteeliini ehitamisel metsloomade ületuskoha rajamine või oskuste arendamise programmi roheliste kutseoskuste lisamine.

Paljudes peamistes poliitikaalvaldkondades, nagu transport, põllumajandus või maaelu areng, on ELi rahastamisprogrammidel suur potentsiaal keskkonnanägemise projektidesse integreerimiseks. Mitu rahastamisprogrammi sisaldab keskkonnanägemist integreerimist käsitlevaid sätteid, näiteks selliseid, mida on kirjeldatud ERFi, Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) või EMKVF eesmärkide all, taaste- ja vastupidavusrahastu ja ühtekuuluvuspoliitika fondid hõlmavad olulise kahju ärahoidmise põhimõtet, programm „InvestEU“ kestlikkuskontrolli ning eri programmide puhul on koostatud välistamisnimekirja teatavatest tegevustest, millel

on keskkonda kahjustav mõju. Projektide elluviijate jaoks on oluline ka ettevaatusprintsip: see peaks tagama, et kõikides ELi tasandi meetmetes ja tegevustes juhindutakse ja need kavandatakse lähtuvalt põhimõttest, et kliimat ja keskkonda ei kahjustata, kui seda on võimalik vältida. Samuti tuleb teil veenduda, et teie projekt vastab nii ELi kui ka liikmesriigi tasandil kehtivatele keskkonnanägemisele õigusaktidele. See tähendab, et teatavate projektide puhul tuleb enne nende heakskiitmist hinnata keskkonnamõju.

Keskkonnanägemise projektidesse integreerimise elemendid konkreetsete rahastamisprogrammide puhul on üksikasjalikult esitatud [4. peatükis](#) iga rahastamisprogrammi kirjelduse jaos „Keskkonnanägemise integreerimise võimalused“. Allpool on esitatud projektide elluviijatele keskkonnanägemise projektidesse integreerimisel kasulike elementide täiendavad üksikasjad.

Kavandatud projektide ja investeringute keskkonnamõju hindamine on oluline alus keskkonnanägemise integreerimiseks individuaalse projekti tasandil. Selliste hindamiste õigusraamistik²⁶ on sätestatud **keskkonnamõju hindamise direktiivis**²⁷. Alljärgnevalt on kirjeldatud, mis liiki projekte tuleb hinnata (näiteks kiirteede, lennujaamade või tammide arendamine) ning milliseid menetlusi tuleb teatavate tingimuste korral järgida. Kõiki keskkonnamõju hindamise direktiivi I lisas loetletud projekte peetakse olulise keskkonnamõjuga projektideks, mille puhul nõutakse keskkonnamõju hindamist. Direktiivi II lisas loetletud projektide puhul peavad riiklikud keskkonnanägemise sõelumismenetluse teel otsustama, kas keskkonnamõju on vaja hinnata. Keskkonnamõju hindamise menetluse oluline aspekt on avalik konsulteerimine. Direktiivi kohaselt peavad kõik liikmesriigid nõuded siseriiklikku õigusse üle võtma, et kohendada üldraamistikku liikmesriigi olukorrale ja organisatsioonilisele struktuurile. Kui soovite teavet selle kohta, milliseid menetlusi peate projekti elluviijana täpselt järgima ja kas teie projekti suhtes kehtib kohustusliku hindamise nõue, on lisateabe saamiseks seega kõige mõistlikum võtta ühendust kontaktisikuga selles liikmesriigis, kus projekt ellu viiakse.

Muud olulised ELi keskkonnanägemise täitmise alused looduse ja elurikkusega seotud keskkonnanägemise integreerimiseks on **linnudirektiiv**²⁸ ja **elupaikade direktiiv**^{29,30}. Elupaikade

26 Lisateavet keskkonnamõju hindamise kohta on esitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://ec.europa.eu/environment/eia/index_en.htm).

27 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

28 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

29 Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

30 Lisateave linnudirektiivi ja elupaikade direktiivi kohta on kättesaadav Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/index_en.htm).

direktiivi kohaselt peavad liikmesriigid määrama erikaitsealad, et tagada direktiivi I lisas loetletud liiki elupaikade ja II lisas loetletud liikide soodne kaitsestaatus. Linnudirektiivi kohaselt peab võrgustik hõlmama 194 eriti ohustatud liigi ja kõigi rändlinnuliikide jaoks määratud erikaitsealasid. Kokku moodustavad need alad Natura 2000 kaitsealade võrgustiku. Elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt peab liikmesriik asjakohaselt hindama iga kava või projekti, mis võib eraldi või koos muude kavade või projektidega Natura 2000 alale olulist mõju avaldada. Hindamisel tuleb kindlaks määrata projekti või kava mõju alale, võttes arvesse ala kaitse-eesmärke. Pädevad asutused võivad kavale või projektile nõusoleku anda alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele kahjulikku mõju. Väga erandlikel asjaoludel (see tähendab kui alternatiivid puuduvad ja kava või projekt on õigustatud üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel), võib selle hoolimata negatiivsest hindamistulemusest ellu viia, kuid liikmesriik peab võtma asjakohased asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldine sidusus, ja teavitama komisjoni (elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 4); teatavatel juhtudel võib olla nõutav ka komisjoni arvamus.

Veepoliitika raamdirektiiviga³¹ tagatakse majanduslike ja ökoloogiliste aspektide täielik integreerimine vee kvaliteedi ja kvantiteedi haldamisse³². Direktiivi kohaldatakse mage-, ranniku- ja üleminekuvete suhtes ning sellega tagatakse integreeritud lähenemisviis veevarude majandamisele, võttes arvesse ökosüsteemide terviklikkust. Direktiivi põhieesmärk on tagada rohkem kui 146 000 ELi territooriumil asuva pinnaveekogu (näiteks jõed, järved ja rannikuveed) ja rohkem kui 15 000 põhjaveekogumi hea seisund. Hea seisundi saavutamine tähendab pinnavee puhul hea ökoloogilise ja keemilise seisundi tagamist ning põhjavee (peamine joogivee võtmise allikas) puhul hea kvantitatiivse ja keemilise seisundi tagamist. Veepoliitika raamdirektiiviga on kehtestatud ka nõue, et jõgede haldamine peab põhinema vesikondadel (see tähendab looduslikel geograafilistel ja hüdroloogilistel üksustel) ning selle aluseks ei või olla haldus- ega poliitilised piirid. Vesikonna majandamiskavades kirjeldatakse üksikasjalikult, kuidas vesikonnale seatud eesmärgid (ökoloogiline seisund, kvantitatiivne seisund, keemiline seisund ja kaitseala eesmärgid) ettenähtud aja jooksul täidetakse. Projektid, mis hõlmavad pinnaveekogu füüsiliste tunnuste või põhjaveekogumi taseme muutmist, mille tulemusel halveneb veekogu seisund või ei saavutata veekogu head seisundit / potentsiaali, peavad vastama artikli 4 lõikes 7 kirjeldatud tingimustele.

31 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

32 Lisateavet veepoliitika raamdirektiivi kohta on esitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://ec.europa.eu/environment/water/index_en.htm).

Teatavate projektide puhul võib olla asjakohane **jäätmete raamdirektiiv**,³³ sest sellest saab juhiseid selle kohta, kuidas viia projektid kooskõlla jäätmehierariiaga (artikkel 4) ja kuidas toetada korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu sihtmäärade saavutamist (artikli 11 lõige 2), ning vajaduse kohta tagada kooskõla asjaomase jäätmekava ja jäätmetekke vältimise programmiga (artiklid 28 ja 29)³⁴.

Sõltuvalt projekti laadist võivad olla asjakohased ka teised keskkonnavalased õigusaktid, nagu keskkonnamõju strateegilise hindamise direktiiv³⁵ või tööstusheidete direktiiv³⁶.

Projekti elluviija jaoks võib tunduda äärmiselt keeruline tagada, et tema projekti kavandamisse integreeritakse keskkonnaaspektid ja et projekt on kooskõlas keskkonnavalaste õigusaktidega. See ei pruugi aga nii olla. Esiteks saate alati tutvuda Euroopa Komisjoni veebisaidil³⁷ või liikmesriikide keskkonnaasutuste veebisaitidel esitatud põhjaliku teabega. Teiseks saate ühendust võtta oma liikmesriigi kontaktisikuga või eri rahastamisprogrammide ELi tasandi kontaktisikutega, kes suunavad teid vajaliku teabe juurde, mille abil tagada, et teie projekt avaldab positiivset mõju.

Nagu eespool märgitud, on 4. peatükis esitatud lisateavet projekti keskkonnahoidlikumaks muutmise kohta konkreetsete rahastamisprogrammide raames. Kui teil tekib projekti kavandamise etapis täiendavaid küsimusi, siis võtke ühendust teie kasutuses olevate tehnilise abi teenuste või vastutavate teabekeskustega.

33 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

34 Lisateavet jäätmete raamdirektiivi kohta on esitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling_et).

35 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30).

36 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

37 Euroopa Komisjoni veebisaidil on ära toodud kaks kasulikku kontaktpunkti: <https://eur-lex.europa.eu/content/summaries/summary-20-expanded-content.html?locale=et> ja https://ec.europa.eu/environment/index_en.

4. peatükk.

Juurdepääs rahastamisele

Rahastamisprogrammide tutvustus

Käesolevas peatükis on kirjeldatud 13 mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 ja taasterahastu „NextGenerationEU“ rahastamisprogrammi, millest võidakse ELis keskkonnanäesmärke toetavaid projekte rahastada. Projektid võivad olla suunatud otse keskkonnale või neis võidakse keskkonnanäespekite valdkonnaülesemalt integreerida.

[Tabelis 4](#) on antud ülevaade alljärgnevates punktides iga rahastamisprogrammi kohta esitatud teabest. Tuleb tähele panna, et kõikide rahastamisprogrammide puhul, mida on käesolevas juhendis kirjeldatud, keskendutakse keskkonnanäesmärke toetavate projektide elluvijate jaoks kõige olulisemale teabele. Üksikasjalikumate teavete iga rahastamisprogrammi kohta leiab järgnevates individuaalsete programmide kirjeldustes esitatud mitmesugustelt linkidelt.

Alljärgnevalt tutvustatud fondid on jagatud poliitikavaldkondade kaupa teemavaldkondadesse ja esitatud igas teemavaldkonnas tähestikulises järjekorras.

Tabel 4. Iga rahastamisprogrammi kohta esitatud teabe kokkuvõte

Teabe liik	Kirjeldus
Peamised valdkonnad	Lühiülevaade rahastamisprogrammiga seotud peamistest poliitikavaldkondadest.
Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala	Fondi/programmi üldine eesmärk (üldised eesmärgid) ja kohaldamisala.
Komponendid	Rahastamisprogrammi eri sihtvaldkonnad ja prioriteedid. Üldeesmärgi täitmist toetavatel komponentidel võib olla rahastamisprogrammi raames eraldi eelarve.
Rahastamise maht	Rahastamisprogrammi jaoks mitmeaastase finantsraamistiku või taasterahastu „NextGenerationEU“ kaudu kättesaadavaks tehtud rahasumma. Iga rahastamisprogrammi raames on sageli esitatud teave selle kohta, kuidas iga komponendi või projektiliigi jaoks kasutatavad rahalised vahendid täiendavalt jagunevad.
Eelarve täitmise liik	Iga fondi/programmi suhtes kohaldatav eelarve täitmise liik. ELi tasandi rahastamisprogrammide eelarvet täidab kas komisjon (otsene eelarve täitmine), seda tehakse koos liikmesriikidega (jagatud eelarve täitmine) või rakenduspartnerite kaudu (kaudne eelarve täitmine). Sõltuvalt rahastamise või asjaomase komponendi laadist võib rahastamisprogrammi eelarvet täita ühel või enamal viisil.
Rahastamise liik	Rahaliste vahendite, näiteks toetuste, laenude, omakapital või tagatiste või nende kombinatsiooni väljamaksmise meetod.
Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad	Rahastamisprogrammi kavandatud toetusesaajad. Iga rahastamisprogrammi ja tehnilise abi vahendi puhul on määratletud selle kavandatud toetusesaajad, kes võivad olla põllumajandustootjatest teadlasteni ja äriühingutest rahvusvaheliste organisatsioonideni. Ülevaade kõige levinumatest ELi rahaliste vahendite saajatest on esitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding-et).
Projektide liigid	Üldine ülevaade nendest projektiliikidest, mida saab rahastamisprogrammi kaudu rahastada. See annab lugejale üldise arusaamise, kas tema projekt on kõnealuse rahastamisprogrammi puhul üldjoontes rahastamiskõlblik.
Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid	Mitteammendav loetelu toetusesaajate ja projektiliikide/tegevuste rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidest. Nii iga rahastamisprogrammi kui ka individuaalsete projektikonkursside puhul võivad kehtida horisontaalsed ja/või konkreetsed rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid. Juhendis on esitatud põhiteave, mis aitab projektide elluviijatel hinnata oma rahastamiskõlblikkust üksusena. Seejärel saavad projektide elluviijad seoses rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidega praktilisemat abi, tutvudes juhistega konkreetse fondi kohta, mis on esitatud näiteks konkursikutses ja pakumisi käsitlevas teabes. Peale selle aitab projektide elluviijatel rahastamiskõlblikkuse nõudeid täpsemalt kindlaks teha korraldusasutuste pakutav konkreetne abi.
Nähtavusega seotud nõuded	Konkreetsed nõuded, mida toetusesaajad peavad ELi rahaliste vahendite saamise korral täitma. Üldjuhul tähendab see seda, et nähtavalt tuleb esitada ELi logo ja juhtida tähelepanu sellele, et rahalist toetust antakse ELi rahalistest vahenditest.
Keskkonna otsese toetamise võimalused	Selgitus selle kohta, kuidas ja millistes valdkondades võivad rahastamisprogrammi kaudu rahastatavad projektid toetada keskkonnanäesid.
Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused	Selgitus selle kohta, kuidas on rahastamiskõlblike projektidega võimalik keskkonnanäesid valdkonnaüleselt integreerida (käsitledes neid kaudselt ja/või integreerides need projektitsükklisse, nagu on kirjeldatud 3. peatükis).
Tehnilise abi võimalused	Mitme rahastamisprogrammi alusel kasutatavad võimalused tehnilise abi saamiseks, millega toetatakse nii avaliku kui ka erasektori projektide elluviijaid. Projektide elluviijad võivad saada abi oma projektide kavandamisel (sealhulgas keskkonnakaalutluste integreerimisel) ja rakendamisel.
Kasulikud lingid ja vahendid	Veebipõhised ressursid rahastamisalast teavet sisaldavate portaalide kohta ning teave selle kohta, kust leida konkursikutseid ja kuidas rahalisi vahendeid taotleda, kontaktpunktid, õigusaktid, millega fondid on asutatud, ja muud võimalikud täiendava teabe allikad neile kasutajatele, kes soovivad saada põhjalikumalt teavet.
Projektide näited	Varasemate, peamiselt eelmise mitmeaastase finantsraamistiku projektide näited. See annab ülevaate võimalustest ja peaks suurendama enesekindlust oma projekti jaoks asjakohaste rahastamisprogrammide otsimisel ja neile taotluste esitamisel.

Teave fondide kohta

Keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE)

ELi rahastamisvahend, millest toetatakse keskkonna-, looduskaitse-, kliimameetmete ja säästva energia projekte kogu ELis ja programmiga LIFE ühinenud kolmandates riikides.

Peamised valdkonnad	Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala	Komponendid
Ringmajandus ja jäätmed, õhukvaliteet ning saaste vältimine ja kontroll, looduse ja elurikkuse kaitse, säilitamine ja taastamine, vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse, kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine, puhas energia ning keskkonna- ja kliimaalane juhtimine, energiatõhusus.	Üldine eesmärk on toetada üleminekut kestlikule, ringluspõhisele, energiatõhusale, taastuvenergiapõhisele, kliimanetraalsele ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele ELi majandusele, et kaitsta, taastada ja parandada keskkonna, sealhulgas õhu, vee ja pinnase kvaliteeti, peatada elurikkuse vähenemine ja pöörata see suundumus ümber ning võidelda ökosüsteemide kahjustumise vastu, muu hulgas Natura 2000 võrgustiku rakendamise ja juhtimise toetamise kaudu, toetades seeläbi kestlikku arengut. Samuti on programmi LIFE eesmärk toetada ELi üldiste keskkonnaalaste tegevusprogrammide rakendamist.	Programm LIFE koosneb järgmisest neljast allprogrammist: 1. loodus ja elurikkus, 2. ringmajandus ja elukvaliteet, 3. kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine, 4. puhtale energiale üleminek.
		Rahastamise maht
		5,4 miljardit eurot

Eelarve täitmise liik	Rahastamise liik
Programm LIFE on fond, mille eelarvet täidetakse otseselt projektikonkursside/pakkumismenetluste kaudu. Programmi haldab Euroopa Komisjon ja valdava osa toetuste andmine on delegeeritud CINEA-le.	Programmi LIFE puhul valdavalt kasutatav rahastamise vorm on toetused, mis üldjoontes moodustavad ligikaudu 85 % kogueelarvest. Nagu allpool kirjeldatud, saab toetustest kaasrahastada kuni 95 % projektikuludest, sõltuvalt projekti liigist. Muud rahastamise vormid hõlmavad hankelepinguid, auhindu ja tehnilist abi investeerimistoimingute jaoks.

Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad

Rahastamiskõlblikud toetusesaajad kuuluvad mõnda järgmistest kategooriatest:

- ELis või liiduga seotud üliõpilas- või -territooriumil registreeritud avalik-õiguslik või eraõiguslik üksus;
- programmiga LIFE ühinenud ELi-väline riik;
- ELi õiguse alusel loodud juriidiline isik või mis tahes rahvusvaheline organisatsioon.

Füüsilised isikud ei saa taotlusi esitada.

Juriidilised isikud, kes on asutatud sellises ELi-välises riigis, mis ei ole programmiga LIFE ühinenud, saavad erandkorras osaleda, kui see on vajalik konkreetse meetme eesmärkide saavutamiseks, et tagada ELi sekkumise tulemuslikkus. Põhimõtteliselt peavad need juriidilised isikud aga kandma oma osalemise kulud.

Projektide liigid

Programmist LIFE rahastatakse **keskkonnaspetsiifilisi projekte ja projekte, millesse on integreeritud keskkonnaaspektid, toetuste, auhindade ja hangete vormis**. Samuti võidakse sellest rahastada tehnilist abi investeerimistoimingutele. Näiteks võib keskkonnaspetsiifilisi projekte rahastada standardsete meetmeprojektide kaudu, samal ajal kui strateegiliste loodusprojektide ja strateegiliste integreeritud projektide eesmärk on toetada keskkonna- ja kliimaalaste õigusaktide või selle valdkonna poliitika nõutavate kavade või strateegiade rakendamist. Programmist LIFE rahastatakse ka juhtimise parandamise alaseid projekte, et toetada programmi keskkonna-/kliimaeesmärke.

Programmis LIFE on sätestatud rahastamisvood projektide jaoks, mille eesmärk on aidata valmistada ette strateegilisi loodusprojekte või strateegilisi integreeritud projekte.

Peale selle võib programmist LIFE toetada keskkonna- ja kliimameetmete (sealhulgas energiasüsteemi ümberkujundamise) valdkonnas tegutsevate mittetulundusühingute toimimist. Teatavatel tingimustel võidakse toetustest rahastada ka tegevust liikmesriikide üliõpilas- või -territooriumidel või toetada rahvusvahelisi kokkuleppeid, mille osaline EL on.

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Programmi LIFE määruses on sätestatud fondi käsitlevad põhinormid, sealhulgas peamised rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid. Üks oluline kriteerium on nõue projekte kaasrahastada. Kaasrahastamise määrad on järgmised:³⁸

- programmi LIFE projektide puhul kohustusliku kaasrahastamise määr võib strateegiliste loodusprojektide, strateegiliste integreeritud projektide ja standardsete meetmeprojektide puhul olla kuni 60 %;
- allprogrammi „Loodus ja elurikkus“ raames elluviidavate standardsete meetmeprojektide puhul võib kaasrahastamise määr olla kuni 75 %;
- mittetulundusühingute puhul võib kaasrahastamise määr olla kuni 70 %;
- muid allprogrammist „Puhtale energiale üleminek“ rahastatavaid meetmeid võidakse kaasrahastada kuni 95 % ulatuses.

³⁸ Kõiki määrasid ja tingimusi on selgitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/life/wp-call/2021-2024/wp_life-2021-2024_en.pdf).

Nähtavusega seotud nõuded

Oluline on teada, et programmi LIFE puhul erinevad nähtavuse / teavitamis- ja teabenõuded muude fondide ja rahastamisprogrammide puhul kasutatavast meetodist. Eelkõige nõutakse programmi LIFE määruse artikliga 21 programmist vahendite saajatelt programmi LIFE logo kasutamist.

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Programm LIFE on ELi keskkonna rahastamisvahend, mis on suunatud keskkonnaprojektidele ja keskkonnamõõtmega projektidele. See kehtib kõigi nelja allprogrammi ja kõige otsesemalt allprogrammide „Loodus ja elurikkus“ ning „Ringmajandus ja elukvaliteet“ puhul. Nende kahe samba alla kuuluvad projektid on otseselt suunatud mere- ja veeressursside kestlikule kasutamisele ja kaitsele, elurikkuse ja ökosüsteemide taastamisele, ringmajandusele üleminekuks, õhukvaliteedile ning saastuse vältimisele ja kontrollile.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Programm LIFE kavandati eesmärgiga maksimeerida selle keskkonnaaspektide integreerimise mõõdet. Eelmise mitmeaastase finantsraamistiku perioodi osana vaadati läbi ja lisati programmi LIFE integreeritud projektide jaoks spetsiaalne peavoolustamisvahend³⁹. Üks selliste projekti ainulaadne tunnus on see, et need aitavad liikmesriikidel kasutada muid ELi rahastamisallikaid (näiteks struktuuri-, põllumajandus- või piirkondlikke фонде). Viimase läbivaatamise käigus laiendati neid projekte, et võimaldada nende ulatuslikumat kasutamist, muu hulgas looduse jaoks.

Programmi LIFE alusel rahastatavad projektid ei tohi kahjustada ühtegi programmi üld- ega erieesmärki, sealhulgas selle kliima- ja energiamõõdet, mis on programmi hõlmatud selle allprogrammide „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“ ning „Puhtale energiale üleminek“ kaudu. Keskkonnaaspekte saab integreerida ka nende valdkondade alla kuuluvatesse projektidesse, mis käsitlevad näiteks energiatõhusust, taastuvenergiat, linnade ja piirkondade kliimamuutustega kohandamist, taristu kliimakindluse tagamist ja vastupidavust või suutlikkuse suurendamist puhtale energiale üleminekuks. Samuti on programmis LIFE täpsustatud, et projektid, millega saavutatakse nelja allprogrammi koostoime ja lisaku, saavad hindamisel lisapunkte.

Peale selle on ka valdkonnaülesemad teemasid, mis võivad keskkonnaaspektide integreerimisele keskendumisest samaväärset kasu saada, näiteks innovaatilised puhtad tehnoloogiad ja lahendused, kestlik rahandus, käitumisharjumuste muutmise ja teadlikkuse suurendamise alane tegevus ning digiüleminek.

³⁹ Lisateavet programmi LIFE integreeritud projektide kohta on esitatud CINEA veebisaidil (https://cinea.ec.europa.eu/publications/life-integrated-projects_et).

Tehnilise abi võimalused

Programmi LIFE raames antav tehniline abi strateegiliste integreeritud projektide / strateegiliste loodusprojektide ettevalmistamiseks: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/life/wp-call/2021-2024/call-fiche_life-2021-ta-pp_en.pdf

Kasulikud lingid ja vahendid

- Fondi õiguslik alus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0783>
- Programmi teave ELi komisjoni veebisaidil: https://cinea.ec.europa.eu/life_et
- CINEA juhised taotlejatele: https://cinea.ec.europa.eu/life/life-support-applicants_et
- CINEA teabepäevad: https://cinea.ec.europa.eu/events_et
- Programm LIFE Euroopa riikides ja riiklikud kontaktpunktid: https://cinea.ec.europa.eu/life/life-european-countries_et

Projektide näited

Programm on juba pikka aega edukalt toiminud ja on keskkonnavaldkonnas osalejate seas populaarne rahastamisvahend. Programmi LIFE rahastamise abil rakendatud edukate projektide näiteid on palju.

Rahastatud projektide andmebaas on kättesaadav aadressil <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search/>.

PROGRAMMI LIFE INTEGREERITUD PROJEKT „CLEAN AIR“

Kestus: oktoober 2018 kuni oktoober 2024

Toetusesaaja: Bulgaaria omavalitsused Sofia (koordinaator), Burgas, Ruse, Stara Zagora, Veliko Tarnovo ja Montana ning klubi „Economika 2000“

Toetusesaaja liik: kohalik avaliku sektori asutus / omavalitsus

Kogueelarve: 16 666 266 eurot

ELi toetus: 9 999 760 eurot

Selle projektiga toetatakse Bulgaarias Sofia, Burgase, Veliko Tarnovo, Montana, Ruse ja Stara Zagora omavalitsuste jõupingutusi kodumajapidamiste kütmisest ja muudest allikatest eralduva õhusaaste ja $10\ \mu\text{m}$ või väiksema läbimõõduga tahkete osakeste (PM_{10}) heite vähendamisel. Integreeritud projekt „CLEAN AIR“ hõlmab mitmesugust tegevust, muu hulgas suutlikkuse ja teadlikkuse suurendamist ja teadmussiiret ning toetab järgmiste eesmärkide täitmist: PM_{10} tase on keskmisest igapäevasest tasemest kõrgem vähem kui 35 päeval aastas, nagu on nõutud ELi ja siseriiklike õigusaktidega; ELi ja siseriiklikes õigusaktides seoses inimeste tervisega kindlaksmääratud aastasest sihttasemest väiksema keskmise aastase PM_{10} -kontsentratsiooni saavutamine ja säilitamine; suurimate registreeritud 24 tunni PM_{10} kontsentratsioonide vähendamine ning $\text{PM}_{2,5}$ ja vääveldioksiidi tasemete vähendamine kivisöe ja puidu põletamisest pärinevate siseriiklike heitkoguste vähendamise teel.

Allikas: https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=7009

Projekti veebisait: <https://lifeipcleanair.eu/>

LIFE-ECOTEX

Kestus: september 2016 kuni november 2019

Toetusesaaja: GAIKER-IK4 (Hispaania) (koordinaator), CTCR (Hispaania), BETA (Hispaania), EKOREC (Hispaania) ja LOGROTEX (Hispaania)

Toetusesaaja liik: ettevõtte

Kogueelarve: 1 246 048 eurot

ELi toetus: 735 827 eurot

Selle projektiga töötati välja innovaatiline, keskkonnasõbralik ja hõlpsalt kopeeritav polüestertekstiili jäätmete ringlussevõtu süsteem. Polüester on kasutatava koguse poolest suuruselt teine plastirühm. Jalatsitööstuses on aga kõrge kvaliteediklassiga polüestertekstiili kadu tootmise käigus kuni 7 %. Neid jäätmeid on keeruline ringlusse võtta, mistõttu kõige sagedamini kasutatavad lahendused on prügilatesse ladestamine ja põletamine. Hispaania projekti „LIFE-ECOTEX“ eesmärk oli leida seoses nende polüesterjäätmetega kestlik lahendus, võttes selle katalüütilise glükolüüsi teel keemiliselt ringlusse. Protsessi tulemus on suure lisaväärtusega keemilised ühendid monomeerid, mida kasutati uuesti toorainena uute jalatsite ja isolatsioonimaterjalide tootmiseks. Sellega suurendati ka ringlust asjaomases tootmisharus ja vähendati kasvuhoonegaaside heidet. Näiteks vähendati selle uue tooraine kasutamisega heitkoguseid 35 % võrreldes uue polüestri tootmisega. Peale selle oli ringlussevõetud polüestrist valmistatud kingasisetaldade paari CO₂ jalajälg 23 % väiksem kui spordijalatsites tavapäraselt kasutatavatel sisetaldadel. Uue meetodi kasutamise tagajärjel vähenes prügilatesse ladestatava polüestertekstiili jäätmete kogus 750 kg võrra. Projekti raames töötati välja 330 sisetaldade ja 24 isolatsiooniplaatide prototüüpi, mida toodeti keemiliselt ringlussevõetud polüestrist. Mitu tekstiili-, auto- ja pakenditööstuse ettevõtet on alustanud projekte selle keemilise protsessi kopeerimiseks.

Allikas: https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=5798

Projekti veebisait: <http://www.life-ecotex.eu/index.php/en/home/>

Programm „Euroopa horisont“

Läbi aegade suurim teadus- ja arendustegevust toetav rahvusvaheline programm

Peamised valdkonnad

Programm „Euroopa horisont“ käsitleb kliimamuutusi, aitab saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärgid ning suurendab ELi konkurentsivõimet ja majanduskasvu.

Programmiga hõlbustatakse koostööd ning tugevdatakse teadusuuringute ja innovatsiooni mõju ELi poliitika kujundamisele, toetamisele ja elluviimisele, ning lahendatakse samas üleilmseid probleeme. Sellega toetatakse teadmiste ja tehnoloogia arendamist ning tõhustatakse nende jagamist.

Sellega luuakse töökohti, kaasatakse igakülgset ELi talendireservi, hoogustatakse majanduskasvu, edendatakse tööstuse konkurentsivõimet ja optimeeritakse investeeringute mõju veelgi tugevamas Euroopa teadusruumis.

Rahastamise maht

Programmi „Euroopa horisont“ eelarve aastateks 2021–2027 on 95,5 miljardit eurot. Selle hulka kuulub 5,4 miljardit eurot taasterahastust „NextGenerationEU“ ja veel 4,5 miljardit eurot, millega programmi täiendavalt tugevdati. 35 % sellest eelarvest kasutatakse kliimamuutustega seotud eesmärkide toetamiseks.

Eelarve täitmise liik

Programmi rakendatakse otsese eelarve täitmise või rahastamisasutustepoolse kaudse eelarve täitmise teel. Programmi rahalisi vahendeid antakse kaudsete meetmetena finantsmääruses⁴⁰ sätestatud mis tahes vormis, peamiselt antakse aga programmi alusel toetusi. Programmist toetatakse ka investeeringuid Euroopa partnerlustesse, mille raames tehakse koostööd liikmesriikide või tööstusega. Oluline osa programmi „Euroopa horisont“ II samba tegevusest viiakse ellu institutsiooniliste partnerluste kaudu, eeskätt liikuvuse, energeetika, digisektori ja bioressursipõhise majanduse valdkonnas, mille jaoks koostatakse eraldi tööprogrammid.

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala

Esimeses strateegiakavas on sätestatud strateegilised põhieesmärgid investeeringute suunamiseks programmi esimesel neljal toimimisaastal:

- avatud strateegilise autonoomia edendamine, juhtides võtmetähtsusega digitaalsete, progressi võimaldavate ja kujunemisjärgus tehnoloogiate, sektorite ja väärtusahelate arendamist, et kiirendada ja suunata digi- ja rohepöörat inimkeskse tehnoloogia ja innovatsiooni kaudu;
- Euroopa ökosüsteemide ja elurikkuse taastamine ning loodusvarade kestlik majandamine, et tagada toiduga kindlustatus ning puhas ja heas seisukorras keskkond;
- Euroopa muutmine esimeseks digitehnoloogiapõhiseks kliimaneutraalseks ja kestlikuks ringmajanduseks liidu liikuvus-, energia-, ehitus- ja tootmissüsteemide ümberkujundamise teel;
- vastupanuvõimelisema, kaasava ja demokraatlikuma Euroopa ühiskonna loomine, mis oleks valmistunud ohtudeks ja katastroofideks ning suudaks neile reageerida, ebavõrdsuse kõrvaldamine ja kvaliteetse tervishoiu pakkumine ning kõikide kodanike võimendamine rohe- ja digipöördes tegutsemiseks.

Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad

Osaletajad võivad kõik juriidilised isikud, olenemata nende asukohast, sealhulgas mitteassotsieerunud ELi-välised riigid või rahvusvahelised organisatsioonid (sealhulgas rahvusvahelised Euroopa teadusasutused), olenemata sellest, kas nad on rahastamiskõlblikud või mitte, kui on täidetud programmi „Euroopa horisont“ määruses⁴¹ sätestatud tingimused ja kõik muud konkreetses projektikonkursi teemas sätestatud tingimused. Selleks, et olla rahastamiskõlblikud, peavad taotluse esitajad olema asutatud ELis, assotsieerunud riigis või väikese või keskmise sissetulekuga riigis. Assotsieerunud riigid on Armeenia, Bosnia ja Hertsegoviina, Gruusia, Iisrael, Island, Kosovo, Moldova, Montenegro, Norra, Põhja-Makedoonia, Serbia ja Türgi ning assotsieerumisläbirääkimised on praegu pooleli Albaania, Fääri saarte, Maroko, Tuneesia, Ukraina ja Ühendkuningriigiga.

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1).

Rahastamise liik

Programmi „Euroopa horisont“ peamise rahastamismudelina pakutakse toetusi, mida vajaduse korral täiendavad sihtotstarbelised rahastamisvahendid;

Komponendid

Programm koosneb kolmest sambast ja ühest osast, mis vastavad selle põhiprioriteetidele.

I sammas: „Tiptasemel teadus“. Selle sambaga püütakse parandada ELi ülemaailmset teadusalast konkurentsivõimet. Sellega toetatakse eesliini teadusprojekte, mille on Euroopa Teadusnõukogu kaudu kindlaks määranud ja mida juhivad tippteadlased. Samuti rahastatakse sellest doktorikraadiga teadlaste stipendiume, doktoritõppe võrgustikke ja teadlaste vahetusi Marie Skłodowska-Curie meetmete programmi kaudu ning investeeritakse maailmatasemel teadustaristusse.

II sammas: „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“. Sellest sambast toetatakse ühiskonna ees seisvate väljakutsetega seotud teadusuuringuid ning tugevdatakse teemavaldkondade kaudu tehnoloogilist ja tööstuslikku võimekust. Selle raames määratakse kindlaks ELi missioonid, millele seatakse kõrged eesmärgid mõnele suurimatele probleemidele lahenduste leidmiseks. See hõlmab ka Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevust ELi ja liikmesriikide poliitikakujundajate toetamiseks sõltumatute teaduslike tõendite ja tehnilise abi pakkumise teel.

See sammas on jagatud kuueks teemavaldkonnaks, millest igaühega eeldatavalt kaasneb üldiste teemadega seotud individuaalne mõju. Need kuus teemavaldkonda on

1. tervis,
2. kultuur, loovus ja kaasav ühiskond,
3. ühiskonna tsiviiljulgeolek,
4. digivaldkond, tööstus ja kosmos,
5. kliima, energeetika ja liikuvus,
6. toit, biomajandus, loodusvarad, põllumajandus ja keskkond.

Eeltoodu kohaselt on teadusuuringute ja innovatsiooni programmiga „Euroopa horisont“ praeguseks loodud ELi missioonid aastateks 2021–2027 (sealhulgas ookeanide missioon). Kõnealuste missioonide näol on tegemist kohustustega lahendada teatavad suurimad maailma ees seisvad probleemid. Iga missioon toimib meetmete – näiteks teadusprojektide, poliitikameetmete või isegi seadusandlike algatuste – portfellina, et täita selliseid mõõdetavaid eesmärgi, mida üksikute meetmetega ei ole võimalik saavutada. Need missioonid toetavad Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärgi, Euroopa vähktõvevastase võitluse kava ja kestliku arengu eesmärgi. Viis ELi missiooni on

1. kliimamuutustega kohanemine – toetatakse vähemalt 150 Euroopa piirkonda ja kogukonda, et muuta need 2030. aastaks kliimamuutustele vastupanuvõimeliseks;
2. vähktõbi – koostöö Euroopa vähktõvevastase võitluse kavaga, et parandada 2030. aastaks ennetuse, ravi ja lahenduste abil rohkem kui kolme miljoni inimese elu, et nad elaksid kauem ja paremini;
3. ookeanide ja vete hea seisundi taastamine aastaks 2030;
4. 100 kliimanetraalset ja arukat linna aastaks 2030;
5. Euroopa mullakokkulepe – 100 eluslaborit ja juhtalगतust, et saavutada 2030. aastaks ülemineku heas seisukorras mullastikule.

III sammas: „Innovatiivne Euroopa“. Selle samba eesmärk on muuta EL Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC) kaudu turgu kujundava innovatsiooni teerajajaks. Samuti aitab see arendada üldist Euroopa innovatsiooni Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi kaudu, mis edendab teadmiste kolmnurga – haridus, teadusuuringud ja innovatsioon – lõimimist.

Euroopa Innovatsiooninõukogu eesmärk on ülemaailmse laienemise ja turuliidriks kujunemise potentsiaaliga läbimurdelise tehnoloogia ja pöördelise tähtsusega innovatsiooni kindlakstegemine ja toetamine. Nõukogu toetab kõiki innovatsiooni etappe alates läbimurdelise tehnoloogia teaduslike alustega seotud teadus- ja arendustegevusest ning sellise tehnoloogia ja innovatsiooni valideerimisest ja tõendamisest, et need vastaksid tegelikele vajadustele, kuni idufirmade ja VKEde arendamise ja laiendamiseni. Kõik Euroopa Innovatsiooninõukogu toetuste saajad ja ka valitud taotlejad saavad kasutada mitmesuguseid nõukogu pakutavaid ettevõtlike hoogustamise teenuseid, millega pakutakse juurdepääsu juhtivatele eksperditeadmistele, äriühingutele, investoritele ja ökosüsteemide valdkonnas tegutsejatele. Samuti tegeleb Euroopa Innovatsiooninõukogu muu tegevusega, näiteks annab auhindu.

Osa „Osalise laiendamise ning Euroopa teadusruumi tugevdamine“. Selle osaga programmist „Euroopa horisont“ suurendatakse toetust liikmesriikide pingutustele oma riiklike teadusuuringute ja innovatsiooni potentsiaali täielikult ära kasutada.

Projektide liigid

Üldjuhul võivad programmi „Euroopa horisont“ alusel toetusi saada järgmised meetmed.

- **Teadus- ja innovatsioonimeetmed.** Need on meetmed, mille eesmärk on luua uusi teadmisi või uurida uue või täiustatud tehnoloogia, toote, protsessi, teenuse või lahenduse teostatavust. See võib hõlmata alus- ja rakendusuuringuid, tehnoloogia arendamist ja integreerimist, väiksemas mahus prototüübi testimist või tõendamist ja valideerimist laboris või imiteeritud keskkonnas.
- **Innovatsioonimeetmed.** Nende meetmete eesmärk on toota uute, muudetud või täiustatud toodete, protsesside või teenuste kavasid, seadeid või projekte. Selline tegevus võib hõlmata prototüübi loomist, testimist, tõendamist, katseprojekte, toote suuremahulist valideerimist ja turuleviimist.
- **Koordineerimis- ja toetusmeetmed.** Need on meetmed, millega aidatakse täita programmi eesmäärke.
- **Programmi kaasrahastamise meetmed.** Need kujutavad endast tegevuskava, mis on kehtestatud või rakendatud õigussubjektide poolt, kes haldavad või rahastavad teadus- ja innovatsiooniprogramme ning kes ei ole liidu rahastamisasutused. Sellise tegevuskavaga võidakse toetada võrgustumist, koordineerimist, teadusuuringuid, innovatsiooni, pilootmeetmeid, turuleviimist, koolitust ja liikuvust, teadlikkuse suurendamist ja teavitamist ning levitamist ja teadusrakendust. Samuti võidakse sellest anda asjakohast rahalist toetust, nagu toetused ja auhinnad, ja/või korraldada hankeid. Toetusesaajad võivad meetmeid rakendada otse või andes rahalist toetust kolmandatele isikutele.
- **Innovatsiooni ja turuleviimise meetmed.** Need meetmed hõlmavad innovatsioonimeetmeid ja muud vajalikku tegevust innovatsiooni turuleviimiseks. Selle hulka kuuluvad ettevõtete laiendamine ja programmi „Euroopa horisont“ segarahastamine.
- **Koolitus- ja liikuvusmeetmed.** Nende meetmete eesmärk on edendada teadlaste oskusi, teadmisi ja karjäärivõimalusi ning need põhinevad riikidevahelisel ning vajaduse korral sektorite- või valdkondadevahelisel liikuvusel.

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Õigus osaleda. Osaleda võivad kõik juriidilised isikud, olenemata nende asukohast, sealhulgas mitteassotsieerunud ELi-välised riigid või rahvusvahelised organisatsioonid (sealhulgas rahvusvahelised Euroopa teadusasutused), olenemata sellest, kas nad on rahastamiskõlblikud või mitte, kui on täidetud programmi „Euroopa horisont“ määruises sätestatud tingimused ja kõik muud konkreetsetes projektikonkursi teemas sätestatud tingimused.

Rahastamiskõlblikkus. Selleks, et olla rahastamiskõlblikud, peavad taotluse esitajad olema asutatud ELis, assotsieerunud riigis või väikese või keskmise sissetulekuga riigis. Konkreetsete juhtumid on esitatud programmi „Euroopa horisont“ tööprogrammi⁴² A lisas. Enne taotluse esitamist peavad toetusesaajad end osalejate registris registreerima. Juriidilised isikud, kes moodustavad konsortsiumi, võivad osaleda juhul, kui konsortsiumi kuulub vähemalt üks liikmesriigis asutatud sõltumatu isik ja vähemalt kaks muud teistes liikmesriikides või assotsieerunud riikides asutatud juriidilist isikut.

Projektid peavad vastama eetikapõhimõtetele ja taotluse esitajad peavad tegema eetikaalase enesehindamise.

Klassifitseeritud ja/või tundlikku teavet sisaldavate projektide puhul tuleb rahastamise lubamiseks viia läbi julgeolekualane hindamine⁴³.

Selleks, et need liikmesriikide ja assotsieerunud riikide juriidilised isikud, kes on avalik-õiguslikud asutused, teadusasutused või kõrgharidusasutused (sealhulgas eraõiguslikud teadusasutused ja kõrgharidusasutused), oleksid rahastamiskõlblikud, peab neil olema soolise võrdõiguslikkuse kava.

⁴² Euroopa Komisjon, „Programmi „Euroopa horisont“ tööprogramm 2021–2022. 13. Üldised lisad“, Brüssel, 2022 (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2021-2022/wp-13-general-annexes_horizon-2021-2022_en.pdf).

⁴³ Euroopa Komisjon, „Programmi „Euroopa horisont“ tööprogramm 2021–2022. 13. Üldised lisad“, Brüssel, 2022 (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2021-2022/wp-13-general-annexes_horizon-2021-2022_en.pdf).

Nähtavusega seotud nõuded

Programm „Euroopa horisont“ tugeldab toetusesaajate õigusi ja kohustusi seoses avatud juurdepääsuga. Sellega nõutakse kohest avatud juurdepääsu kõigile teaduspublikatsioonidele ning teadusuuringuid käsitlevate andmete vastutustundlikku haldamist, nii et kõik andmed oleks leitavad, kättesaadavad, koostalitlusvõimelised ja taaskasutatavad. Avatud teaduse tavad võetakse arvesse ettepanekute hindamise kriteeriumides.

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Euroopa majanduslik ja sotsiaalne jõukus, elukvaliteet ja töökohad ning keskkond sõltuvad Euroopa võimest luua teadmisi ja teha uuendusi. Eelduste kohaselt on programmil „Euroopa horisont“ märkimisväärne sotsiaalne ja keskkonnamõju. See mõju luuakse teadustulemuste levitamise, kasutamise ja kasutuselevõtu ning nende uuteks toodeteks, teenusteks ja protsessideks ümberkujundamise kaudu, mis omakorda aitab edukalt saavutada poliitilisi eesmärgi, samuti sotsiaalseid ja ökoinnovatsiooni.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Programmist „Euroopa horisont“ toetatakse nii otseselt keskkonda kui ka keskkonnaaspektide valdkonnaülest integreerimist. Mitmes teemavaldkonnas, eelkõige teemavaldkondades 4 („Digivaldkond, tööstus ja kosmos“), 5 („Energeetika ja liikuvus“) ja 6 („Toit, biomajandus, loodusvarad ja põllumajandus“, v.a keskkonnaaspekt) ei keskenduta keskkonnale, kuid need võivad toetada keskkonnaaspektide integreerimist.

Tehnilise abi võimalused

Rahastamiskõlblikkuse, taotlemismenetluse ja toetuse andmise kriteeriumide kohta on esitatud teavet programmi „Euroopa horisont“ juhendis ja tööprogrammi lisades:

- https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/programme-guide_horizon_en.pdf
- https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2021-2022/wp-13-general-annexes_horizon-2021-2022_en.pdf

Programmi „Euroopa horisont“ käsitlev Euroopa Komisjoni veebisait: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_et

Euroopa Komisjoni teadusuuringute päringute teenus: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/contact/research-enquiry-service_et

Kasulikud lingid ja vahendid

Programmi „Euroopa horisont“ (2021–2027) tutvustus: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/presentations/horizon_europe/ec_rtd_he-investing-to-shape-our-future.pdf

Projektide näited

Rahastatud projektide andmebaas on kättesaadav aadressil <https://cordis.europa.eu/projects/en>.

Ocean Sentinel

Kestus: jaanuar 2018 kuni 30. juuni 2019

Koordineeriv toetusesaaja: Centre National de la recherche Scientifique (CNRS, Prantsusmaa)

Koguelarve: 150 000 eurot

ELi toetus: 150 000 eurot

See projekt on seotud ohustatud mereliikidega, sealhulgas albatrosside, haide ja merikilpkonnadega ning seega kaitstakse sellega ökosüsteemi. Projekt käsitleb uuenduslikku tehnoloogiat ebaseadusliku kalapüügi avastamiseks ning sellega kogutakse teavet ookeani ja selles elavate liikide säilitamise nimel tegutsevate ametiasutuste, piirkondlike kalandus- ja kaitsekokkulepete ning vabaihenduste jaoks. Tulemuste põhjal peetakse arutelusid rahvusvaheliste kalandus- ja kaitsekokkulepete raames.

Projekti käigus töötati välja andmeluger CENTURION koos XGPS platvormiga, mis võimaldab avastada radarisignaale ja teha kindlaks nende päritolukoht, ja satelliitdastussüsteemiga Argos, mis 1) edastab vastuvõtjale viivitamatult laeva asukoha, 2) kasutab andmelugeri mitmesugustel platvormina kasutatavatel loomadel ja 3) teeb CENTURIONI andmelugeri saadud teabe veebisaidi kaudu viivitamatult kättesaadavaks. Seda ideed testiti India ookeani lõunaosas Crozet' ja Kergueleni saarte ümbruses, kus ookeani majandusvööndites toimub väärtuslik ja laiaulatuslik kalapüük.

Allikas: https://ec.europa.eu/info/news/commission-announces-winners-horizon-impact-award-2020-2020-sep-23_et

Projekti veebisait: <https://cordis.europa.eu/project/id/780058>

Ühtekuuluvusfond

Ühtekuuluvusfond tugevdab ELi majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, toetades investeringuid keskkonda ja üleeuroopalistesse võrkudesse.

Peamised valdkonnad	Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala	Eelarve täitmise liik
Üleeuroopalised transpordivõrgud, energiatõhusus, taastuvenergia, ühendveod, transporditaristu ja keskkonnataristu.	Ühtekuuluvusfond on üks ELi ühtekuuluvuspoliitika fond (ülejäanud fondid on ERF, ESF+ ja õiglase ülemineku fond). Ühtekuuluvusfond edendab investeringuid prioriteetsetesse üleeuroopalistesse transpordivõrkudesse ja energia või transpordiga seotud investeringuid, mis on keskkonnale kasulikud energiatõhususe, taastuvenergia kasutamise, transpordi arendamise ja ühendvedude toetamise seisukohast. Ühtekuuluvusfondi vahenditest on 10 miljardit eurot sihtotstarbeliselt määratud kasutamiseks Euroopa ühendamise rahastu raames, et rahastada peamiselt fondist rahastatavate riikide vahelisi suuri raudteeprojekte.	Ühtekuuluvusfondi eelarvet täidavad jagatult Euroopa Komisjon ning teatavate liikmesriikide riiklikud ja piirkondlikud ametiasutused. Ühtekuuluvusfondi haldamise eest vastutavad liikmesriikide ametiasutused otsustavad, milliseid projekte toetada (toetuste ja/või rahastamisvahendite, näiteks laenude, omakapitali või tagatiste kaudu).
Rahastamise maht		
48 miljardit eurot		

Komponendid

Ühtekuuluvusfond toetab kahte ELi ühtekuuluvuspoliitika viiest eesmärgist (vt ka [4. peatükk](#) ERFi kohta):

- poliitikaeesmärk nr 2 – keskkonnahoidlikum, vähese CO₂ heitega majanduselt CO₂-neutraalsele majandusele üleminev ja vastupanuvõimeline Euroopa, edendades õiglast üleminekut puhtale energiale, rohelisi ja siniseid investeringuid, ringmajandust, kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist, riskiennetust ja -juhtimist ning säästvat linnalist liikumiskeskonda;
- poliitikaeesmärk nr 3 – paremini ühendatud Euroopa, tõhustades kestlike transpordivõrkude kaudu liikuvust.

Kooskõlas nende kahe poliitikaeesmärgiga keskendub Ühtekuuluvusfond täpsemalt järgmisele:

- energiatõhususe edendamine ja kasvuhooenergia heitkoguste vähendamine;
- taastuvenergia edendamine ning arukate energiasüsteemide, võrkude ja salvestusvõimaluste väljatöötamine;
- kliimamuutustega kohanemise ja katastrofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine;
- veele juurdepääsu ja säästva veemajanduse edendamine;
- ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine;
- looduse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säilitamise ning rohelise taristu tugevdamine, muu hulgas linnapiirkondades, ning kõigi saastevormide vähendamine;
- säästva mitmeliigilise linnalise liikumiskeskonna edendamine osana üleminekust CO₂-neutraalsele majandusele;
- kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise, intelligentse, turvalise, kestliku ja mitmeliigilise üleeuroopalise transpordivõrgu arendamine;
- säästva, kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise, intelligentse ja mitmeliigilise riigi, piirkondliku ja kohaliku tasandi liikuvuse arendamine ja edendamine, sealhulgas üleeuroopalisele transpordivõrgule juurdepääsu ja piiriülese liikuvuse parandamine.

Rahastamise liik

Liikmesriigid võivad kasutada Ühtekuuluvusfondi vahendeid, et pakkuda toetusesaajatele toetusi, rahastamisvahendeid või auhindu või nende kombinatsiooni. Rahastamisvahendite tooted võivad muu hulgas olla laenud, tagatised, omakapital või kvaasiomakapital. Lisaks võivad korraldusasutused finantstooteid oma vajadustele ja suutlikkusele kohandada ning struktureerida rahastamisvahendeid vastavalt tingimustele, mille Euroopa Komisjon on rahastamisvahendite valmislahenduste kohta kehtestanud.

Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad

Ühtekuuluvusfondist saate rahalisi vahendeid taotleda ainult siis, kui teie asukoht on liikmesriigis, mille kogurahvatulu elaniku kohta jääb alla 90 % EL 27 keskmisest. Selle nõude eesmärk on tugevdada ELi majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, toetades vähem arenenud piirkondi üle ELi. Ühtekuuluvusfondi saavad kasutada ainult järgmised riigid: Bulgaaria, Tšehhi, Eesti, Kreeka, Horvaatia, Küpros, Läti, Leedu, Ungari, Malta, Poola, Portugal, Rumeenia, Sloveenia ja Slovakkia.

Rahastamiskõlblike Ühtekuuluvusfondist toetuse saajate liigi määrab kindlaks riigi või piirkonna korraldusasutus. Näiteks võib teil olla võimalik saada Ühtekuuluvusfondist rahalisi vahendeid, kui teie organisatsioon on väike või keskmise suurusega ettevõtte (VKE), suurettevõtte, teadusasutus, avaliku sektori asutus, vabaühendus või kodanikuühiskonna organisatsioon.

Projektide liigid

- Investeeringud keskkonda
- Kestliku arengu ja energiaga seotud investeeringud, mis toovad kasu keskkonnale, pöörates eritählepanu taastuenergiatele
- Investeeringud transporditaristusse (üleeuroopaline transpordivõrk)

Korraldusasutused peavad tagama, et programmi meetmete puhul järgitakse olulise kahju ärahoidmise põhimõtet ja et need vastavad ühissätete määrusega ette nähtud eeltingimustele. Seega peab projekt selleks, et korraldusasutus selle välja valiks, vastama nendele nõuetele. Toetatavate projektide liigid, hindamine ja valikukriteeriumid sõltuvad ka individuaalsest programmist. Lisaks peab projekt vastama asjakohastele (piirkondlikele, siseriiklikele ja Euroopa) keskkonnanalastele õigusaktidele.

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Rahastamise saamise kohta on ELi määruse alusel ette nähtud teatavad normid, mida täiendavad riigi või piirkonna korraldusasutuse järgitavad riiklikud rahastamiskõlblikkuse normid, näiteks

- tähtaeg – tegevuse elluviimise ja kulutuste tegemise aeg on piiratud;
- sekkumise ulatus – kaasrahastatavate tegevuste liigid on piiratud;
- kulukategooriad – teatavad kulukategooriad ei ole rahastamiskõlblikud;
- tegevuse geograafiline asukoht – rahastamiskõlblikud on vaid teatavad asukohad;
- tegevuse kestvus – investeeringuid võib olla vaja pärast tegevuse lõpuleviimist teatava miinimumperioodi jooksul säilitada;
- toetusesaajate liigid – toetust võivad saada ainult teatavad ettevõtted, organid või majandustegevuses osalejad.

Nähtavusega seotud nõuded

Kui viite ellu Ühtekuuluvusfondist rahastatavat projekti, siis peate juhtima tähelepanu sellele, et toetust saadi fondidest (sealhulgas uuesti kasutatavad vahendid). Näiteks tuleb projekti ametlikul veebisaidil (kui selline veebisait on olemas) ja sotsiaalmeediakanalites esitada toetuse tasemega proportsionaalne tegevuse lühikirjeldus koos tegevuse eesmärkide ja tulemustega, tõstes esile liidult saadavat rahalist toetust⁴⁴.

44 Täpsemad üksikasjad toetusesaajate kohustuste kohta on esitatud Euroopa Komisjoni väljaandes „Ühtekuuluvuspoliitika teavitamine aastatel 2021–2027“, 2020 (https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en).

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Vastavalt teisele poliitikaeesmärgile võidakse Ühtekuuluvusfondist anda vahendeid otseselt keskkonnale, näiteks rahastades projekte, millega tugevdatakse looduse, elurikkuse ja rohelise taristu, sealhulgas linnapiirkondade taristu kaitset ja säilitamist ning vähendatakse kõiki saastevorme.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Ühtekuuluvusfond on keskkonna seisukohast eriti asjakohane seoses fondist energia või transpordiga seotud projektidele antava toetusega, kuivõrd sellised projektid annavad selget keskkonnakasutuse energiatõhususe, taastuenergia kasutamise, raudteetranspordi arendamise, mitmeliigilise transpordi toetamise, ühistranspordi tõhustamise jms näol.

Tehnilise abi võimalused

Projektitaotluste koostamisel võivad abi pakkuda vahendusasutused või korraldusasutuse konkreetne osakond. Eelkõige võidakse anda nõu selle kohta, kuidas täita taotlusvormi, tagada projektiidee kooskõla Ühtekuuluvusfondi programmiga, koostada rahastamiskava ja valida näitajad projekti rakendamise jälgimiseks.

Kasulikud lingid ja vahendid

- Juurdepääs fondidele: https://ec.europa.eu/regional_policy/et/funding/accessing-funds/
- Korraldusasutused: https://ec.europa.eu/regional_policy/et/atlas/managing-authorities/
- Fondi õiguslik alus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1058>

Projektide näited

Rahastatud projektide näiteid sisaldav andmebaas on kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database_et.

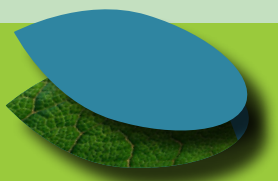
Lisaks saab teie piirkonnas elluviidavate ELi projektidega tutvuda Euroopa Komisjoni vahendi Kohesio abil (<https://kohesio.ec.europa.eu/>).

Euroopa Regionaalarengu Fond – tööhõivesse ja majanduskasvu investeerimise eesmärk

Fond tugevdab ELis majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, vähendades liidu piirkondade vahelist ebavõrdsust.

Peamised valdkonnad

Innovatsioon, VKEde konkurentsivõime, digiüleminek, energiatõhusus, taastuvenergia, energiavõrk, kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine, katastroofiriski juhtimine, vee kättesaadavus, ringmajandus, jäätmekäitlus, looduskaitse, elurikkus, liikuvus, transporditaristu, tööhõive, haridus, oskused, sotsiaalne kaasamine, tervishoiuteenuste kättesaadavus, kultuur, säästev turism.

Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala

ERF on üks ELi ühtekuuluvuspoliitika fond (ülejäanud fondid on ESF+, Ühtekuuluvusfond ja õiglase ülemineku fond).

ERFi eesmärk on tugevdada majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ELis, vähendades liidu piirkondade vahelist ebavõrdsust. ERFi põhieesmärk on võimaldada ELi liikmesriikidel ja piirkondadel muutuda konkurentsivõimelisemaks ja arukamaks (innovatsiooni, kaasava digiühiskonna loomise ja VKEde toetamise teel), keskkonnahoidlikumaks (kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise, parema veemajanduse ja jäätmekäitluse, keskkonnakaitse, elurikkuse säilitamise ja saaste vähendamise teel), paremini ühendatuks (liikuvuse tõhustamise teel), sotsiaalsemaks (tulemuslikuma ja kaasavama tööhõive toetamise ning kultuuri ja säästva turismi tähtsuse suurendamise teel) ning kodanikele lähemal olevaks (kestliku linnaarengu soodustamise teel).

Rahastamise maht

274 miljardit eurot

Komponendid

ERFi kaudu antav toetus on seotud kõigi viie ELi ühtekuuluvuspoliitika valdkonnas kehtestatud poliitikaeesmärgiga, millest esimese kahe puhul on nõutav minimaalne rahaeraldus (seda nimetatakse valdkondlikuks keskendamiseks).

- Poliitikaeesmärk nr 1 – konkurentsivõimelisem ja arukam Euroopa majanduse uuendusliku ja aruka ümberkujundamise ja piirkondliku IKT-ühenduvuse edendamise kaudu.
- Poliitikaeesmärk nr 2 – keskkonnahoidlikum, vähese CO₂ heitega majanduselt CO₂-neutraalsele majandusele üleminev ja vastupanuvõimeline Euroopa, edendades õiglast üleminekut puhtale energiale, rohelist ja siniseid investeeringuid, ringmajandust, kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist, riskiennetust ja -juhtimist ning säästvat linnalist liikumiskeskonda.
- Poliitikaeesmärk nr 3 – paremini ühendatud Euroopa liikuvuse tõhustamise kaudu.
- Poliitikaeesmärk nr 4 – sotsiaalsem ja kaasavam Euroopa.
- Poliitikaeesmärk nr 5 – kodanikele lähemal olev Euroopa, kus edendatakse igat liiki piirkondade kestlikku ja terviklikku arengut.

Liikmesriigid suunavad vähemalt 30 % oma eraldisest poliitikaeesmärgile nr 2. Enam arenenud piirkonnad või liikmesriigid kulutavad vähemalt 85 % oma eraldisest poliitikaeesmärkidele nr 1 ja 2. Üleminekuetapis olevad piirkonnad või liikmesriigid kulutavad poliitikaeesmärgile nr 1 vähemalt 40 % oma eraldisest ning vähem arenenud piirkonnad või liikmesriigid kulutavad poliitikaeesmärgile nr 1 vähemalt 25 % oma eraldisest.

Eelarve täitmise liik

ERFi eelarvet täidavad jagatult Euroopa Komisjon ning kõikide liikmesriikide riiklikud ja piirkondlikud ametiasutused. ERFi haldamise eest vastutavad liikmesriikide ametiasutused otsustavad, milliseid projekte toetada (toetuste ja/või rahastamisvahendite, näiteks laenude, omakapitali või tagatiste kaudu). ERF toimib kaasrahastamise põhimõtte alusel (see tähendab seda, et kui projekti rahastatakse, siis peavad ka liikmesriikide ametiasutused oma eelarvest rahalisi vahendeid panustama). Maksimaalne kaasrahastamise määr on erinev, sõltuvalt asjaomase piirkonna arengutasemest.

Rahastamise liik

Liikmesriigid võivad kasutada ERFi vahendeid, et pakkuda toetusesaajatele toetusi, rahastamisvahendeid või auhindu või nende kombinatsiooni. Rahastamisvahendite tooted võivad muu hulgas olla laenud, tagatised, omakapital või kvaasiomakapital. Lisaks võivad korraldusasutused finantstooteid oma vajadustele ja suutlikkusele kohandada ning struktureerida rahastamisvahendeid vastavalt tingimustele, mille Euroopa Komisjon on rahastamisvahendite valmislahenduste kohta kehtestanud.

Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad

Otsuse selle kohta, millised projektide elluviijad võivad ERFist toetust saada, teeb riigi või piirkonna korraldusasutus. Näiteks võite olla rahastamiskõlblik, kui teie organisatsioon on VKE, suurettevõtte, teadusasutus, avaliku sektori asutus, vabaühendus või kodanikuühiskonna organisatsioon.

Projektide liigid

ERFist toetatavad konkreetset liiki projektid erinevad, sõltuvalt riigi või piirkonna korraldusasutuse valikutest. Üldjuhul hõlmab ERFi toetus järgmist:

- taristuinvesteeringud;
- tegevused rakendusuuringute ja innovatsiooni, sealhulgas tööstusuuringute, tootearenduse ja teostatavusuuringute jaoks;
- investeeringud teenuste juurdepääsetavusse;
- tootlikud investeeringud VKEdesse ja investeeringud, mille eesmärk on säilitada olemasolevad töökohad ja luua uusi töökohti;
- investeeringud seadmetesse, tarkvarasse ja immateriaalsesse varasse;
- investeeringud võrgustikesse, koostöö, kogemuste vahetamine ja innovatsiooniklastreid hõlmavad tegevused, sealhulgas ettevõtjate, teadusasutuste ja avaliku sektori asutuste vahel;
- investeeringud teabesse, teavitamise ja uuringutesse.

Korraldusasutused peavad tagama, et programmi meetmete puhul järgitakse olulise kahju ärahoidmise põhimõtet ja et need vastavad ühissätete määrusega ette nähtud eeltingimustele. Seega on korraldusasutuse väljavalitud projektid kooskõlas nende nõuetega. Toetatavate projektide liigid, hindamine ja valikukriteeriumid sõltuvad ka individuaalsest programmist. Lisaks peab toetusesaaja järgima asjakohaseid (piirkondlikele, siseriiklikele ja Euroopa) keskkonnanalaseid õigusakte.

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Rahastamise saamise kohta on ELi määruse alusel ette nähtud teatavad normid, mida täiendavad riigi või piirkonna korraldusasutuse järgitavad riiklikud rahastamiskõlblikkuse normid, näiteks

- tähtaeg – tegevuse elluviimise ja kulutuste tegemiste aeg on piiratud;
- sekkumise ulatus – kaasrahastatavate tegevuste liigid on piiratud;
- kulukategooriad – teatavad kulukategooriad ei ole rahastamiskõlblikud;
- tegevuse geograafiline asukoht – rahastamiskõlblikud on vaid teatavad asukohad;
- tegevuse kestvus – investeeringuid võib olla vaja pärast tegevuse lõpuleviimist teatava miinimumperioodi jooksul säilitada;
- toetusesaajate liigid – toetust võivad saada ainult teatavad ettevõtted, organid või majandustegevuses osalejad.

Nähtavusega seotud nõuded

Toetusesaajad ja ERFist rahastatavad projektid ellu viivad asutused peavad juhtima tähelepanu sellele, et toetust saadi fondidest (sealhulgas uuesti kasutatavad vahendid). Näiteks peavad toetusesaajad projekti ametlikul veebisaidil (kui selline veebisait on olemas) ja sotsiaalmeediakanalites esitama toetuse tasemega proportsionaalse tegevuse lühikirjelduse koos tegevuse eesmärkide ja tulemustega, tõstes esile ELilt saadavat rahalist toetust⁴⁵.

45 Täpsemad üksikasjad toetusesaajate kohustuste kohta on esitatud Euroopa Komisjoni väljaandes „Ühetegevuspoliitika teavitamine aastatel 2021–2027“, 2020 (https://ec.europa.eu/regional-policy/2021-2027_en).

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Vastavalt teisele poliitikaeesmärgile võidakse ERFist anda vahendeid otseselt keskkonnale, näiteks rahastades projekte, millega tugevdatakse looduse, elurikkuse ja roheline taristu, sealhulgas linnapiirkondade taristu kaitset ja säilitamist ning vähendatakse kõiki saastevorme. Samamoodi võidakse fondist toetada ringmajandusealaseid algatusi, mis võivad aidata vähendada tekkivate jäätmete kogust. Samuti rahastatakse ERFist projekte, mis käsitlevad veevarustust ja kanalisatsiooni, sealhulgas reovee ja tahkete jäätmete käitlemist. Kõik sellised projektid aitavad vähendada saastet ja soodustavad ressurside tõhusamat kasutamist.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

ERFist toetatakse investeeringuid katseprojektidesse ning innovatsiooni-, tõendamis-, ja turustamistegevusse, mis parandab keskkonnasäästlikumale majandusele üleminekuks vajalike uute tehnoloogiate kasutuselevõtmist. ERFist võidakse toetada keskkonnakestlikkust ka kaudselt, võimaldades VKEdel hankida energiatõhusamaid seadmeid või rakendada energiasäästumeetmeid, vähendades seeläbi äritegevuse kulusid ja suurendades konkurentsivõimet. Üks põhihaldkond, millele ERF keskendub, on energiatõhususe edendamine ja kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamine. Otsest keskkonnakasut pakub ka toetus innovatsioonile, millega soodustatakse kestlikke tootmisprotsesse, ja toetus kestlikumatele transpordiliikidele (näiteks aruka ja keskkonnahoidliku liikuvuse lahenduste kaudu).

Tehnilise abi võimalused

Projektitaotluste koostamisel võivad abi pakkuda vahendusasutused või korraldusasutuse konkreetne osakond. Eelkõige võidakse anda nõu selle kohta, kuidas täita taotlusvormi, tagada projektiidee kooskõla ERFi programmiga, koostada rahastamiskava ja valida näitajad projekti rakendamise jälgimiseks.

Korraldusasutuse koostatud projektitaotluse pakett võib sisaldada ka juhenddokumente või küsimustikke keskkonna või kestliku arengu kohta üldiselt, et edendada projekti kavandamisse keskkonnakaalutluste integreerimist.

Kasulikud lingid ja vahendid

- Lisateave ERFi kohta: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en
- Juurdepääs piirkondlikele fondidele: https://ec.europa.eu/regional_policy/et/funding/accessing-funds/#2
- ERFi korraldusasutuste kontaktandmed: https://ec.europa.eu/regional_policy/in-your-country/managing-authorities_en
- ERFi rahastamisvahendid: <https://www.fi-compass.eu/funds/erdf>

Projektide näited

Rahastatud projektide näiteid sisaldav andmebaas on kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database_et.

Lisaks saab teie piirkonnas elluviidavate ELi projektidega tutvuda Euroopa Komisjoni vahendi Kohesio abil (<https://kohesio.ec.europa.eu/>).

Projekt „DaRe to Connect“: Doonau piirkonna ökoloogilise ühendatuse toetamine Euroopa rohevööl asuvate Natura 2000 alade ühendamise teel

Kestus: juuni 2018 kuni mai 2021

Koordineeriv toetusesaaja: organisatsiooni BUND Baieri haru (Saksamaa)

Toetusesaaja liik: vabaühendus

Kogueelarve: 2 086 654 eurot

ELi toetus: 1 684 032 eurot

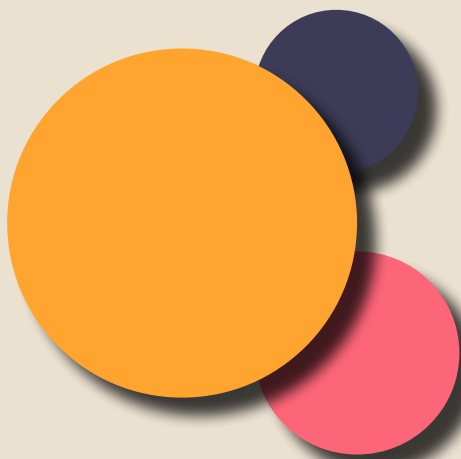
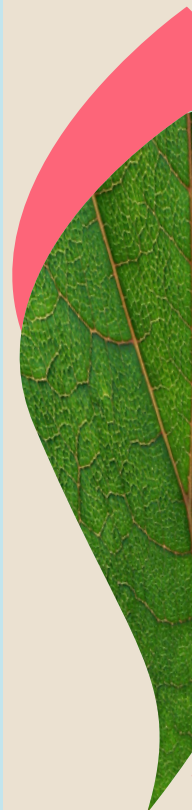
Euroopa rohevööga loodi piki endist raudset eesriiet erakordne ökoloogiline võrgustik ja elav mälestusmaastik. Interregi riikidevahelise Doonau programmi piirkonnas ühendab Euroopa roheline vöö kümmet riiki. See on üleeuroopalise ökoloogilise võrgustiku alustala ning toetab oluliselt ELi rohelist taristut ja üleeuroopalist rohelist taristu võrgustikku.

Rohevöösse kuuluvad elupaigad ja väärtuslikud maastikud olid aga teataval määral ebapiisavalt ühendatud. Projekti „DaRe to Connect“ peamine eesmärk oli seega rakendada ELi Doonau strateegiat rohevöö ühendatuse täiendava riikidevahelise arendamise teel, säilitades ökosüsteeme ja nende pakutavaid teenuseid ning tõhustades neid.

Projekti käigus määrati riikidevahelisel ja makropiirkondlikul tasandil kindlaks ökoloogilised koridorid Natura 2000 alade vahel ning koostati konkreetsed juhised Natura 2000 alasid ühendavate riikidevaheliste ökoloogiliste koridoride loomiseks kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Selle tulemused võeti kasutusele riikidevahelise strateegilise visiooni „Doonau piirkonna rohevöö 2030“ kaudu ja liikmesriikide poliitilised sidusrühmad kiitsid need heaks.

Projektipartnerid võtsid eesmärgiks Euroopa rohevööd kui Euroopa roheline taristu ja elurikkuse alustala täiendavalt kaitsta. Nad palusid Euroopa rohevöös paiknevate riikide valitsustel hõlmata rohevöö oma ruumilise arengu kavadesse ja luua sobilikud majandustingimused, mis võimaldavad põllumajandus- ja metsandusvaldkonnal pakkuda ökoloogiliselt väärtuslikke teenuseid. Samuti õhutasid nad Euroopa rohevöös paiknevate riikide valitsusi toetama rohevöö kandmist UNESCO maailma loodus- ja kultuuripärandi nimekirja.

Allikas / projekti veebisait: <https://www.interreg-danube.eu/approved-projects/d2c>

Euroopa Regionaalarengu Fond – Euroopa territoriaalse koostöö eesmärk (Interregi programmid)

See eesmärk soodustab koostööd ja aitab ületada piiridest tulenevaid takistusi.

Peamised valdkonnad	Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala
Keskkond, kliima, säästev energia, innovatsioon, tööhõive, sotsiaalvaldkond, digivaldkond, transport, juhtimine ja demokraatia ning ränne.	Euroopa territoriaalse koostöö programmiga Interreg toetatakse otseselt ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide täitmist. Nende programmide eraldised pärinevad ERFist (ning teatavatel juhtudel ka ühinemiseelse abi rahastamisvahendist, naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendist ning ülemeremaade ja -territooriumide programmidest). Nende programmide erilaadi tõttu rakendatakse neid aga ERFi põhiprogrammidest erinevalt. Interregi programmide eesmärk on soodustada piirkondade- ja riikidevahelist koostööd, et toetada nende majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning ületada piiridest tulenevaid takistusi. Samuti tugevdatakse Interregiga ELi äärepoolseimate piirkondade koostööd naaberriikidega. Programmist võidakse toetada aastate 2021–2027 ühtekuuluvuspoliitika viit poliitikaeesmärki, mis on järgmised: • poliitikaeesmärk nr 1 – konkurentsivõimelisem ja arukam Euroopa; • poliitikaeesmärk nr 2 – keskkonnanahoidlikum, vähese CO₂ heitega majanduselt CO₂-neutraalsele majandusele üleminev ja vastupanuvõimeline Euroopa; • poliitikaeesmärk nr 3 – paremini ühendatud Euroopa; • poliitikaeesmärk nr 4 – sotsiaalsem ja kaasavam Euroopa; • poliitikaeesmärk nr 5 – kodanikele lähemal olev Euroopa. Programmid võivad toetada ka Interregi erieesmäärke, mis on 1. koostöö parem juhtimine, 2. ohutum ja turvalisem Euroopa. Interregi programmide antav toetus peab olema suunatud teatavale arvule poliitikaeesmärkidele, mis peavad alati hõlmama poliitikaeesmärki nr 2 (seda nimetatakse valdkondlikuks keskendamiseks).
Rahastamise maht	8 miljardit eurot ERFist pluss 2 miljardit eurot välisvahendeid.

Komponendid
Interregi programme on nelja liiki (neli tegevussuunda): 1. piiriüleses koostöös (Interreg A) keskendutakse integreeritud piirkondlikule arengule koostöös maismaa- ja merepiiril asuvate naaberpiirkondadega; 2. riikidevahelise koostööga (Interreg B) edendatakse riiklike, piirkondlike ja kohalike partnerite vahelist koostööd riikidevaheliste programmide piirkondades, et suurendada nende piirkondade territoriaalset sidusust; 3. piirkondadevahelises koostöös (Interreg C) keskendutakse ühtekuuluvuspoliitika tõhustamisele üleeuroopalisel tasandil ning lisaks ELi 27 liikmesriigile osalevad selles ka naaberriigid; sellega edendatakse võrgustike loomist, uuenduslike käsitusviise ja suutlikkuse suurendamist eesmärgiga teha kindlaks hea tava ja seda üle kanda, ning regionaal- ja linnaarengu valdkonnas kogemuste vahetamise tõhustamist, samuti territoriaalse sidususe eesmärkidega seotud arengusuundumuste analüüsimist; 4. äärepoolseimate piirkondade koostööga (Interreg D) toetatakse äärepoolseimate piirkondade omavahelist koostööd ning koostööd naaberriikide ja ülemeremaade ja -territooriumidega ning piirkondlike integratsiooni- ja koostööorganisatsioonidega, et hõlbustada piirkondlikku integratsiooni ja arengut nende naabruskonnas.

Eelarve täitmise liik
Interregi programme rakendatakse kooskõlas jagatud eelarve täitmise põhimõttega (see tähendab, et eelarvet täidavad üheskoos Euroopa Komisjon ja mõnes Interregi programmis osalevas liikmesriigis asuv korraldusasutus). Korraldusasutus on see organ, mis teeb järelevalvet Interregi programmi üldise rakendamise üle. Teda abistab ühine sekretariaat, mis toetab korraldusasutust programmi igapäevases haldamises. Ühine sekretariaat on ka peamine kontaktpunkt taotlejate ja projektpartneri jaoks. Üldjuhul on kaasrahastamise määr Interregi programmide puhul maksimaalselt 80 %, kuigi Interreg D programmide (äärepoolseimate piirkonnad) ja piiriüleste väliste koostööprogrammide puhul võivad kaasrahastamise määrad olla kõrgemad (täpsemat teavet Interregi nelja tegevussuuna kohta on esitatud allpool).

Rahastamise liik

Interregi programmidest võib pakkuda toetusesaajatele toetusi, rahastamisvahendeid või auhindu või nende kombinatsiooni. Kõige enam kasutatakse neist Interregi programmides toetusi.

Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad

Rahastamiskõlblike toetusesaajate liigi määrab kindlaks programmi korraldusasutus. Näiteks võite olla rahastamiskõlblik, kui teie organisatsioon on VKE, suurettevõtte, teadusasutus, avaliku sektori asutus, vabaühendus või kodanikuühiskonna organisatsioon.

Projektide liigid

Interreg A, B ja D programmidega toetatakse projektide rahastamise teel koostööd, mille eesmärk on lahendada üheskoos ühiseid probleeme ning leida ühiseid lahendusi sellistes valdkondades nagu tervishoid, keskkond, teadusuuringud, haridus, transport, säästev energia ja turism. Muu hulgas valmistatakse projektides näiteks ette loodus- ja kultuuripärandi varade kestliku majandamise mudeleid, arendatakse ja integreeritakse rohelist taristut, õhutatakse VKEsid ressursikasutusega seotud küsimusi hindama ja käsitlema ning vähendatakse VKEde ja majapidamiste jäätmete hulka. Interreg C programmidega toetatakse sageli rohkem immateriaalset tegevust, nagu suutlikkuse suurendamine ja kogemust vahetamine, peamiselt avaliku sektori asutuste vahel.

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid sõltuvad Interregi programmi liigist (tegevussuunast) ja iga konkreetse programmi sisust. Üldkriteeriumid on muu hulgas organisatsiooni liik ja konsortsiumi minimaalne suurus. Lisaks võivad toetusesaajad olla rahastamiskõlblikud siis, kui nad asuvad konkreetse programmiga hõlmatud piirkonnas. Kuna nõutav on koostöö mitme riigi vahel, siis peavad partnerlusse/konsortsiumi kuuluma ka partnerid muudest konkreetse programmiga hõlmatud riikidest/piirkondadest.

Nähtavusega seotud nõuded

Kõikidel 2021.–2027. aasta teabematerjalidel tuleb kasutada Interregi ainulaadset tootemarki⁴⁶.

46 Lisateavet on esitatud Interregi tootemargi kujundamise käsiraamatus aastateks 2021–2027 ja asjaomases esitluses (<https://www.interact-eu.net/library/#3636-interreg-brand-design-manual-2021-2027>).

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Vastavalt teisele poliitikaeesmärgile võidakse ERFist anda vahendeid otseselt keskkonnale, näiteks rahastades projekte, millega tugevdatakse looduse, elurikkuse ja roheline taristu, sealhulgas linnapiirkondade taristu kaitset ja säilitamist ning vähendatakse kõiki saastevorme. Interregi alusel rahastatavates projektides käsitletakse sageli saasteprobleeme, elurikkuse kadumist jms, kuna need küsimused on piiriüleised.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Sõltuvalt valitud prioriteetides võib Euroopa territoriaalse koostöö programmidel olla tähtis roll kestliku arengu toetamisel. Nende kõige olulisem panus on seotud programmide riikidevahelise või piiriülese laadiga.

Tehnilise abi võimalused

Potentsiaalseid toetusesaajaid toetab üldjuhul korraldusasutus, ühine sekretariaat või vahendusasutus. Konkreetne toetus on programmide lõikes erinev ja võib hõlmata juhenddokumente projektiidee kujundamise kohta, abi seoses taotluste või nende täitmisega, seminare menetluste tutvustamiseks ning sihtotstarbelist toetust potentsiaalsetele toetusesaajatele nõudluspõhise teenusena.

Kasulikud lingid ja vahendid

- Komisjoni veebisait: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/cooperation/european-territorial_en
- Interregi veebisait: <https://interreg.eu/>
- Projektide elluviijad ELi kandidaatriikides või potentsiaalsetes kandidaatriikides peaksid võtma ühendust ühinemiseelse abi rahastamisvahendiga: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/glossary_en
- Interregi projektide andmebaas: <https://keep.eu/projects/>
- Õiguslik alus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1059&from=ET>

Euroopa Sotsiaalfond+

Riiklikud, valdkondlikud või piirkondlikud programmid, millega toetatakse tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse tõhustamist.

Peamised valdkonnad	Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala
Tööturule pääsemine, oskustega tööjõud, kutseõpe, ebasoodsas olukorras olevad rühmad ja sotsiaalne kaasatus.	ESF+ on üks ELi ühtekuuluvuspoliitika fond (ülejäanud fondid on ERF, Ühtekuuluvusfond (Euroopa territoriaalne koostöö) ja õiglase ülemineku fond). ESF+ põhieesmärk on luua rohkem ja paremaid töökohti ning toetada sotsiaalset kaasavat ühiskonda. Eesmärk on see, et liikmesriigid saavutaksid ESF+ kaudu tööhõive kõrge taseme, sotsiaalkaitse ning oskustega ja vastupidava tööjõu ning kaotaksid lõppkokkuvõttes vaesuse. Fondist toetatakse projekte järgmistes valdkondades: võrdsed võimalused, võrdne juurdepääs tööturule, õiglased ja kvaliteetsed töötingimused, sotsiaalkaitse ja kaasamine, kvaliteetne ja kaasav haridus ja koolitus, elukestev õpe, lastesse ja noortesse tehtavad investeeringud ning põhiteenuste kättesaadavus. Seega, kui teie kavandatav projekt kuulub mõnda neist valdkondadest, siis võite olla rahastamiskõlblik, sõltuvalt teie liikmesriigi või piirkonna programmist.
Komponendid	ESF+ keskendub toetuse andmisele tööhõive ja tööjõu liikuvuse, hariduse ja sotsiaalse kaasatuse, sealhulgas vaesuse kaotamise poliitikavaldkondades ning toetab seega ühte ühtekuuluvuspoliitika poliitikaeesmärki aastateks 2021–2027, nimelt poliitikaeesmärki nr 4 (sotsiaalsem ja kaasavam Euroopa, rakendades Euroopa sotsiaalõiguste sammast).
Rahastamise maht	Rahastamise liik
99 miljardit eurot	Liikmesriigid võivad kasutada ESF+-i vahendeid, et pakkuda toetusesaajatele toetusi, rahastamisvahendeid või auhindu või nende kombinatsiooni. Rahastamisvahendite tooted võivad muu hulgas olla laenud, tagatised, omakapital või kvaasiomakapital. Lisaks võivad korraldusasutused finantstooteid oma vajadustele ja suutlikkusele kohandada ning struktureerida rahastamisvahendeid vastavalt tingimustele, mille Euroopa Komisjon on rahastamisvahendite valmislahenduste kohta kehtestanud.
Eelarve täitmise liik	Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad
ESF+-i eelarvet täidavad jagatult Euroopa Komisjon ning kõikide liikmesriikide riiklikud ja piirkondlikud ametiasutused. ESF+-i haldamise eest vastutavad liikmesriikide ametiasutused otsustavad, milliseid projekte toetada (toetuste ja/või rahastamisvahendite, näiteks laenude või tagatiste kaudu).	Otsuse selle kohta, kas olete toetusesaajana ESF+-i alusel rahastamiskõlblik, teeb riigi või piirkonna korraldusasutus. Näiteks võite olla toetusesaajana rahastamiskõlblik, kui teie organisatsioon on VKE, suurettevõtte, teadusasutus, avaliku sektori asutus, vabaühendus või kodanikuühiskonna organisatsioon.
Nähtavusega seotud nõuded	
Rahaliste vahendite saajad peavad tagama ELi rahastamise nähtavuse, eelkõige rahastatavate meetmete ja tulemuste tutvustamisel. Konkreetset nõudeid sõltuvad individuaalsest programmist ja riiklikest normidest (vt ESF+ määruse ⁴⁷ artikkel 36).	
⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013 (ELT L 231, 30.6.2021, lk 21).	

Projektide liigid	Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid
ESF+-i kaudu rahastatavate projektide konkreetsed liigid on määratletud iga riigi või piirkonna programmis. Üldiselt hõlmab ESF+-ist antav toetus järgmist liiki investeeringuid: • haridusprogrammid ja -algatused, • täiskasvanud töötajate ümberõpe, • noortele suunatud algatused, eelkõige seoses tööturule pääsemisega, • ebasoodsas olukorras olevate või tõrjutud rühmade tööturule pääsemine, • teenustele juurdepääsu parandamine, eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade puhul; • materiaalne abi; • uuringud; • võrgustike loomine, koostöö ja kogemuste vahetamine. Korraldusasutused peavad tagama, et programmi meetmete puhul järgitakse olulise kahju ärahoidmise põhimõtet ja et need vastavad ühissätete määrusega ette nähtud eeltingimustele. Seega on korraldusasutuse välja valitud projektid kooskõlas nende nõuetega. Toetatavate projektide liigid, hindamine ja valikukriteeriumid sõltuvad ka individuaalsest programmist. Lisaks peab projekt vastama asjakohastele (piirkondlikele, siseriiklikele ja Euroopa) keskkonnanähtudele õigusaktidele.	Üldjuhul määratletakse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid siseriiklike normide põhjal ja teatavad üldnormid tulenevad üldisest õigusraamistikust. Iga programmi puhul võib kindlaks määrata sellised rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid nagu • tähtaeg – tegevuse elluviimise ja kulutuste tegemise aeg on piiratud; • sekkumise ulatus – kaasrahastatavate tegevuste liigid on piiratud; • kulukategooriad – teatavad kulukategooriad ei ole rahastamiskõlblikud; • tegevuse geograafiline asukoht – rahastamiskõlblikud on vaid teatavad asukohad; • tegevuse kestvus – investeeringuid võib olla vaja pärast tegevuse lõpuleviimist teatava miinimumperioodi jooksul säilitada; • toetusesaajate liigid – toetust võivad saada ainult teatavad ettevõtted, organid või majandustegevuses osalejad.

Keskkonna otsese toetamise võimalused
Ei kohaldata.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused
Keskkonnaküsimused ei ole põhivaldkond, millele ESF+ keskendub. ESF+-i programmide raames võetavad meetmed on aga rohepöörde ja keskkonnasäästliku majandusega seotud ning peavad seda toetama. Toetades tööturule taasintegreerimise projekte või ringmajanduse, energiatõhususe ja keskkonnasäästliku majanduse muude aspektidega seotud haridusprogramme, võib ESF+ seega toetada uute oskuste väljakujundamist, mis on vajalikud kliimamuutustega kohanemiseks ja mis aitavad ettevõtetel selles suunas areneda.

Tehnilise abi võimalused
Potentsiaalseid toetusesaajaid toetab üldjuhul korraldusasutus või vahendusasutus. Konkreetne toetus on programmide lõikes erinev ja võib hõlmata juhenddokumente projektiidee kujundamise kohta, abi seoses taotluste või nende täitmisega, seminare menetluste tutvustamiseks või sihtotstarbelist toetust potentsiaalsetele toetusesaajatele nõudluspõhise teenusena.

Kasulikud lingid ja vahendid
• Euroopa Komisjoni veebisait ESF+-i kohta: https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/et • ESF+-i riikidevahelise koostöö platvorm: https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/et/node/185 • ESFi rahastamisvahendid: https://www.fi-compass.eu/video/esf-financial-instruments-action-impact-and-success-stories

Projektide näited

Rahastatud projektide andmebaasid:

- https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database_et
- <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=46&langId=et&list=1>

Keskkonnahoidlike töökohtade programm

Kestus: 2007. aasta kuni 2015. aasta detsember

Toetusesaaja: Fundacion Biodiversidad (keskkonnaministeerium, Hispaania)

Toetusesaaja liik: riigiasutus

Kogueelarve: 45 000 000 eurot

ELi toetus: 22 500 000 eurot

Projekti eesmärk oli võimestada ettevõtteid ja üksikisikuid, et nad suudaksid kasutada keskkonnasektoris pakutavaid võimalusi. Seega jagunesid toetused mitme projekti vahel, mille väärtus jäi vahemikku 40 000 – 400 000 eurot. Projektidega edendati äritegevuse kestlikkust, ökoinnovatsiooni ja nüüdisajastamist keskkonnajuhtimissüsteemide eri vormide rakendamise teel. Eritähelepanu pöörati sellele, et aidata kahanevates majandussektorites töötavatel töötajatel saada keskkonnahoidliku tööturu jaoks vajalikku ümberõpet. Projekti kaudu rahastati arvukalt meetmeid, sealhulgas koolituskursusi, konverentse, teabekampaaniaid, uuringuid, juhendeid ja kutsealast nõustamist. Näiteks loodi ühe projektiga keskkonnahoidlik ärivõrgustik, millega edendatakse VKEdest idufirmasid ja suunatakse investeeringuid keskkonnasäästlikusse tegevusse. Selle tulemusel toetati enam kui 2 500 keskkonnahoidliku ettevõtte loomist või kasvu ning ligikaudu 60 000 inimest omandas uusi oskusi.

Allikas: <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=46&langId=en&projectId=242>

Õiglase ülemineku fond

Fondist toetatakse fossiilkütuseid kasutavatest ja suuri heitkoguseid tekitavatest tööstusharudest sõltuvate ELi piirkondade rohepöoret.

Peamised valdkonnad	Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala
Tootlikud investeeringud VKEdesse, uute ettevõtete loomise, teadusuuringutesse ja innovatsiooni, digiüleminekusse ja digitaalsesse ühenduvusse, keskkonna parandamisse, puhtasse/taastuvasse energiasse, ringmajandusse, töötajate täiendus- ja ümberõppesse, töötajatele töötuslase abi pakumise ja nende aktiivse kaasamise programmidesse ning CO₂ heidet tekitavate olemasolevate käitiste ümberkujundamisse, kui selliste investeeringutega kaasnevad heitkoguste oluline vähendamine ja töökohtade kaitse.	Õiglase ülemineku fond on ELi rahastamisvahend piirkondadele, mis sõltuvad fossiilkütuseid kasutavatest ja suuri kasvuhoonegaaside heitkoguseid tekitavatest tööstusharudest. Eesmärk on aidata neil valmistada üleminekuks, mis on vajalik 2030. aastaks heitkoguste vähemalt 55 % vähendamise ja 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamiseks. Täpsemalt leevendab õiglase ülemineku fond kliimapöördest tulenevaid sotsiaal-majanduslikke kulusid, toetades asjaomaste piirkondade majanduse mitmekesistamist ja ümberkorraldamist, mis aitab inimestel kohaneda muutuva tööturuga. Õiglase ülemineku fond on õiglase ülemineku mehhanismi esimene samm. Õiglase ülemineku mehhanism on peamine vahend selle tagamiseks, et üleminek kliimaneutraalsele majandusele toimub õiglaselt, jätmata kedagi kõrvale. Õiglase ülemineku mehhanism sisaldab veel kahte sammast. 1. Programmi „InvestEU“ kohase kava (InvestEU sihtotstarbelise õiglase ülemineku kava) eesmärk on kaasata erasektori investeeringuid (üksikasjalikumalt teavet InvestEU fondi kohta on esitatud 4. peatükis). 2. Avaliku sektori laenuvahastusega kaasatakse avaliku sektori investeeringuid soodustingimustel laenu andmise kaudu. Avaliku sektori laenuvahastus on suunatud avaliku sektori asutustele ning see koosneb toetuskomponendist ja laenu- ja nõustamistoe komponendist. Toetuskomponenti haldab Euroopa Komisjon (regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat ning CINEA) ja laenukomponenti rahastamispartner. Toetuskomponendi ELi eelarve on 1,495 miljardit eurot ja laenu annab EIP kokku 10 miljardi euro väärtuses. Sihtotstarbelist nõustamistuge pakutakse InvestEU nõustamiskeskuse kaudu, millel on 2,5 miljoni euro suurune eelarve, et toetada projektide ettevalmistamist, väljatöötamist ja elluviimist ning suurendada toetusesaajate ja laenukavade koordineerijate suutlikkust. Avaliku sektori laenuvahastut rakendatakse CINEA hallatud projektikonkursi kaudu. See käivitatakse 2022. aastal, tingimusel et vastu on võetud piisav arv õiglase ülemineku territoriaalseid kavasid⁴⁸.
Komponendid	
Õiglase ülemineku fondist rahastatava tegevuse alusel võib selle komponendid määratleda järgmiselt: • keskkond (näiteks maapiinna korrastamine, ringmajandus, kestlik liikuvus ja roheline taristu), • energia (näiteks taastuvenergia, energiatõhusus ja kaugkütte ajakohastamine), • innovatsioon (näiteks teadus- ja innovatsioonitegevus ülikoolides ning digiülemineku), • sotsiaalvaldkond (näiteks töökohtadega seotud täiendus- ja ümberõpe, sotsiaalne kaasamine ja haridus).	
Rahastamise maht	
7,5 miljardit eurot mitmeaastase finantsraamistiku alusel aastateks 2021–2027 pluss 10 miljardit eurot Euroopa taasterahastust aastateks 2021–2023. Liikmesriigid võivad seda eelarvet vabatahtlikult suurendada, kandes teatavatel tingimustel vahendeid üle ERFist ja ESF+-ist. Vahendeid saab kasutada ka avaliku sektori laenuvahastu kaudu: 1,5 miljardit eurot toetustena, mida rahastatakse ELi eelarvest, ning 10 miljardit eurot EIP laenuvana, et kaasata 25–30 miljardi euro ulatuses avaliku sektori investeeringuid.	
Eelarve täitmise liik	
Õiglase ülemineku fondi eelarvet täidavad jagatult Euroopa Komisjon ning teatavate liikmesriikide riiklikud ja piirkondlikud ametiasutused. Toetatavad projektid valivad välja õiglase ülemineku fondi haldamise eest vastutavad liikmesriikide ametiasutused.	
Kasulikud lingid ja vahendid	
Õiglase ülemineku fondi õiguslik alus: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1056 Teave õiglase ülemineku fondi kohta: https://ec.europa.eu/regional_policy/de/funding/jtf/ Avaliku sektori laenuvahastu õiguslik alus: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1229 Teave avaliku sektori laenuvahastu kohta: • https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/just-transition-fund/just-transition-platform_en • https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_21_1935 Korraldusasutused: https://ec.europa.eu/regional_policy/et/atlas/managing-authorities/ Küsimused ja vastused rahalistele vahenditele juurdepääsu kohta: https://ec.europa.eu/regional_policy/et/funding/accessing-funds/#2 Rahastatud projektide andmebaas: https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/et/projects	

48 Teavet avaliku sektori laenuvahastu kohta on esitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://cinea.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals/just-transition-mechanism-public-sector-loan-facility-call-proposals_en).

Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad

Rahastamiskõlblike õiglase ülemineku fondist toetuse saajate liigi määrab kindlaks riigi või piirkonna korraldusasutus. Näiteks võivad toetusesaajad olla VKEd, suurettevõtted, teadusasutused, avaliku sektori asutused, vabaühendused või kodanikuühiskonna organisatsioonid.

Projektide liigid

Kliimaneutraalsele majandusele ülemineku saavutamiseks toetab EL suure CO₂ heitega piirkondi oma majanduse mitmekesistamisel ja uute töökohtade loomisel. Õiglase ülemineku fondist toetatakse muu hulgas järgmisi meetmeid:

- innovatsiooniprojektid;
- projektid, mis toetavad üleminekut kestlikule ja kliimaneutraalsele majandusele ning ringmajandusele, sealhulgas ressursitõhususe suurendamisele suunatud meetmed;
- taskukohase puhta energia taristu, sealhulgas energia salvestamise tehnoloogiate arendamine;
- kaugküttevõrgustike renoveerimine ja ajakohastamine;
- kohalikku kestlikku arengut toetavad projektid;
- konsultatsiooniteenused, mis aitavad kaasa õiglase ülemineku fondist toetatavatele meetmetele;
- rohelise taristu ja veemajanduse arendamine;
- mahajäetud tööstusala taastamine ja saastest puhastamine;
- investeringud ringmajanduse edendamiseks;
- energiatõhusust ja taastuvenergia kasutamist suurendavad projektid;
- sotsiaalprojektid, sealhulgas töötajate täiendus- ja ümberõpe, sotsiaalne kaasamine ja töötuslase abi pakkumine.

Rahastamise liik

Peamiselt antakse õiglase ülemineku fondist rahalisi vahendeid toetustena, ent programmi „InvestEU“ kaudu saab kaasata erainvesteeringuid ja EIP kaudu saab võimendada avaliku sektori rahalisi vahendeid.

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Liikmesriigid teevad koos komisjoniga kindlaks territooriumid ja sektorid, mis võivad õiglase ülemineku fondi vahendeid saada (see tähendab territooriumid, mis kliimaneutraalsusele ülemineku tõttu eelduste kohaselt kõige rohkem kannatavad). Liikmesriigid teevad individuaalselt kindlaks projektide valikukriteeriumid.

Nähtavusega seotud nõuded

Toetusesaajad ja õiglase ülemineku fondist rahastatavad projektid ellu viivad asutused peavad juhtima tähelepanu sellele, et toetust saadi fondidest (sealhulgas uuesti kasutatavad vahendid). Näiteks peavad toetusesaajad projekti ametlikul veebisaidil (kui selline veebisait on olemas) ja sotsiaalmeediakanalites esitama toetuse tasemega proportsionaalse tegevuse lühikirjelduse koos tegevuse eesmärkide ja tulemustega, tõstes esile ELilt saadavat rahalist toetust⁴⁹.

49 Täpsemad üksikasjad toetusesaajate kohustuste kohta on kättesaadavad Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en).

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Õiglase ülemineku fondist toetatakse keskkonda otseselt, andes toetust projektidele, mille eesmärk on edendada ringmajandust, arendada välja rohelist taristut ja puhast energiat või parandada keskkonda, sealhulgas korrastada maapinda.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Õiglase ülemineku fondi kaudu integreeritakse keskkonnaaspekte, rahastades selliseid projekte, millega toetatakse üleminekut kestlikule kliimaneutraalsele majandusele, sealhulgas meetmeid, mille eesmärk on suurendada ressursitõhusust. Fossiilkütuste tootmise, töötlemise, transpordi, jaotuse, ladustamise või põlemisega seotud investeeringuid ei toetata.

Tehnilise abi võimalused

Liikmesriikide puhul

- Õiglase ülemineku platvorm: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_et
- Programmi „InvestEU“ nõustamistugi seoses avaliku sektori laenuvahetusega: <https://eiah.eib.org/about/service/working-towards-a-just-transition.htm>
- Struktuurireformi tugiprogramm: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_en
- Üleminekuetapis söepiirkondade algatus: https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/eu-coal-regions/secretariat-technical-assistance-regions-transition-start_et
- Üleminekuetapis piirkondadele antava tehnilise abi sekretariaat (Secretariat Technical Assistance to Regions in Transition – START): https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/eu-coal-regions/secretariat-technical-assistance-regions-transition-start_et

Projektide elluvijate puhul

- Euroopa ettevõtlusvõrgustik (eelkõige seoses innovatsiooniprojektidega): <https://een.ec.europa.eu/>

Euroopa ühendamise rahastu

ELi oluline rahastamisvahend Euroopa tasandil majanduskasvu, tööhõive ja konkurentsivõime edendamiseks.

Peamised valdkonnad	Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala
ELi tasandil keskendutakse Euroopa ühendamise rahastu puhul taristuinvesteeringutele ning edendatakse majanduskasvu, tööhõivet ja konkurentsivõimet, arendades hästi toimivaid, kestlikke ja tõhusalt ühendatud üleeuroopalisi võrgustikke transpordi, energia ja digiteenuste valdkondades. Rahastuga edendatakse hõlpsamat ja kestlikumat reisimist, toetatakse energiasüsteemide piiriülese koostalitlusvõime parandamist ning tagatakse varustuskindlus, arendades tarkvõrke ja CO₂-võrke, suurendades taastuvenergia kasutamist ja tõhustades piiriülest koostööd asutuste, äri sektorite ja kodanike vahel. Lisaks toetustele pakub Euroopa ühendamise rahastu projektidele rahalist toetust selliste innovaatiliste rahastamisvahendite kaudu nagu tagatised, projektivõlakirjad, laenud, omakapital ja finantsinstrumentide kombinatsioonid. Selle fondi eelarve mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 alusel on jooksevhindades 33,71 miljardit eurot.	Euroopa ühendamise rahastu üldeesmärgid on rajada, arendada, ajakohastada ja lõpetada üleeuroopalisi võrke transpordi-, energeetika- ja digisektoris. Üks Euroopa ühendamise rahastu prioriteet on transpordi-, energeetika- ja digisektori koostööde võimaldamine ja tugevdamine. Mitmes sektoris võetavad meetmed võivad võimaldada kulude või tulemuste optimeerimist tänu rahaliste, tehniliste või inimressursside ühisele kasutamisele, tõhustades seeläbi ELi rahastamist.
	Rahastamise liik
	Euroopa ühendamise rahastust antakse toetusi. Vajaduse korral täiendatakse neid selliste finantsinstrumentidega nagu laenamine, tagatised ja omakapital (näiteks alternatiivkütuste taristu rahastamisvahend) projektide puhul, mille rahaline elujõulisus on piiratud, kuid millel on potentsiaali kaasata lähitulevikus turupõhiseid investeeringuid.

Komponendid

- **Euroopa ühendamise rahastu – energeetika.** Euroopa ühendamise rahastu energeetikakomponendi kogueelarve aastatel 2021–2027 on 5,84 miljardit eurot ning selle raames antakse rahalist toetust investeerimislünkade täitmiseks piiriülestes energiataristuprojektides, mis on kantud ühist huvi pakkuvate ELi projektide loetellu. Sellega parandatakse ELi energiasüsteemi kasvu energianõudluse tingimustes ja toetatakse taastuvate energiaallikate integreerimist. Euroopa ühendamise rahastu energeetikakomponent hõlmab ka piiriüleste taastuvenergia projektide poliitikaharu eesmärgiga soodustada liikmesriikidevahelist koostööd piiriülestes taastuvenergia tehnoloogia projektides, millega tagatakse väiksemad taastuvate energiaallikate integreerimise kulud ja võimaldatakse taastuvenergia tehnoloogiaid strateegiliselt kasutusele võtta.
- **Euroopa ühendamise rahastu – telekommunikatsioon.** Üldeesmärk on luua koostalitlusvõimeliste digiteenuste Euroopa ökosüsteem, mis tagaks digitaalse ühtse turu tegeliku toimimise. Euroopa ühendamise rahastu telekommunikatsioonikomponendist toetatakse üleeuroopalisi võrke ja taristuid, millega luuakse puuduvad lülid Euroopa energeetika-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektorite vahel. Aastatel 2021–2027 moodustab üleeuroopaliste digiteenuste jaoks sihtotstarbeliselt eraldatud eelarve 2,07 miljardit eurot.
- **Euroopa ühendamise rahastu – transport.** Selle haru näol on tegemist rahastamisvahendiga, mille abil rakendatakse Euroopa transporditaristu poliitikat, nimelt tõhusaid, omavahel ühendatud ja mitmeliigilisi võrke ja taristut aruka, koostalitlusvõimelise, säästva, kaasava, juurdepääsetava, vastupidava, ohutu ja turvalise liikuvuse tagamiseks. Selle eesmärk on toetada investeeringuid Euroopas uue transporditaristu ehitamiseks või olemasoleva taristu taastamiseks ja ajakohastamiseks. Euroopa ühendamise rahastu transpordikomponendi kogueelarve on 25,8 miljardit eurot, millest 11 miljardit on reserveeritud Ühtekuuluvusfondist rahastatavatele riikidele.

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Alternatiivkütuste taristu rahastamisvahendi eelarve on 1,575 miljardit eurot (millest 1,2 miljardit üldeelarvest ja 375 miljonit eurot ühtekuuluvusvahenditest). Alternatiivkütuste taristu rahastamisvahendist toetatakse üleeuroopaliste transpordivõrkudega seotud alternatiivkütuste (vesinik, elekter ja veeldatud maagaas) projekte ühikukulude või kaasrahastamismäärade alusel (sõltuvalt sellest, kas projekt kuulub üldeelarve või ühtekuuluvusvahendite alla), millele lisandub kohustuslik avaliku või erasektori finantseerimisasutuste poolse rahastamise komponent.

Rahastamiskõlblikud on ainult ELi liikmesriikides asutatud juriidilised isikud ja ühissettevõtted⁵⁰.

50 Korduvad küsimused alternatiivkütuste taristu rahastamisvahendi kohta on elektrooniliselt kättesaadavad aadressil <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/support/faq?type=0,1;categories=:tenders:programme=43251567;keyword=AFIF;freeTextSearchKeyword=:matchWholeText=true;period=null;status=0,1;sortQuery=relevance;faqListKey=faqSearchTablePageState>.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Euroopa ühendamise rahastu transpordiharust toetatakse transpordisüsteemi innovatsiooni, muu hulgas eesmärgiga vähendada transpordi keskkonnamõju ja suurendada energiatõhusust, millel on positiivne mõju kohalikule õhusaastele ja millega leevendatakse transpordi mõju kliimale.

Sõltuvalt nende ulatusest ja asukohast hinnatakse Euroopa ühendamise rahastu kaudu rahastatavate energiataristuprojektide keskkonnanõuetele vastavust enamikul juhtudel keskkonnamõju hindamise direktiivi, elupaikade direktiivi ja linnudirektiivi alusel. Peale selle tuleb ehitustöödeks antavaid toetusi hõlmavate projektide ettepanekutes näidata, kuidas on projektis käsitletud kliimamuutustele vastupanu võimet.

Tehnilise abi võimalused ning muud kasulikud lingid ja ressursid

- Euroopa ühendamise rahastu transpordikomponendi nõuanderühm: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility/transport-infrastructure/cef-transport-advisory-group_et
- Energeetika- ja transpordivaldkonna projektikonkursid: https://cinea.ec.europa.eu/calls-proposals_et
- Digiteenuste projektikonkursid: https://hadea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility_et
- Riiklikud kontaktpunktid: https://hadea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility/national-contact-points_et
- CINEA veebisait: https://cinea.ec.europa.eu/connecting-europe-facility/about-connecting-europe-facility_et

Alljärgnevalt on näitena esitatud eelmise mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 jooksul elluviidud projekt.

Suure jõudlusega raudteeliini ehitamine osana üleeuroopalisest transpordivõrgust

Kestus: 2014–2020 (Euroopa ühendamise rahastu), 2021–2026 (taasterahastu „NextGenerationEU“)

Koordineeriv toetusesaaja: Austria föderaalne kliimateetmete, keskkonna-, energeetika-, liikuvuse, innovatsiooni- ja tehnoloogiainisteerium

Toetusesaaja liik: keskkonnaasutus

Kogueelarve: 5,4 miljardit eurot

ELi toetus: Euroopa ühendamise rahastu (aastatel 2014–2019): 57,5 miljonit eurot (alajao Wettmannstätten–St. Andrä jaoks).

Taaste- ja vastupidavusraha raames on aastateks 2021–2026 taotletud ELi toetust 543 miljoni euro ulatuses.

Koralmi raudtee on osa Alpide-Aadria mere koridorist, mis on üks kõige olulisemaid üleeuroopalisi raudteetelgi. 127 km pikkune läbivalt elektrifitseeritud uus suure jõudlusega raudteeliin, mis ühendab piirkondlikke pealinna Grazi ja Klagenfurti, vähendab reisiaega kolmelt tunnilt 45 minutini, mis on tõeline stiimul kauba- ja reisijateveo maanteelt raudteele üleviimiseks. Koralmi raudtee on üks olulisimaid raudteelõike selles koridoris, hõlmates 47 kilomeetrit tunnelit, millest 33 km moodustab Koralmi tunnel, Austria pikim raudteetunnel. See saab rahalisi vahendeid nii Euroopa ühendamise rahastust kui ka taasterahastust „NextGenerationEU“ (viimase puhul Austria taaste- ja vastupidavuskava kaudu), millega toetatakse ka piirkondlike ühendusliinide elektrifitseerimist. Põhjalike keskkonnamõjuhindamiste põhjal tagab Austria, et kavandatav investeering raudteetaristusse ei tekita keskkonnale olulist kahju, muu hulgas selliste ulatuslike asendusmeetmetega nagu jõgede korrastamine ja ökoloogiliselt väärtuslike elukohtade ehitamine ning müra leviku tõkestamise meetmed. Kodanike osalemise protsess oli marsruudi kavandamise protsessiga tihedalt seotud ja selle käigus anti nii teavet projekti kohta kui ka konkreetseid võimalusi kavandamise kohta tehtavates otsustes kaasa rääkida.

Allikas: https://commission.europa.eu/document/1eeadd63-c08e-49c0-a13d-922b7e0fab9a_en

Projekti veebileht: <https://infrastruktur.oebb.at/en/projects-for-austria/railway-lines/southern-line-vienna-villach/koralm-railway>

Projektide näited

Kättesaadavad on järgmised rahastatud projektide andmebaasid:

- https://cinea.ec.europa.eu/featured-projects_et
- <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-energy/cef-energy-projects-and-actions>
- <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-telecom/cef-telecom-projects>
- <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-transport/cef-transport-projects>

Taaste- ja vastupidavusrahastu

Taasterahastu „NextGenerationEU“ peamine rahastamisvahend, millega aidatakse ELil väljuda COVID-19 pandeemiast tugevama ja vastupidavamana.

Peamised valdkonnad

Taaste- ja vastupidavusrahastu koosneb kuuest sambast: rohepööre, digipööre, arukas, kestlik ja kaasav majanduskasv, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus, tervishoid ning majanduslik, sotsiaalne ja institutsiooniline vastupidavus ning järgmise põlvkonna poliitika.

Komponendid

Euroopa Komisjon on teinud kindlaks seitse peamist investeerimisvaldkonda:

1. energiatootmine – tulevikukindla puhta tehnoloogia juurutamine ning taastuvate energiaallikate arendamise ja kasutamise kiirendamine;
2. renoveerimine – avaliku ja erasektori hoonete energiatõhususe parandamine;
3. laadimine ja tankimine – tulevikukindla puhta tehnoloogia edendamine, et kiirendada säästvate, juurdepääsetavate ja arukate transpordivahendite, laadimisjaamade ja tanklate kasutamist ning ühistranspordi laiendamist;
4. ühendumine – kiirete lairibateenuste (sh kiudoptilised ja 5G-võrgud) kiire kasutuselevõtt kõigis piirkondades ja kodumajapidamistes;
5. moderniseerimine – avaliku halduse ja avalike teenuste, sealhulgas õigus- ja tervishoiusüsteemi digiteerimine;
6. laiendamine – Euroopa tööstusandmepilvede suutlikkuse suurendamine ning kõige võimsamate ja kestlikumate tipptasemel protsessorite väljatootamine;
7. ümberõpe ja oskuste täiendamine – haridussüsteemide kohandamine, et toetada igas vanuses inimeste digioskuste omandamist ning haridus- ja kutseõpet.

Rahastamise liik

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruses on maksevormidena täpsustatud toetused ja laenud, kuid liikmesriigid võivad rakendada projekte ka muul viisil. Näiteks võib anda taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid finantsvahendajale, kellele lõplikud vahendid saajad taotlusi esitavad.

Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala

Taaste- ja vastupidavusrahastu põhieesmärk on COVID-19 pandeemia majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamine. Rahaliste vahenditega ei leevendata aga mitte üksnes negatiivset mõju, vaid toetatakse ka ELi majandust ja ühiskonda, muutes selle kestlikumaks ja vastupidavamaks ning tegeledes ka rohe- ja digipöördega. Selleks on taaste- ja vastupidavusrahastu määruses⁵¹ kehtestatud kulude tegemise kohta sõnaselged eesmärgid: 37 % kliimapöörde ja 20 % digipöörde jaoks.

51 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

Rahastamise maht

Kuni 723,8 miljardit eurot (jooksevhindades).

Eelarve täitmise liik

Taaste- ja vastupidavusrahastu on tulemuspõhine rahastamisvahend. Rahalised vahendid makstakse välja otse liikmesriikidele, sõltuvalt nende edusammudest riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisel tehtud edusammudest, eeskätt kavades reformide ja investeeringute tegemise kohta kokku lepitud eesmärkide ja sihtide täitmisest. Liikmesriigid koostavad taaste- ja vastupidavuskavad, mis esitatakse Euroopa Komisjonile heakskiitmiseks. Liikmesriigid vastutavad nende kavade elluviimise eest ja delegeerivad kavade konkreetsete elementide rakendamise paljudel juhtudel vahendajatele.

Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad

Tulenevalt taaste- ja vastupidavusrahastu laiaulatuslikkusest ja taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate toetatavate meetmete mitmekesisusest võivad lõplikud vahendite saajad olla erinevad, sõltuvalt projekti laadist, käsitletavast teemast ja konkreetsest rahastamiskavast. Paljudel juhtudel on lõplikud vahendite saajad avalik-õiguslikud asutused, kuid sageli tegutsevad need asutused vahendajana. Seega võite olla oma riigis toetusesaajana rahastamiskõlblik, kui teie organisatsioon on VKE, suurettevõtte teadusasutus või ülikool, vabaühendus või kodanikuühiskonna organisatsioon. Toetusesaajad valitakse osaliselt välja eelnevalt (see tähendab avalik-õiguslike asutuste puhul) ning muudel juhtudel valitakse nad projektikonkursside kaudu.

Projektide liigid

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruses ei ole projektide konkreetseid liike täpsustatud ja põhimõtteliselt teevad hõlmatud projektide kohta otsuse liikmesriigid. Kuna taaste- ja vastupidavusrahastust toetatakse valdavalt avalik-õiguslike toetusesaajaid, pakutakse mitmesugust toetust avalikule taristule (sealhulgas avalikele hoonetele, aga ka heiteta ja vähese heitega sõidukitele ning muule säästva ühistranspordi taristule jms), valitsuse rahastamisprogrammidele (näiteks individuaalne toetus heiteta ja vähese heitega sõidukitele ja toetus taastuenergiatele) ning valitsuse toetatavatele programmidele (näiteks toetus õpetajatele materjalide soetamiseks ja haridusprogrammide jaoks).

Liikmesriigid peavad tagama, et kõikides toetatavates meetmetes järgitakse olulise kahju ärahoidmise põhimõtet, nagu on ette nähtud taaste- ja vastupidavusrahastu määrusega. Seega peab projekt juhul, kui see välja valitakse, vastama asjaomase liikmesriigi taaste- ja vastupidavuskavas määratletud nõuetele.

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Konkreetsete projektide puhul projektikonkursside või muude horisontaalsete kavade alusel asjakohased rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid võivad liikmesriikide ja isegi individuaalsete meetmete lõikes erineda, sest sageli määratlevad vahendajad need kriteeriumid ja valivad rahaliste vahendite saajad. Mõningaid kriteeriume, näiteks teatavaid kaitsemeetmeid olulise kahju ärahoidmise põhimõtte järgmiseks tuleb aga kohaldada järjepidevalt. Piirangud ja kriteeriumid võivad muu hulgas hõlmata meetmete ulatuse, kulukategooriate, projektide kestuse ja toetusesaajate liikide piiramist, teatavat liiki partnerite kohustuslikku kaasamist ja toetatavate tööstusharude suurust.

Nähtavusega seotud nõuded

Taaste- ja vastupidavusrahastu artiklis 34 on sätestatud järgmine:

„Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse, näidates seda võimaluse korral liidu embleemi ja raha päritolu kajastava märke „rahastanud Euroopa Liit – NextGenerationEU“ abil.“

Peale selle peavad toetusesaajad andma eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, rahastamise kohta tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruses ei ole otseselt nimetatud konkreetselt keskkonnanäesmärkidele suunatud rahastamist. Nn roheliste projektidele eraldatud vahenditel võib aga olla kaudne positiivne keskkonnamõju. Peale selle on mõned liikmesriigid oma kavas sönaselgelt lisanud (sageli rohepöörde või kestliku majanduskasvu sammaste raames) projektid, millega toetatakse selliseid keskkonnanäesmarke nagu elurikkus või ringmajandus. Nende projektide laad ja rakendamine sõltub väga suurel määral individuaalsete liikmesriikide programmidest.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad olulist keskkonnanahoidlikkuse elementi – roheliste projektidele on sõltuvalt liikmesriigist eraldatud 37–60 % kõikidest vahenditest. Need projektid käsitlevad erinevaid konkreetselt keskkonna seisukohast asjakohaseid teemasid (näiteks võite olla toetusesaajana rahastamiskõlblik, kui teie kavandatud projekt on seotud heiteta liikuvuse, kliimasõbraliku ehituse, tööstuse CO₂ heite vähendamise või mitmesuguste muude teemadega), aga ka selliseid teemasid, mis on keskkonna seisukohast kaudselt asjakohased (näiteks digiteerimine või töötajate täiendusõpe seoses keskkonnasäästliku majandusega). Keskkonnaaspektide integreerimise konkreetsed võimalused sõltuvad suurel määral individuaalsete liikmesriikide programmidest. Nagu on märgitud [3. peatükis](#) ja eespool käesolevas punktis, on taaste- ja vastupidavusrahastu määruses peale selle nõutud, et kõik toetatavad meetmed (mitte üksnes keskkonnanahoidlikkust käsitlevad meetmed) vastavad olulise kahju ärahoidmise põhimõttele.

Tehnilise abi võimalused

Võimalikele lõplikele vahendite saajatele tehnilise abi andmise kohta teevad otsuse liikmesriik ja asjaomane vahendaja. Abi kavandamine oleneb seega konkreetsest liikmesriigist ja individuaalsest meetmest. Seda võidakse anda juhiste ja teabematerjalide, kasutajatugede, seminaride, üksikisikutele pakutava sihtotstarbelise toetuse, vastastikuse õppe ürituste jms kujul.

Kasulikud lingid ja vahendid

Komisjoni ülevaatlisk veebileht taaste- ja vastupidavusrahastu kohta, sealhulgas kõikide riiklike taaste- ja vastupidavuskavade lingid: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_et

*Nakkushaiguste
tõhus ravi (kahe
nakkuskliiniku
kaasajastamine/ehitamine
Sloveenias Ljubljanas ja Mariboris)*

Kestus: 20. juuli 2021 (riikliku taaste- ja vastupidavuskava vastuvõtmise kuupäev) kuni 30. juuni 2026

Koordineeriv toetusesaaja: tervishoiuministeerium / Ljubljana ja Maribori nakkuskliinikud

Toetusesaaja liik: avalik-õiguslik asutus

Kogueelarve: 140 miljonit eurot (v.a käibemaks)

ELi toetus: 110 miljonit eurot (v.a käibemaks)

Selle Sloveenia riikliku taaste- ja vastupidavuskava raames kavandatava investeeringu eesmärk on suurendada Sloveenia suutlikkust nakkushaiguste ravimisel. Investeeringuga rakendatakse kaks taristuprojekti: kaasajastatakse nakkuskliinikut Ljubljanas ja ehitatakse uus nakkuskliinik Mariboris.

Kliinikud peavad vastama liginullenergiahoonete nõuetele. Nende hoonete katustele on võimalik paigaldada fotoelektrilised süsteemid, et end elektrienergiaga ise varustada. Samal ajal paigaldatakse päikesepaneelid, mis võimaldab vannitubade jaoks vett soojendada. Hooned isoleeritakse piisavalt ja niiskuse vältimiseks kasutatakse pinnase reguleerimiseks õhuvoole. Tagatakse hoonete, sealhulgas nende rõdude, akende, katuste, seinte, uste ja põrandate täielik ja ühtlane isolatsioon ning eritähelepanu pööratakse sellele, et ühegi hoonesisese pinna temperatuur ei langeks allapoole kastepunkti temperatuuri.

Mis puudutab hoonete energiatõhusust, siis võetakse arvesse ka hoonete asjakohaseid elemente ja tehnilisi süsteeme, nagu passiivseid meetodeid toetavaid passiivseid elemente, mille eesmärk on vähendada kütte ja jahutamise jaoks vajaliku energia vajadust ja valgustamiseks kasutatava energia tarbimist ning tagada ventilatsioon, et hooned oleksid soojad ja visuaalselt mugavad. Arvesse võetakse ümbrust ja müüre, mis annavad hoonetele täiendavat isolatsiooni ja varju. See aitab vähendada ka energiavajadust, sest väheneb vajadus kütte ja jahutamise järele ning samal ajal paraneb hoone energiatõhusus. Igasse ruumi või vähemalt hoone konkreetse kütavas osasse paigaldatakse isereguleeruvad seadmed temperatuuri eraldi reguleerimiseks, mis aitab vähendada põletusseadmete asendamise kogukululusid.

Projektis kasutatakse tehnoloogilisi lahendusi, tooteid, uuendusi ja ettepanekuid mitmesugustes valdkondades (looduslikud, ringlussevõetud ja ringlussevõetavad materjalid), et parandada ressursitõhusust (mis aitab kaasa ringmajandusele ning toetatud protsesside energia- ja materjalitõhususele). Puidu või puitelementide osakaal hoonetes (välja arvatud sisustusdetailide puhul) on vähemalt 30 % kasutatud materjalide mahust. Kasutatakse taastuvast toorainest, nagu puidust, tselluloosist ja villast valmistatud ehitustooteid.

Hoonete kogu veevarustuses kasutatakse vett säästvaid tehnoloogiaid.

Mis puudutab transporti, siis paigaldatakse laadimispunktid elektrisõidukite nutilaadimiseks. Kliinikud asuvad linnade nendes osades, kuhu on tagatud otsetransport busside ja elektrisõidukitega, mis aitab seega vähendada kasvuhoonegaaside heidet.

Projektis osalevad ettevõtted peavad rakendama tunnustatud keskkonnajuhtimissüsteemi, näiteks ELi keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemi (EMAS), Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni tunnustatud süsteemi (ISO 14001) või samaväärset süsteemi või kasutama ja/või pakkuma kaupu või teenuseid, millele on antud ELi ökomärgis või muud I tüübi ökomärgis.

Teenuste või kaupade hankimisel tuleb arvestada keskkonnahoidlike riigihangete suhtes kohaldatavaid kriteeriume.

Allikas: Sloveenia taaste- ja vastupidavuskava ja selle I lisa sloveeni keeles (https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URS00/01_si-rrp_23-7-2021.pdf) ja https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URS00/02_si-rrp_annex-1_21-7-2021_lekt.pdf) ning Sloveenia taaste- ja vastupidavuskava inglise keeles (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/slovenias-recovery-and-resilience-plan_en)

Projekti veebisait: ei ole veel kättesaadav

Programm „InvestEU“

Programmiga soodustatakse säästvat investeerimist, innovatsiooni ja töökohtade loomist Euroopas.

Programm „InvestEU“ koosneb kolmest sambast: InvestEU fond, InvestEU nõustamiskeskus ja InvestEU portaal. InvestEU portaal on kogu ELi hõlmav portaal, mis koondab investoreid ja projektide elluviijaid. InvestEU nõustamiskeskus täiendab InvestEU fondi, toetades investeerimisprojektide kindlakstegemist, ettevalmistamist ja väljatöötamist kogu ELis. Selle eelarve on kokku 400 miljardit eurot (lisateavet InvestEU nõustamiskeskuse kohta on esitatud [3. peatükis](#)).

Peamised valdkonnad	Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala
Programmist „InvestEU“ antakse toetust nelja poliitikaaru raames, mis kajastavad ELi olulisi poliitikaprioriteete ja annavad suurt ELi lisaväärtust: • kestlik taristu (9,9 miljardit eurot), • teadusuuringud, innovatsioon ja digiteerimine (6,6 miljardit eurot), • VKEd (6,9 miljardit eurot), • sotsiaalvaldkonna investeeringud ja oskused (2,8 miljardit eurot).	Programm „InvestEU“ on äärmiselt oluline rahastamisvahend Euroopas keskkonnasäästliku majanduskasvu, innovatsiooni ja töökohtade loomise soodustamiseks. Programm „InvestEU“ pakub ELile hädavajalikku pikaajalist rahastamist, kaasates laialdasi era- ja avaliku sektori vahendeid majanduse kestlikuks taastumiseks. See aitab kaasata erainvesteeringuid selliste ELi poliitiliste prioriteetide jaoks nagu Euroopa roheline kokkulepe ja digipööre. Samuti toetab programm „InvestEU“ ELile strateegilise tähtsusega tegevust, pidades eeskätt silmas suuremat vastupidavust ja strateegiliste väärtusahelate tugevdamist.

Komponendid

Programm „InvestEU“ koosneb kolmest sambast: **InvestEU fond**, **InvestEU nõustamiskeskus** ja **InvestEU portaal**.

1. sammas – InvestEU fond. Eelduste kohaselt kaasatakse selle samba raames rahalisi vahendeid rakenduspartnerite investeeringute toetamiseks (vt punkt „Peamised valdkonnad“). Rakenduspartneritelt oodatakse riskivõtmisvõimesse ligikaudu 6,55 miljardi euro (25 %) panustamist. Tagatise jaoks on eraldatud 40 % vahenditest, mis tähendab seda, et ELi eelarvest on 10,5 miljardit eurot eraldatud juhuks, kui tagatise sisse nõutakse, ning ülejäänud summa näol on tegemist tingimusliku kohustisega. Rakenduspartnerid saavad kasutada ELi eelarvelist tagatist rahastamiskõlblike projektide omapoolse otsese rahastamise katmiseks või tagatiste andmiseks finantsvahendajatele, kes omakorda annavad laene või omakapitali lõplikele vahendite saajatele.

2. sammas – InvestEU nõustamiskeskus. Keskus viib projektide elluviijad ja vahendajad kokku nõustavate partneritega, kes teevad otseselt koostööd selle nimel, et projektid jõuaksid rahastamisetappi. See pakub nõustamistuge, et aidata investeerimisprojekte ette valmistada, välja töötada, üles ehitada ja ellu viia, sealhulgas suutlikkuse suurendamise ja turarendusega seotud tuge.

3. sammas – InvestEU portaal. Portaali ühendab investoreid ja projektide arendajaid, pakkudes hõlpsasti kättesaadavat ja kasutajasõbralikku andmebaasi. InvestEU portaalis on esitatud eelnevalt kontrollitud projektide loetelu, mis võimaldab kutselistel investoritel projektid hõlpsalt läbi vaadata, enne kui nad otsustavad, millistesse neist investeerida. Kui see on asjakohane, võib Euroopa Komisjon peale selle saata InvestEU portaalis avaldamiseks esitatud projektid programmi „InvestEU“ rakenduspartneritele ja InvestEU nõustamiskeskuse keskele kontaktpunktile. Projektide elluviijad loovad oma kasutajaprofiili, mille kaudu projekte esitada. Portaalil avaldatakse projekte tasuta. Selleks, et võtta ühendust projektide elluviijatega, kelle projektid on portaalil avaldatud, peavad ka investorid olema portaalil registreeritud.

Siinkohal on tähtis tähele panna, et EIP (investeermise ja laenude andmisega tegelev ELi asutus) kuulub liikmesriikidele ning pakub laene, tagatise, omakapitaliinvesteeringuid ja nõustamisteenuseid. Programmi „InvestEU“ tagatis katab vaid osa tema investeeringutest. Lisateavet EIP rahaliste vahendite saamise kohta on esitatud EIP veebisaidil (<https://www.eib.org/en/index.htm>). EIP gruppi kuuluv Euroopa Investeermisfond (EIF) on spetsialiseerunud VKEdel ja riskikapitaliinvesteeringutele (<https://www.eif.org/>).

Rahastamise maht

Eelduste kohaselt kaasab InvestEU fond üle 372 miljardi euro ulatuses avaliku ja erasektori investeeringuid 26,2 miljardi euro suuruse ELi tagatise kaudu, millega tagatakse selliste rakenduspartnerite nagu EIP grupi ja teiste rahvusvaheliste finantseerimisasutuste või riiklike tugipankade investeeringud.

Samuti on programmi „InvestEU“ raames võimalik luua iga poliitikavaldkonna puhul liikmesriikide osa. See tähendab seda, et ELi liikmesriigid võivad panustada ELi tagatise jaoks tehtud eraldisse või InvestEU nõustamiskeskusesse lisavahendeid, suunates osa oma jagatud eelarve täitmisega hõlmatud vahenditest, näiteks ühtekuuluvuspoliitika vahenditest või taaste- ja vastupidavusraha eraldisteks ette nähtud vahenditest nendesse programmi osadesse, et tegeleda konkreetsete riiklike prioriteetidega.

Eelarve täitmise liik

InvestEU fond on rahastamisvahend, milles pööratakse suurt rõhku ELi poliitikaprioriteetidele. Programmi „InvestEU“ raames kasutatavaid ELi eelarvelisi tagatise antakse valitud finantspartnerite ehk nn rakenduspartnerite kaudu. Peamine partner on EIP grupp (EIP ja EIF), mis on edukalt rakendanud ja hallanud Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi alates selle käivitamisest 2015. aastal ning mille kaudu antakse 75 % ELi tagatistest. ELi eelarvelist tagatist saavad kasutada ka riiklikud tugipangad ja institutsioonid ning teised rahvusvahelised finantseerimisasutused (nagu Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank). Lisateave rahastamisvõimaluste kohta on kättesaadav riiklike tugipankade ja institutsioonide ning teiste rahvusvaheliste finantseerimisasutuste kaudu.

Rahastamise liik

Programmi „InvestEU“ raames antakse ELi eelarveline tagatis (ligikaudu 26,2 miljardit eurot), et toetada rakenduspartnerite suutlikkust võtta riske ja anda (võla või omakapitalina) rahalisi vahendeid ELi poliitikaprioriteetidega tegelevatele lõplikele vahendite saajatele. Rakenduspartnerid võivad rahastada lõplikke vahendite saajaid kas otse või era- või avaliku sektori finantsvahendajate kaudu. Programmi „InvestEU“ raames kasutusele võetavad finantstooted võivad olla üldised tooted või temaatilised finantstooted. Üldiste finantstootedega tuleb toetada üht või mitut iga poliitikaharu alla kuuluvat poliitikavaldkonda ja need võivad hõlmata võla- või omakapitalimeetmeid. Temaatilised finantstooted peavad olema suunatud selgelt määratletud ja suurema ELi lisaväärtusega poliitikavaldkondadele ning olema seotud kõrgema riskiprofiliga rahastamis- ja investeerimistoimingutega kui üldised finantstooted.

Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad

Projektide elluviijad peaksid esitama taotluse otse rakenduspartneritele (EIP-le või teistele), kes pakuvad kohandatud finantslahendusi, lähtudes finantstootedest, mida ELi eelarvelise tagatise tagatakse. Programmi „InvestEU“ raames tehtavate rahastamis- ja investeerimistoimingutega tohib toetada ainult selliseid lõplikke vahendite saajaid, keda peetakse ELi rahalise toetuse andmise ajal rahvusvaheliselt tunnustatud standardite põhjal majanduslikult elujõuliseks.

Lõplikud vahendite saajad võivad olla mõnes ELi liikmesriigis või rahastamiskõlblikus ELi-välises riigis asutatud füüsilised või juriidilised isikud, sealhulgas

- eraõiguslikud üksused, nagu eriotstarbelised majandusüksused või projektiettevõtjad, suured äriühingud, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad (sealhulgas väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad) ja VKEd;
- avaliku sektori üksused (territoriaalsed või mitte, aga jättes välja selliste üksustega tehtavad toimingud, mis põhjustavad otsest riski liikmesriigile) ning avaliku sektori tüüpi üksused;
- segaüksused, nagu avaliku ja erasektori partnerlused ning avaliku otstarbega erasektori ettevõtjad;
- mittetulundusühendused.

Nagu eespool märgitud, võivad lõplikud vahendite saajad esitada taotluse otse rakenduspartneritele (EIP-le või teistele). VKEd, väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, mikrokrediidiasutused ja sotsiaalsed ettevõtjad võivad esitada taotluse ka rakenduspartnerite finantsvahendajate kaudu, kelle programmi „InvestEU“ rakenduspartnerid⁵² valivad osalemiskutsete esitamise teel.

⁵² Programmi „InvestEU“ teised rahastamiskõlblikud rakenduspartnerid lisaks EIP gruppide loetletakse programmi „InvestEU“ veebisaidil (https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme/investeu-fund/how-get-financing_et) ning teave kohalike vahendajate kohta on kättesaadav rahastamisvõimalusi käsitlevate veebilehel (https://europa.eu/youreurope/business/finance-funding/getting-funding/access-finance/index_et.htm), kus on juba esitatud praeguste ELi programmide vahendajate loetelu ja kus järgnevalt avaldatakse programmi „InvestEU“ finantsvahendajate loetelu.

Projektide liigid

Kõik projektid, millele on programmi „InvestEU“ raames tagatis antud, kuuluvad mõne punktis „Peamised valdkonnad“ loetletud nelja poliitikavaldkonna alla. Programmi „InvestEU“ alusel toetatavad rahastamiskõlblikud projektid kuuluvad järgmistesse põhivaldkondadesse:

- energiaspektori arendamine kooskõlas energialiidu prioriteetidega (näiteks energiatulgeolek ja puhas energia) ning kestliku arengu tegevuskava 2030 ja Pariisi kokkuleppe⁵³ alusel võetud kohustustega;
- säästev ja ohutu transporditaristu, liikuvuslahendused ja innovatiivsed tehnoloogiad kooskõlas ELi transpordiprioriteetide ja Pariisi kokkuleppe raames võetud kohustustega;
- keskkond ja ressursid (näiteks vesi, jäätmeäritlus, ökosüsteemide ja elurikkuse taastamine ning CO₂ heite vähendamine energiatootmises);
- säästev põllumajandus, metsandus, kalandus, vesiviljelus ja muud laiema kestliku biomajanduse valdkonnad;
- digitaalse ühenduvuse taristu arendamine projektide kaudu, millega toetatakse väga suure läbilaskevõimega digivõrkude kasutuselevõttu, mis parandavad digitaalset ühenduvust ja juurdepääsetavust, eelkõige maapiirkondades ja äärealadel;
- teadus-, arendus- ja innovatsiooniprojektid;
- digitaalse Euroopa programmi eesmärkide saavutamist toetavate digitehnoloogiate ja -teenuste arendamine, kasutuselevõtmine ja laiendamine;
- rahaline toetus kuni 499 töötajaga üksustele, keskendudes eelkõige VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele;
- kultuuri- ja loomesektor, kultuuripärand, meedia, audiovisuaalsektor, ajakirjandus ja press, eelkõige uute tehnoloogiate arendamise, digitehnoloogia kasutamise ja intellektuaalomandi õiguste tehnoloogilise haldamise kaudu;
- säästva turismitaristu arendamine;
- tööstusobjektide (sealhulgas saastatud alade) taastamine ja parandamine kestliku kasutamise eesmärgil;
- sotsiaalsed investeeringud, sealhulgas need, mis toetavad Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamist;
- kaitsetööstuse arendamine, et aidata kaasa ELi strateegilisele sõltumatusale;
- kosmosespektori arendamine kooskõlas Euroopa kosmosstrateegia eesmärkidega;
- sinise majanduse valdkonna projektide ja ettevõtete ning säästva sinise majanduse rahastamispõhimõtete arendamine; merendusettevõtlus ja -tööstus, taastav mereenergia ja ringmajandus.

⁵³ Lisateavet on esitatud Pariisi kokkulepet käsitleval Euroopa Komisjoni veebisaidil (https://ec.europa.eu/clima/eu-action/international-action-climate-change/climate-negotiations/paris-agreement_et).

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Programmist „InvestEU“ rahaliste vahendite saamiseks peavad potentsiaalsed projektid eelkõige vastama järgmistele tingimustele:

- käsitlema turutõrkeid või majanduslikult elujõuliseks peetavate lõplike vahendite saajate mitteoptimaalseid investeerimisolukordi;
- tagama täiendavuse, vältides muudest avaliku või erasektori allikatest saada võidava toetuse ja investeeringu asendamist;
- saavutama mitmekordistava mõju ja võimaluse korral kaasama erainvesteeringuid;
- toetama ELi poliitikaeesmärke ja kuuluma programmi „InvestEU“ määruse⁵⁴ II lisas sätestatud rahastamiskõlblikesse valdkondadesse;
- olema kooskõlas programmi „InvestEU“ investeerimissuunistega.

Toimingud, mis ei ole kooskõlas kliimaeesmärkide täitmisega, ei ole programmi „InvestEU“ määruse alusel rahastamiskõlblikud.

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse Programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30).

Nähtavusega seotud nõuded

Programmi „InvestEU“ määruse artiklis 32 on sätestatud läbipaistvust ja nähtavust käsitlevad nõuded, mille kohaselt peavad rakenduspartnerid ja nõustamispartnerid muu hulgas märkima ära ELi rahaliste vahendite päritolu ja tagama nende nähtavuse ning teavitama lõplike vahendite saajaid programmi „InvestEU“ toetuse olemasolust.

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Eelduste kohaselt eraldatakse programmi „InvestEU“ meetmete raames kliimaeesmärkidele vähemalt 30 % programmi kogu rahastamispaketist. Programmi kestliku taristu poliitikaharu puhul on aga tehtud ettepanek, mille kohaselt kliima- ja keskkonnavaldkonna eesmärk peaks üheskoos olema 60 %.

Programm „InvestEU“ toetab otseselt ELi keskkonaeesmärke oma sihtotstarbeliste keskkonna ja ressurssidega seotud rahastamiskõlblikkusvaldkondade kaudu. Eelkõige saab kestliku taristu poliitikaharu raames fondist toetada loodust ja keskkonnataristut, nagu ringmajandust, veemajandust ja jäätmekäitlust. Ka InvestEU fondi raames tehtavad rahastamis- ja investeerimistoimingud võivad kuuluda keskkonna ja ressursside valdkonda, eelkõige seoses ökosüsteemide parandamise ja taastamisega ning nende pakutavate loodus- ja elurikkusteenustega rohelise ja sinise taristu projektide abil sellistes valdkondades nagu põllumajandus, metsandus ja kalandus. Looduskapitali ja ringmajanduse algatuse raames toetab InvestEU fond ELi keskkonaeesmärke eri poliitikaharude alla kuuluvate sihtotstarbeliste rahastamiskõlblikkusvaldkondade kaudu. Eelduste kohaselt kaasatakse selle algatusega järgmise kümne aasta jooksul 10 miljardit eurot. Peale selle pakuvad rakenduspartnerite, eelkõige EIFi poolt kestlikkusportfelli tagatistoodete raames välja töötatud tagatistooted⁵⁵ juurdepääsu rahalistele vahenditele muu hulgas järgmistes poliitikavaldkondades:

- üleminek ringmajandusele,
- veevarud ning saastuse vältimine ja kontroll,
- elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine,
- kestlikud metsandus- ja põllumajandustavad.

55 Lisateavet tagatistoodete kohta on esitatud EIFi veebisaidil (https://www.eif.org/InvestEU/guarantee_products/index.htm).

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

InvestEU fond edendab keskkonnaaspektide integreerimist, hõlmates investeringute ettevalmistamisse ja rakendamisse keskkonnakaitse ning keskkonnaga seotud riskide ennetamise ja juhtimise. Seega jälgitakse keskkonnasäästlikkuse eesmärkidele eraldatud investeringuid, kasutades ühtset metoodikat, mis on kooskõlas muude ELi kliima-, elurikkuse ja õhusaaste haldamise valdkonna programmide raames välja töötatud metoodikaga. See võimaldab **hinnata investeringute individuaalset ja kombineeritud mõju looduskapitali põhikomponentidele, nimelt õhule, veele, maale ja elurikkusele**. Selleks on InvestEU fondi kohta kehtestatud sätted, mis hõlbustavad keskkonnakaalutluste integreerimist projekti ettevalmistamisse või investeringute rahastamist käsitlevate otsuste tegemisse.

- Programmi „InvestEU“ määrus sisaldab loetelu teatavatest investeringutest, mida ei saa toetada, näiteks investeringud prügilatesse, mehaanilis-bioloogilisse töötlemisse või põletusseadmetesse (V lisa B jagu).
- Kõik programmi „InvestEU“ eelarvelise tagatisega kaetud rahastamis- ja investeerimistoimingud tuleb heaks kiita menetluse teel, mis koosneb järgmisest kahest etapist:
 1. Euroopa Komisjoni poliitikaalane kontroll – ELi kliima-, keskkonna- ja sotsiaalpoliitika valdkondade õigusaktidele ja tegevuspõhimõtetele vastavuse kontrollimine;
 2. ELi eelarvelise tagatise kasutamise heakskiitmine – projekt esitatakse lõplikuks heakskiitmiseks programmi „InvestEU“ investeringute komiteele.
- Kõik teatavat künnist ületavad rahastamis- ja investeerimistoimingud peavad läbima kestlikkuskontrolli, mille eesmärk on minimeerida kahjulikku mõju ning maksimeerida kasu kliima-, keskkonna- ja sotsiaalvaldkonnale. Kestlikkuskontroll on jagatud kaheks etapiks: sõelumisetapp ja projekti väljavalimise korral üksikasjaliku analüüsimise/kontrollimise etapp.

Tehnilise abi võimalused

InvestEU nõustamiskeskus⁵⁶ viib projektide elluvijad ja (mitte)finantsvahendajad kokku nõustajatega, kes aitavad neil saada projektidele rahalisi vahendeid ning suurendada rahastamis- ja investeerimistoimingute tegemise suutlikkust.

InvestEU nõustamiskeskus

- toetab investeerimisprojektide kindlakstegemist, ettevalmistamist, arendamist, struktureerimist, hankimist ja rakendamist;
- suurendab projektide elluvijate ja finantsvahendajate suutlikkust teha rahastamis- ja investeerimistoiminguid;
- toetab teadlikkuse suurendamist ja ettevalmistavat tegevust investeerimisvaldkondades, milles esineb ilmseid turulünki.

Lisateavet InvestEU nõustamiskeskuse kohta on esitatud [3. peatükis](#).

Green ASSIST

Green ASSIST on programmi LIFE toetusel loodud nõustamisalgatus, mida InvestEU nõustamiskeskuse raames haldab Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusamet (CINEA). Nõustamiskeskuse portaali kaudu keskusele esitatud päringud võib edasi suunata teenusele Green ASSIST. Selle eesmärk on valmistada ette suure keskkonnamõjuga rohelisi investeerimisprojekte. Need projektid on suunatud sellistele valdkondadele nagu elurikkus, vesi, reovesi, ringmajandus, ringlussevõtt ja õhusaaste vähendamine, samuti muude taristuinvesteeringute (transporti, energiasse, telekommunikatsiooni jne) oluliselt keskkonnahoidlikumaks muutmine.

Lisateavet Green ASSISTi kohta on esitatud [3. peatükis](#).

56 Lisateavet on esitatud InvestEU nõustamiskeskuse veebilehel (https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme/investeu-advisory-hub_et).

Kasulikud lingid ja vahendid

- Õiguslik alus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0523&from=ET>
- Programmi „InvestEU“ investeerimissuunised: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1078&from=EN>
- Rahaliste vahendite saamise võimalused: https://europa.eu/investeu/investeu-fund/how-get-financing_et
- InvestEU portaal, mis ühendab potentsiaalseid investoreid ja projektide elluvijaid, pakkudes hõlpsasti kättesaadavat ja kasutajasõbralikku andmebaasi: <https://ec.europa.eu/investeuportal/desktop/et/index.html>
- Programmi „InvestEU“ käsitlevad küsimused ja vastused (7. märtsi 2022. aasta seisuga): https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/qanda_22_1549
- EIP veebisait fondi kohta: <https://www.eib.org/en/products/mandates-partnerships/investeu/index.htm>
- Programmi „InvestEU“ käsitlevad küsimused ja vastused (9. märtsi 2021. aasta seisuga): https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/qanda_21_1045

Veejaotuse optimeerimine Portugali põhjaosas

Algamise aeg: september 2020

Projekti elluviija (finantsvahendaja): Águas do Interior – Norte EIM SA (Portugal)

Projekti elluviija liik: äriühing

Kogueelarve: 56 miljonit eurot

EIP rahalised vahendid: 28 miljonit eurot

See projekt hõlmab kaheksa Portugali põhjaosas asuva omavalitsuse veevarustusse ja kanalisatsiooni tehtavaid investeeringuid, mille viib ellu sel eesmärgil asutatud uus omavalitsustevaheline äriühing. Kavandatud projekt aitab täita ELi peamiste vee- ja reoveesektoreid käsitlevate direktiivide, eelkõige ELi asulareovee puhastamise direktiivi⁵⁷ ja ELi veepoliitika raamdirektiivi, samuti siseriiklike eeskirjade nõudeid. Projektil on positiivne keskkonna- ja ühiskondlik mõju joogivee varustuskindluse, saastuse vähendamise, veekogude kaitse ja veekao vähendamise seisukohast. Eelkõige toetatakse projektiga kaheksas Portugali põhjaosas asuvas omavalitsuses ainsana veevarustus- ja jäätmekäitlusteenuseid pakkuva äriühingu Águas do Interior – Norte investeeringuid veejaotuse optimeerimisse.

Allikas: <https://www.eib.org/en/projects/pipelines/all/20200073>

57 Nõukogu 21. mai 1991. aasta direktiiv 91/271/EMÜ asulareovee puhastamise kohta (EÜT L 135, 30.5.1991, lk 40).

Projektide näited

Rahastatud projektide andmebaas on kättesaadav aadressil <https://www.eib.org/en/products/mandates-partnerships/efsi/efsi-projects/index.htm>.

Tuleb tähele panna, et alljärgnevalt kirjeldatud projekti rahastati programmile „InvestEU“ eelnenud Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist.

Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond

Sissetulekutoetus põllumajandustootjatele ja turumeetmed.

Peamised valdkonnad	Rahastamise maht
Põllumajandustootjate sissetulekutoetuse kavad, turumeetmed, kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade toetused.	291 miljardit eurot

Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala

EAGF toetab uue ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) kümnet põhieesmärki:

1. toetada põllumajandusettevõtete elujõulisust tagavat sissetulekut ja põllumajandussektori vastupanuvõimet kogu liidus, et suurendada pikaajalist toiduga kindlustatust ja põllumajanduslikku mitmekesisust ning tagada põllumajandusliku tootmise majanduslik kestlikkus liidus;
2. suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet, pöörates muu hulgas suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele;
3. parandada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas;
4. aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele, sealhulgas kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ja süsiniku sidumise võimendamise kaudu, ning edendada kestlikku energiat;
5. edendada kestlikku arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu vesi, muld ja õhk, vähendades seejuures sõltuvust kemikaalidest;
6. aidata kaasa elurikkuse vähenemise peatamisele ja selle ümberpööramisele, edendada ökosüsteemi teenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke;
7. muuta valdkond noorte põllumajandustootjate ja teiste uute põllumajandustootjate jaoks atraktiivseks ja neid toetada ning soodustada kestliku ettevõtluse arengut maapiirkondades;
8. edendada tööhõivet, majanduskasvu, soolist võrdsuslikkust, sealhulgas naiste osalemist põllumajanduses, sotsiaalset kaasatust ja kohalikku arengut maapiirkondades, sealhulgas ringbiomajandust ja säästvaid metsamajandust;
9. parandada ELi põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudmistele toidu ja tervise osas, siia alla kuulub kvaliteetne, ohutu ja toitev toit, mis on toodetud kestlikul viisil, toidu raiskamise vähendamine ning loomade heaolu parandamine ja antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemine;
10. sektori ajakohastamine põllumajanduses ja maapiirkondades teadmiste jagamise ning innovatsiooni ja digitaliseerimise edendamise abil, ergutades nende kasutuselevõttu põllumajandustootjate poolt, tagades neile parema juurdepääsu teadusuuringutele, innovatsioonile, teadmiste vahetamisele ja koolitusele.

Komponendid

Alates 2023. aastast rakendatakse valdavalt osa ÜPP meetmetest 28 eri ÜPP strateegiakava kujul. Need kavad on programmitöö vahendid, milles liikmesriigid esitavad oma kavandatud meetmed ELi erieesmärkide täitmiseks.

EAGFist rahastatakse ÜPP strateegiakavade alusel järgmist liiki sekkumisi:

1. otsetoetused, täpsemalt kas
 - tootmiskohustusega sidumata otsetoetused, mille hulka kuuluvad baassissetuleku toetus kestlikkuse tagamiseks, täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus kestlikkuse tagamiseks, täiendav sissetulekutoetus noortele põllumajandustootjatele ning kliima- ja keskkonnakavad
 - või tootmiskohustusega seotud otsetoetused;
2. valdkondlikud meetmed järgmistes sektorites:
 - puu- ja köögivilja,
 - mesindustooded,
 - vein,
 - humal,
 - oliiviõli ja lauaoliivid,
 - muud sektorid (alates 2024. aastast).

Mitut EAGFi kaudu rahastatavat kava rakendatakse ka edaspidi väljaspool ÜPP strateegiakavasid (see tähendab era- ja avaliku sektori ladustamismeetmed, erakorralised meetmed, ELi koolikava, teavitus- ja müügiesitusemeetmed ning äärepiirkondade ja Egeuse mere väikesaarte toetamine, näiteks kõrvalisele asukohale ja saarelisele asendile vastavate valikmeetmete programmi (POSEI) kaudu).

Kõik maksed tehakse tingimusel, et järgitakse ELi toiduohutuse, keskkonnakaitse ja loomade heaolu norme.

Eelarve täitmise liik

EAGF on üks kahest ÜPP fondist ja tavaliselt nimetatakse seda I sambaks. EAGFi eelarvet täidavad Euroopa Komisjon ja iga ELi liikmesriigi ametiasutused üldjuhul jagatult. EAGFi haldamise eest vastutavad liikmesriikide ametiasutused annavad põllumajandustootjatele otsest sissetulekutoetust ja toetavad turumeetmeid. Samuti vastutavad liikmesriigid põllumajandustootjatele maksete tegemise ja nende esmase kontrollimise eest. Selleks on liikmesriigid muude meetmete seas loonud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi: omavahel ühendatud andmebaaside võrgu, mida kasutatakse põllumajandustootjate otsetoetuste taotluste ja seotud andmete vastuvõtmiseks ja töötlemiseks.

Rahastamise liik

Põllumajandustootjatele antakse otsetoetusi.

Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad

Põllumajandustootja võib taotleda otsetoetust igal aastal, deklareerides kõik oma põllumajanduslikku majapidamisse kuuluvad maatükid ja vajaduse korral loomad, kelle puhul abi taotletakse.

Projektide liigid

EAGFist ei rahastata projekte.

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Et olla rahastamiskõlblik, peavad igal aastal olema täidetud järgmised tingimused:

- miinimumnõuded – otsetoetusi ei anta, kui saadaolev kogusumma ja/või pindala, mille puhul on õigus toetust saada, on liiga väike (täpne künnis on riigiti erinev);
- aktiivsed põllumajandustootjad – otsetoetusi võivad saada üksnes need põllumajandustootjad, kelle põllumajanduslik majapidamine asub ELis ja kes tegelevad põllumajandusliku tegevusega;
- põllumajandusmaa kasutamine põllumajanduslikuks tegevuseks – põllumajandusmaaks loetakse üksnes selline maa, mis on sobilik põllumajanduslikuks tootmiseks (see tähendab põllumaa, püsilikultuuri kasvatamiseks kasutatav maa ja püsirohumaad).

Nähtavusega seotud nõuded

EAGFist rahastatava toetuse puhul võimaldavad liikmesriigid korraldusasutusel asjakohasel juhul kasutada EAFRD kasutatavaid nähtavuse ja teabevahetuse vahendeid ja struktuure.

Keskkonna otse toetamise võimalused

Alates 2023. aastast pakutakse ökokavadega suuremaid stiimuleid kliima- ja keskkonnasõbralike põllumajandustavade järgimiseks. Need kavad on vahendid, mille kaudu makstakse hüvitist nendele põllumajandustootjatele, kes keskkonnakaitse- ja kliinameetmete valdkonnas veelgi kaugemale lähevad.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Põllumajandustootjatele ÜPP raames antavad toetused on seotud muude ELi normide, muu hulgas toiduohutust, loomade tervist, kliimat, keskkonda ja veevarude kaitset käsitlevate normide järgimisega. Et põllumajandustootja saaks otsetoetuse kogusumma, mida tal on õigus saada, peab ta järgima kõiki neid muid norme. Seda seotust nimetatakse nõuetele vastavuseks. Normid, mida põllumajandustootjad peavad järgima, on muu hulgas järgmised:

- kohustuslikud majandamisnõuded – neid kohaldatakse kõikide põllumajandustootjate suhtes, olenemata sellest, kas nad saavad ÜPP alusel toetust;
- maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund – seda nõuet kohaldatakse ainult ÜPP alusel toetust saavate põllumajandustootjate suhtes ning see võib olla seotud mulla kaitse ja kvaliteedi, elurikkuse või maastikuga.

Tehnilise abi võimalused

Iga liikmesriik osutab teadmiste vahetamise ja teavitamisemeetmete osana põllumajandusettevõtete nõustamisteenuseid, milles keskendutakse nii kõikide ÜPP raames toetuse saajate maakasutusele kui ka põllumajandusettevõtte juhtimisele. Põllumajandusettevõtte nõustamisteenuste raames tuleks pakkuda sõltumatut nõu ja need peaksid hõlmama kõiki ÜPP meetmeliikide seisukohast asjakohaseid kestlikkuse mõõtmeid – majandlikku, keskkonna- ja sotsiaalset aspekti.

Põllumajandustootjaid toetavad ka liikmesriikide korraldusasutused (näiteks pakkudes elektroonilisi toetuste kalkulaatoreid ja seotud juhiseid).

Kasulikud lingid ja vahendid

- Õiguslik alus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2116&from=ET>
- Teave sissetulekutoetuse kohta: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support_et
- Ökokavad: https://ec.europa.eu/info/news/commission-publishes-list-potential-eco-schemes-2021-jan-14_et

Projektide näited

EAGFist ei rahastata projekte.

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond

ÜPP rahastamisvahend, mis toetab maaelu arengu strateegiaid ja projekte.

Peamised valdkonnad	Komponendid
Põllumajanduse kestlik areng, toit ja maapiirkondade sotsiaal-majanduslik areng.	Kõik maaelu arenguga seotud sekkumised on esitatud riiklikes ÜPP strateegiakavades. Iga riiklik kava on üles ehitatud üheksa olulise ELi põllumajandust, metsandust ja maapiirkondi käsitleva sotsiaalse, keskkonna- ja majandusliku eesmärgi ümber. Avaldatud ÜPP strateegiakavad, mida komisjon ei ole veel (2022. aasta mai seisuga) heaks kiitnud, on kättesaadavad elektrooniliselt ⁵⁸ .
Rahastamise maht	
87 miljardit eurot (pluss 8 miljardit eurot taasterahastu „NextGenerationEU“ alusel).	58 Vt Euroopa Komisjoni veebisait ÜPP strateegiakavade kohta (https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-strategic-plans_et).

Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala

EAFRD toetab Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide täitmist, tagades Euroopa põllumajandustootjatele ja teistele maapiirkondades asuvatele toetusesaajatele kestliku tuleviku ning pakkudes ELi liikmesriikidele suuremat paindlikkust meetmete kohandamisel vastavalt kohalikele tingimustele.

Selles poliitikavaldkonnas keskendutakse ÜPP kümnele eesmärgile, mis on seotud ELi ühiste eesmärkidega põllumajanduse ja maapiirkondade sotsiaalse, keskkonnaalase ja majandusliku kestlikkuse valdkonnas:

1. toetada põllumajandusettevõtete elujõulisust tagavat sissetulekut ja põllumajandussektori vastupanuvõimet kogu liidus, et suurendada pikaajalist toiduga kindlustatust ja põllumajanduslikku mitmekesisust ning tagada põllumajandusliku tootmise majanduslik kestlikkus liidus;
2. suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet, pöörates muu hulgas suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele;
3. parandada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas;
4. aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele, sealhulgas kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ja süsiniku sidumise võimendamise kaudu, ning edendada kestlikku energiat;
5. edendada kestlikku arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu vesi, muld ja õhk, vähendades seejuures sõltuvust kemikaalidest;
6. aidata kaasa elurikkuse vähenemise peatamisele ja selle ümberpööramisele, edendada ökosüsteemi teenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke;
7. muuta valdkond noorte põllumajandustootjate ja teiste uute põllumajandustootjate jaoks atraktiivseks ja neid toetada ning soodustada kestliku ettevõtluse arengut maapiirkondades;
8. edendada tööhõivet, majanduskasvu, soolist võrdsuslikkust, sealhulgas naiste osalemist põllumajanduses, sotsiaalset kaasatust ja kohalikku arengut maapiirkondades, sealhulgas ringbiomajandust ja säästvat metsamajandust;
9. parandada ELi põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudmistele toidu ja tervise osas, siia alla kuulub kvaliteetne, ohutu ja toitev toit, mis on toodetud kestlikul viisil, toidu raiskamise vähendamine ning loomade heaolu parandamine ja antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemine;
10. sektori ajakohastamine põllumajanduses ja maapiirkondades teadmiste jagamise ning innovatsiooni ja digitaliseerimise edendamise abil, ergutades nende kasutuselevõttu põllumajandustootjate poolt, tagades neile parema juurdepääsu teadusuuringutele, innovatsioonile, teadmiste vahetamisele ja koolitusele.

Eelarve täitmise liik

EAFRD eelarvet täidavad jagatult Euroopa Komisjon ning kõikide liikmesriikide ametiasutused. Iga liikmesriik on koostanud riikliku ÜPP strateegiakava, milles on sätestatud see, kuidas EAFRD ja EAGFi toetust riiklikul (ja piirkondlikul) tasandil kasutatakse. EAFRD haldamise eest vastutavad liikmesriikide ametiasutused otsustavad, milliseid projekte toetada (toetuste ja/või rahastamisvahendite, näiteks laenude, omakapitali või tagatiste kaudu). EAFRD toimib kaasrahastamise põhimõtte alusel (see tähendab seda, et kui projekti rahastatakse, siis peavad ka liikmesriikide ametiasutused oma eelarvest rahalise panuse andma). Kaasrahastamise määrad on piirkonniti erinevad ja need võivad erineda ka sõltuvalt sekkumise liigist.

Rahastamise liik Liikmesriigid võivad kasutada EAFRD vahendeid, et pakkuda toetusesaajatele toetusi või rahastamisvahendeid või nende kombinatsiooni. Rahastamisvahendite tooted võivad muu hulgas olla laenud, tagatised, omakapital või kvaasiomakapital. Lisaks võivad korraldusasutused finantstooteid oma vajadustele ja suutlikkusele kohandada ning struktureerida rahastamisvahendeid vastavalt tingimustele, mille Euroopa Komisjon on rahastamisvahendite valmislahenduste kohta kehtestanud.	Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad Toetusesaajad võivad olla erinevad, alates põllumajandustootjatest ja metsaomanikest kuni avaliku sektori asutuste, majandus- ja sotsiaalpartnerite, kohalike tegevusrühmade ja kodanikuühiskonda esindavate asjaomaste organiteni. Toetusesaajad võivad olla avalik-õiguslikud või eraõiguslikud isikud, üksused, kes on või ei ole juriidilised isikud, füüsilised isikud või füüsiliste või juriidiliste isikute rühmad, kes vastutavad kas tegevuse algatamise või nii algatamise kui ka elluviimise eest.
Projektide liigid Liikmesriigid võivad kavandada eri liiki sekkumisi, sealhulgas järgmisi: • keskkonna- ja kliimakoostused ning muud majandamiskohustused; • looduslikest või muust piirkondlikust eripärasest tulenevad piirangud; • teatavatest kohustuslikest nõuetest tulenevate piirkondlike ebasoodsate teguritega tegelemine; • investeeringud, sealhulgas investeeringud niisutusse; • noorte põllumajandustootjate ja uute põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetus ja maapiirkondades ettevõtlusega alustamise toetus; • riskijuhtimisvahendid; • koostöö; • teadmiste vahetamine ja teabevahetus.	Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid Sarnaselt teisele ÜPP fondile (EAGFile) peavad liikmesriikide ametiasutused kehtestama rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid kõikide ÜPP kavas sisalduvate sekkumiste puhul. Näiteks antakse põllumajanduse keskkonna- ja kliimakoostuste täitmise toetust ainult neile, kes järgivad rangemaid nõudeid kui asjaomased kohustuslikud majandamisnõuded ning maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise tingimused.
Nähtavusega seotud nõuded EAFRDst rahastatavate sekkumiste, välja arvatud pindala ja loomadega seotud sekkumiste raames toetuse saajad peavad juhtima tähelepanu saadud rahalisele toetusele, sealhulgas kasutama ELi logo. Näiteks peab logo olema nähtaval kohal kõigis üldsusele või osalejatele mõeldud ja rakendamise seotud teabematerjalides, nagu trükitud või digitaalsed tooted või veebisaidid ja mobiilirakendused. Logo juures esitatakse täielikult välja kirjutatult kas tekst „Rahastanud Euroopa Liit“ või „Kaasrahastanud Euroopa Liit“. Üldjuhul esitavad korraldusasutused teabepaketi, kus on täpsustatud kõik avalikustamiskohustused.	
Keskkonna otsese toetamise võimalused ÜPP kümnest eesmärgist kolm käsitlevad keskkonnaseisundi parandamist kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise, ressursside kestliku majandamise ja elurikkuse kadumise ümberpööramise kaudu. Paljudel sekkumistel, näiteks mahetootmise toetustel, põllumajanduse keskkonna- ja kliimakoostustel (näiteks seoses mullakaitse või toitainete majandamisega), kliimamuutuste leevendamise / nendega kohanemise alastel nõustamisteenustel ja keskkonnahoidlikele investeeringutele (näiteks märg- ja turbaalade taastamise tehtavatel investeeringutel) on keskkonnale otsene positiivne mõju ja need toetavad ELi rohelise kokkuleppe eesmärke. Kaitstakse ka märgalasid ja turbaalasid. Peale selle eraldatakse alates 2023. aastast vähemalt 35 % EAFRD vahendeid kliima, elurikkuse, keskkonna ja loomade heaolu toetamise meetmetele.	
Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused Sellised sekkumised nagu teadusuuringutesse tehtavad investeeringud võivad anda kaudset kasu tõhusamate põllumajandusvahendite ja tehnikate väljatöötamise teel. Alates 2023. aastast eraldatakse vähemalt 35 % vahendeid kliima, elurikkuse, keskkonna ja loomade heaolu toetamise meetmetele.	

Tehnilise abi võimalused

Tehnilise abi raames rahastatavad riiklikud ÜPP võrgustikud toetavad kõiki sidusrühmi ÜPP strateegiakavades esitatud eesmärkide täitmisel. Täpsemalt võimaldavad ja hõlbustavad võrgustikud teabe vahetamist ja vastastikust õppimist kõikide ühise põllumajanduspoliitika rakendamises osalevate partnerite – avaliku sektori asutuste, majandus- ja sotsiaalpartnerite ning kodanikuühiskonda esindavate asjaomaste asutuste – vahel⁵⁹.

59 Võrgustiku kontaktandmed (iga liikmesriigi kohta) ja ressursid on esitatud Euroopa maaelu arengu võrgustiku veebisaidil (https://enrd.ec.europa.eu/networking/nm-profiles_en).

Kasulikud lingid ja vahendid

- Euroopa Komisjoni veebisait uue ÜPP kohta: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/new-cap-2023-27_et
- Aastate 2023–2027 ÜPPd käsitlev määrus: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/new-cap-2023-27_et#legalbases
- Programmi tutvustus: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en
- Riiklike strateegiakavade lingid: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans_en
- EAFRD rahastamisvahendid: <https://www.fi-compass.eu/funds/eafrd>

Projektide näited

Projektide andmebaas on kättesaadav aadressil https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice_en.

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond

Euroopa merendus- ja kalanduspoliitikat toetav fond.

Peamised valdkonnad	Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala
Vähese mõjuga ja vähese CO ₂ heitega kalapüük, veekeskkonna elurikkus ja ökosüsteemid, merealased teadmised, kvaliteetsed ja tervislikud mereannid, kalandus- ja vesiviljelussektorete sotsiaal-majanduslik atraktiivsus, põlvkondade vahetus kalandussektoris, eelkõige väikesemahulise rannapüügi puhul, kestlik ja konkurentsivõimeline vesiviljelus, oskuste ja töötingimuste parandamine kalandus- ja vesiviljelussektorites, rannikukogukondade majanduslik ja sotsiaalne elujõulisus, innovatsioon säästvas sinises majanduses, turvaline mereruum, rahvusvaheline koostöö ookeanide majandamisel ning heas seisukorras, ohutute, turvaliste, puhaste ja säästvalt majandatud merede ja ookeanide tagamisel.	EMKVF toetab ELi ühist kalanduspoliitikat, ELi merenduspoliitikat ja ELi rahvusvahelise ookeanide majandamise tegevuskava. EMKVF-i raames rahastatud projektid peavad tagama vee- ja mereressursside säästva kasutamise, parandama ELi toiduga kindlustatust ning toetama sinise majanduse kasvu ja heas seisukorras, ohutuid, puhtaid ja kestlikke meresid ja ookeane , tugedades rahvusvahelist ookeanide majandamist.

Komponendid
Peamised meetmed, mida EMKVFi toetatakse, saab liigitada järgmiselt nelja valdkonda. - Kalapüük ja vesiviljelus: - kestlik, vähese mõjuga ja vähese CO₂ heitega püügitegevus, - püügitegevuse ja kalalaevastike kestlik juhtimine, - säästva ja konkurentsivõimelise vesiviljeluse arendamine, mis aitab tagada toiduga kindlustatuse, - mere elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsmine, sealhulgas puhaste ja heas seisukorras merede edendamine, - kvaliteetsete ja tervislike mereandide pakkumine Euroopa tarbijatele. - Sotsiaal-majanduslikud aspektid: - kalandussektori sotsiaal-majanduslik atraktiivsus ja põlvkondade vahetumine kalandussektoris, eelkõige väikesemahulise rannapüügi puhul, - oskuste ja töötingimuste parandamine kalandus- ja vesiviljelussektoris, - rannikukogukondade majanduslik ja sotsiaalne elujõulisus. - Teadusuuringud ja innovatsioon: - innovatsioon säästvas sinises majanduses, - teadusandmete kogumine. - Rahvusvaheline koostöö: - meresõidu turvalisus, mis aitab kaasa ohutu mereruumi loomisele, - rahvusvaheline koostöö, millega tagatakse ohutud, turvalised ja säästvalt majandatud ookeanid.

Rahastamise maht
6,108 miljardit eurot

Eelarve täitmise liik
EMKVF-i puhul kasutatakse nii jagatud kui ka otsest eelarve täitmist. Jagatud eelarve täitmise raames kasutatakse riiklike programmide kaudu 5,311 miljardit eurot ja otsest eelarve täitmise raames kasutatakse 797 miljonit eurot. Kohaldatakse ühissätete määrust aastateks 2021–2027⁶⁰. Jagatud eelarve täitmise puhul on avaliku sektori toetuse tavapärane maksimummäär 40–100 %, sõltuvalt tegevuse ja/või toetusesaaja liigist. Enamik EMKVF-i meetmeid, mille eelarve otsene täitmine on delegeeritud CINEA-le, viiakse ellu hangete (teenuste ostmise) või toetustena (konkreetsed tegevuse toetamine). CINEA algatab ja haldab avatud projektikonkursse ja pakkumismenetlusi ning annab sihtotstarbelisi toetusi ja esitab teenusetaotlusi uuringuid, abimehhanisme, innovatiivseid ja koostööprojekte, parima tava jagamist, teadlikkuse suurendamise kampaaniaid jms käsitlevate raamlepingute alusel.
60 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisipoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

Rahastamise liik	Sihtrühma kuuluvad toetusesaajad
Rahalisi vahendeid antakse toetuste (rahastamiskõlblike kulude hüvitamine või lihtsustatud kuluvõimalused), hankelepingute, laenude, tagatiste ja hüvitistena.	Toetusesaajate hulka võivad kuuluda kalandus- ja vesiviljelussektorite ettevõtjad, teadusasutused, avaliku sektori asutused, vabaühendused, rahvusvahelised organisatsioonid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid.

Projektide liigid
EMKVF toetab innovatiivseid projekte, millega tagatakse vee- ja mereressursside kestlikkus, parandatakse kalandussektori sotsiaal-majanduslikku atraktiivsust, edendatakse säästvat sinist majandust, tugevdatakse rahvusvahelist koostööd ookeanide majandamisel ning pakutakse teaduslaseid nõuandeid ja kogutakse andmeid. Samuti toetab EMKVF vabatahtlike osamakse rahvusvahelistele organisatsioonidele ja tehnilist abi.

Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid
Jagatud eelarve täitmise puhul määratlevad rahastamiskõlblikkuse eeskirjad liikmesriigid, tingimused et täidetud on piiratud arv ELi tasandil kehtestatud tingimusi. Iga liikmesriik koostab oma riiklikus EMKVF-i programmis kõige asjakohasemad moodused programmi eesmärkide täitmiseks. Enne taotluse esitamist soovitatakse projektide elluviijatel küsida korraldusasutuselt, kas nende projekt on rahastamiskõlblik eesmärgiga veenduda, et nende projekt vastab valikukriteeriumidele ega sisalda ühtegi elementi, mis muudaks selle rahastamiskõlbmatuks. Riiklike ametiasutuste loetelu on esitatud EMKVF-i käsitleval Euroopa Komisjoni veebisaidil⁶¹. Otsese eelarve täitmise puhul on üldised rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid esitatud EMKVF-i määruses⁶². Rahastamiskõlblikud on - juriidilised isikud, kelle asukoht on liikmesriigis või programmis loetletud ELi-välises riigis vastavalt tingimustele, mis on esitatud õigusaktis, millega fond asutati (see tähendab artikli 61 lõigetes 3 ja 4); - kõik ELi õiguse alusel loodud juriidilised isikud või kõik rahvusvahelised organisatsioonid. Konkreetsed rahastamiskõlblikkuse tingimused, mis käsitlevad näiteks ELi-väliste riikide osalemist, konsortsiumi koosseisu ja sihtrühma kuuluvate juriidiliste isikute liike, on kehtestatud EMKVF-i tööprogrammis ja üksikasjalikumalt seoses projektikonkursside ja pakkumismenetlustega avaldatud dokumentides. Projektikonkursside kohta on kõige asjakohasem teave esitatud rahastamis- ja hankevõimaluste portaali⁶³ EMKVF-i viitedokumente sisaldaval lehel. Pakkumismenetluste kohta leiab teavet veebisaidil „eTendering“,⁶⁴ valides avaliku sektori hankijana CINEA.

61 Riiklike ametiasutuste loetelu on esitatud veebisaidil https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/funding/emfaf_et#how-to-apply jaos „Kuidas taotlust esitada“.

62 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (ELT L 247, 13.7.2021, lk 1.)

63 <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/reference-documents>

64 <https://etendering.ted.europa.eu/general/page.html?name=home&locale=et>

Nähtavusega seotud nõuded
- CINEA teabepakett: https://cinea.ec.europa.eu/communication-toolkit_et - Projektist teavitamine: https://www.youtube.com/watch?v=8yaHXFddT-O&list=PLrp3luGqStFAjpbU4i7Y5-vIIFLKGnoQV&index=30

Keskkonna otsese toetamise võimalused
EMKVF annab suure panuse ELi keskkonna- ja elurikkuse eesmärkide täitmisse. EMKVF toetab otseselt keskkonnanäesid, rahastades muu hulgas projekte, millega edendatakse mereressursside ja elurikkuse kaitset ja säilitamist (näiteks luues ja hallates merekaitsealasid, rakendades merestrateegia raamdirektiiviga kehtestatud ruumilisi kaitsemeetmeid ja kaitstes liike kooskõlas elupaikade direktiiviga); - üleminekut säästvale ja vähese CO₂ heitega püügitegevusele ning mereressursside üldist säästvat kasutamist (näiteks kogudes teadusandmeid, millele tugineb kestlik kalavarude majandamine, kaotades soovimatu püügi, kaitstes tundlikke liike ja parandades kalalaevade energiatõhusust); ringmajanduse toetamist (näiteks kaotatud püügivahendite ja mereprügi kogumise ja ringlussevõtu ning kalandus- ja vesiviljelusjäätmete väärtuse suurendamise teel).

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

EMKVF-i kaudu rahastatud projektid peaksid toetama mere elurikkuse kaitsmist ja taastamist säästva püügi- ja vesiviljelustegevuse kaudu, vähendades soovimatut püüki, kaitses tundlikke liike, täites lossimiskohustusi ja toetades EL-i rahvusvahelise ookeanide majandamise tegevuskava. Peale selle on EMKVF-i määruses (artiklites 12 ja 13) esitatud toetuskõlbmatute toimingute loetelu, et vältida võimalikku kahju merekeskkonnale ja kalapüügi kestlikkusele. Lisaks peavad teatavad kalalaevastikuga seotud investeeringud ja hüvituskavad vastama eritingimustele, et tagada nende kooskõla ühise kalanduspoliitika kaitse-eesmärkidega.

Tehnilise abi võimalused

- Platvormil BlueInvest, mida merendus- ja kalandusasjade peadirektoraadi nimel haldab CINEA, pakutakse säästva sinise majanduse valdkonnas tegutsevatele innovatiivsetele VKEdele ja idufirmadele tehnilist tuge ja juurdepääsu rahalistele vahenditele (<https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/en/frontpage/1451>)
- Jagatud eelarve täitmises osalevate pädevate asutuste loetelu: https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/funding/emfaf_et#how-to-apply

Kasulikud lingid ja vahendid

- Enne projektiga alustamist tutvuge pakkumismenetlusega ja võimalustega teha koostööd Euroopa Komisjoniga: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders_et
- Otsese eelarve täitmise raames viib CINEA (merendus- ja kalandusasjade peadirektoraadi nimel) ellu osa EMKVF-i programmist lepingute või toetuste kaudu (vt CINEA veebisait: https://cinea.ec.europa.eu/european-maritime-fisheries-and-aquaculture-fund_en)
- Korduvad küsimused EMKVF-i kohta: https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/system/files/2021-07/emfaf-faq_et.pdf
- EMKVF-i leheküljel rahastamis- ja hankevõimaluste portaalis: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/emfaf>
- Fondi õiguslik alus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1139&from=ET>
- Euroopa Komisjoni veebisait EMKVF-i kohta: https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/funding/emfaf_et

FISH4FISH: kitinolüütilised biojäätmekäsitlusettevõtte aktiivsetes ja kestlikes pakkematerjalides

Kestus: november 2019 kuni oktoober 2022

Koordineeriv toetusesaaja: Università degli Studi di Siena (Itaalia)

Koguelarve: 993 236 eurot

ELi toetus: 794 588 eurot (EMKVF-i otsese eelarve täitmise raames antavad vahendid)

Kalatööstuses on vaja oluliselt parandada turustatavust ja pikendada värske kala säilivusaega, mida lühendab mikroobne saastumine. Samal ajal on see tööstusharu nii suur, et toodab tohututes kogustes plastkonteinereid ja tekitab aastas koorikloomadest üle 10 000 tonni toidujäätmeid. Pakenditel on kala tarneahelas äärmiselt tähtis roll ja need võivad olla osa lahendusest toidujäätmete vähendamisele. Selle projekti eesmärk on toota kitinolüütiliste derivaatide põhjal uuenduslikke aktiivseid ja kestlikke pakkematerjale, kasutades merebiomassi jäätmeid. Sellised pakendid võimaldavad hoida ära mikroobse saastumise ja pikendada kala säilivusaega ning tarbimisjärgses etapis saavad tarbijad neid jäätmetena kasutada väetise ja taimede mikroobsete konservantidena. Projekti ambitsioonikas eesmärk on saada odav aktiivne materjal, mida saab kasutada kala tööstuslikul pakendamisel. Seeläbi kasutatakse kestlikult taastuvaid ressursse, edendades bioressursipõhiseid, keskkonnasõbralikke ja kasulikke tehnoloogiaid, ning luuakse kõrgefektiivsed materjalid mitmesugusteks kasutusotstarveteks. Selliseid uuenduslikke pakendeid kasutavad kalandus- ja jaotusettevõtted saavad turul hea konkurentsipositsiooni ja väldivad plasti kasutamist.

Allikas: https://cinea.ec.europa.eu/featured-projects/fish4fish_et

Projekti veebisait: <http://fish4fish.dbcf.unisi.it/>

Projektide näited

Otsese eelarve täitmise raames rahastatud projektide andmebaas on kättesaadav aadressil https://cinea.ec.europa.eu/featured-projects_et

EMKVF-i andmekeskus on kättesaadav aadressil <https://emff.easme-web.eu/>

Muud rahastamisvõimalused

Lisaks mitmeaastase finantsraamistiku eelarvele pakub EL keskkonnaprojektidele ja keskkonnaaspekte integreerivatele projektidele ka muid rahastamisvõimalusi. Üks sellise rahastamise allikas on ELi heitkogustega kauplemise süsteem (HKS)⁶⁵. ELi HKS oli esimene oluline ja on seni suurim süsinikuturg maailmas. See käivitati 2005. aastal, et aidata ELi liikmesriikidel täita oma Kyoto protokollist tulenevaid eesmärgi, ja see on ELi energiapoliitika tähtis samm. Süsteem toimib kõikides ELi liikmesriikides ning Islandil, Liechtensteinis ja Norras (Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) kuuluvad Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riigid). Sellega piiratakse ligikaudu 11 000 energia- ja tootmissektori käitise ja nende riikide vahelistel lennuliinidel tegutsevate ettevõtete tekitatavaid heitkoguseid ning see hõlmab ligikaudu 40 % ELi kasvuhoonegaaside heitkogustest.

ELi HKS lähtub piiramise ja kauplemise põhimõttest⁶⁶. Käitised ostavad või saavad piirmäära ulatuses tasuta lubatud heitkoguste ühikuid⁶⁷ ning saavad nendega järelturul omavahel kaubelda. Igal aastal peavad käitised tagastama piisavalt LHÜsid, et katta täielikult oma heitkogused, vastasel juhul määratakse neile suured trahvid. Kui käitis vähendab oma heidet, võib ta jätta säästetud LHÜd oma tulevaste vajaduste katteks või müüa need mõnele teisele käitisele, kellel on LHÜde puudujääk.

Kogu ELi hõlmavaks paiksete käitiste 2021. aasta heite piirmääraks kehtestati 1 571 583 007 LHÜd. Osa lubatud heitkoguste ühikuid müüakse enampakkumisel, et rahastada innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi. Peale selle jäetakse kogu piirmäärast 3 %, mis algselt oli kavas müüa enampakkumisel, tasuta eraldatavate ühikute puhvriks, et vältida või vähendada sektoriülest parandamist. Kui ülejäänud puhvrit täielikult või osaliselt ei kasutata, siis jaotatakse see järgmiselt: maksimaalselt 50 miljonit lubatud heitkoguse ühikut antakse innovatsioonifondile ja maksimaalselt 0,5 % kogu piirmäärast antakse moderniseerimisfondile ning ülejäänud heitkogused müüakse enampakkumisel.

65 Praegu on pooleli HKSi direktiivi läbivaatamine. Esitatud teave põhineb juhendi kirjutamise ajal kehtinud HKSi direktiivil, see tähendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiivil (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3) (vt ka Euroopa Komisjoni veebisait HKSi direktiivi läbivaatamise kohta: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/revision-phase-4-2021-2030_et).

66 Piirmäär kehtestatakse teatavate kasvuhoonegaaside koguhulgale, mida süsteemi kuuluvad käitised võivad tekitada. Piirmäära vähendatakse aja jooksul, et koguheidet väheneks.

67 Kooskõlas HKSi direktiivis kehtestatud eeskirjadega müüakse alates 2021. aastast ELi HKSi 4. etapis ligikaudu 57 % kogu ELi hõlmavast piirmäärast enampakkumisel ja ülejäänud antakse tasuta.

Innovatsioonifond

Rahastamisprogrammid uuenduslike vähese CO₂ heitega tehnoloogiate tutvustamiseks.

Peamised valdkonnad

Innovatsioonifondist toetatakse igal aastal projekte, mille raames investeeritakse järgmise põlvkonna tehnoloogiate kasutuselevõtmisse, et EL saaks liikuda kliimaneutraalsuse suunas. Projektiettepanekuid võivad esitada kõikide EMP liikmesriikide individuaalsed äriühingud ja konsortsiumid, sealhulgas VKEd ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad. Innovatsioonifond toetab nii suuri (üle 7,5 miljoni euro suurused investeeringukulud) kui ka väikeseid (alla 7,5 miljoni euro suurused investeeringukulud) projekte.

Rahastamise liik

Innovatsioonifondist rahastatakse peamiselt **toetustena** nii suuri (üle 7,5 miljoni euro suurused investeeringukulud) kui ka väikeseid (alla 7,5 miljoni euro suurused investeeringukulud) projekte. Sellest kaetakse kuni 60 % suurprojektide asjaomastest täiendavatest kapitali- ja tegevuskuludest ning kuni 60 % väikeprojektide kapitalikuludest. Toetusi makstakse paindlikult, lähtudes projekti rahastamisvajadustest ja võttes arvesse projekti kestuse jooksul täidetud vahe-eesmärke. Kuni 40 % toetustest võib anda eelnevalt määratletud vahe-eesmärkide põhjal enne, kui kogu projekt on täielikult valmis ja toimib.

Lisaks toetatakse innovatsioonifondist projekte, mis aitavad kaasa programmi „InvestEU“ raames tehtavatele segarahastamistoimingutele, näiteks katalüsaatorprogrammide „Breakthrough Energy“,⁶⁸ millega toetatakse kujunemisjärgus kliimatehnoloogiad käsitlevaid projekte ELis, Islandil ja Norras. Oma projektikonkursside kaudu kaasatakse katalüsaatorprogrammiga investeeringuid CO₂-neutraalsuse saavutamiseks vajalike kriitilise tähtsusega tehnoloogiate arendamise kiirendamiseks.

Peale selle võib innovatsioonifondist toetatavates projektides kombineerida eri rahastamisallikaid, sealhulgas kasutada muid fonde, millest mõnda on käesolevas juhendis tutvustatud (see tähendab programmi „InvestEU“, programmi „Euroopa horisont“, Euroopa ühendamise rahastu ja Ühtekuuluvusfond), riiklike vähese CO₂ heitega tehnoloogiate alaseid teadusuuringuid ja innovatsiooni toetavaid programme ning erakapitali.

⁶⁸ Lisateavet on esitatud seda programmi käsitleval „Breakthrough Energy“ veebisaidil (<https://www.breakthroughenergy.org/articles/announcing-catalyst-eu-rfp>).

Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala

Innovatsioonifond on oluline rahastamisvahend, mille abil täidetakse Pariisi kokkuleppes tulenevaid ja kogu ELi majandust hõlmavaid kohustusi ning liidu eesmärki saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus, nagu on täpsustatud rohelise kokkuleppe investeerimiskavas⁶⁹. Iga rahastatud projekti üldeesmärk on **toetada kasvuhoonegaaside heite vähendamist**, vähendada Euroopas CO₂ heidet ja toetada Euroopa üleminekut kliimaneutraalsusele. Selle saavutamiseks on innovatsioonifondil järgmised eesmärgid:

- luua õiged finantsstiimulid **uuteks investeeringuteks** järgmise põlvkonna tehnoloogiatesse, mis võimaldavad ELil minna üle kliimaneutraalsusele;
- **soodustada majanduskasvu ja konkurentsivõimet**, andes ettevõtjatele esimesena turule siseneja eelise, et nad saavutaksid uuenduslike puhaste tehnoloogiate valdkonnas üleilmse juhtpositsiooni;
- **toetada** kõikides liikmesriikides **uuenduslike vähese CO₂ heitega tehnoloogiad** käivitamisetapis ja turule jõudmisel.

⁶⁹ Lisateavet investeerimiskava kohta on esitatud seda teemat käsitlevas Euroopa Komisjoni pressiteates (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_20_17).

Komponendid

Innovatsioonifond keskendub **eriti uuenduslikele tehnoloogiatele** ja **suurtele juhtprojektidel**, mis pakuvad Euroopa lisaväärtust ning mille kasutuselevõtmine ja läbiviimine võib oluliselt vähendada heitkoguseid. Fondist antakse toetusi kõikides ELi liikmesriikides, Islandil ja Norras mitmesuguste projektide ettevalmistamisele järgmistes valdkondades:

- **energiamahukad tööstusharud** (teras, tsement, klaas, kemikaalid, paber jne), sealhulgas CO₂-mahukaid tooteid asendavate toodete tootmine;
- **taastuenergia** tootmine;
- **energia salvestamine**;
- **süsinikdioksiidi kogumine ja kasutamine**;
- **süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise** rajatiste ehitamine ja käitamine.

Esitatud projektide kavandamine, ärimudel ning finants- ja õiguslik struktuur peavad olema piisavalt väljatöötatud. Samuti toetatakse fondist valdkonnaüleseid uuenduslikke vähese CO₂ heitega lahendusi käsitlevaid projekte, mille tulemusel vähenevad heitkogused mitmes sektoris.

Innovatsioonifondi rahastatakse ELi HKS-i – ELi HKS on maailma suurim CO₂ hinnastamise süsteem – tuludest, mis saadakse 450 miljoni lubatud heitkoguse ühiku enampakkumisel müümisest aastatel 2020–2030. Aastatel 2020–2030 võivad fondi vahendid olla ligikaudu 38 miljardit eurot, sõltuvalt süsiniku hinnast (eeldusel, et mis tahes vormis esineva süsinikdioksiidi hind on 75 eurot). ELi HKS pakub ka olulist pikaajalist stiimulit heitkoguseid vähendavate tehnoloogiate kasutuselevõtmiseks.

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Ei kohaldata.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Innovatsioonifond on oluline rahastamisvahend, mille abil täidetakse Pariisi kokkuleppest tulenevaid kõiki majandusharusid puudutavaid kohustusi ja toetatakse Euroopa Komisjoni strateegilist visiooni saavutada Euroopas 2050. aastaks kliimaneutraalsus,⁷⁰ nagu on täpsustatud Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskavas.

Lisaks eespool nimetatud põhikomponentidele toetatakse fondist ka **valdkonnaüleseid projekte**, mis käsitlevad uuenduslikke vähese CO₂ heitega lahendusi, tänu millele vähenevad heitkogused mitmes sektoris (näiteks tööstussümbioosi kaudu), sealhulgas keskkonnaga seotud sektorites, näiteks ringmajandusele ülemineku ning saastuse vältimise ja kontrolli ja selle eest kaitsmise valdkondades. Samuti toetatakse fondist **väikeprojekte**, mille kapitalikulud on vähem kui 7,5 miljonit eurot. Üldiselt toetab innovatsioonifond ELi majanduse keskkonnanahoidlikku taastamist, aidates ettevõtjatel investeerida puhasse energia- ja tööstuslahendustesse, et soodustada majanduskasvu, luua kohapeal töökohti ja anda ELi tööstusele konkurentsieelis.

Peale selle saab keskkonnaaspektide integreerimist edendada [2. peatükis](#) kirjeldatud meetmetega, näiteks ettevaatusprintsipi ja olulise kahju ärahoidmise põhimõtte abil või tagades keskkonnavalaste õigusaktide, sealhulgas keskkonnamõju hindamist käsitlevate õigusaktide järgimise.

70 Lisateavet on esitatud Euroopa Komisjoni veebisaidil pikaajalise strateegia kohta aastani 2050 (https://ec.europa.eu/clima/eu-action/climate-strategies-targets/2050-long-term-strategy_et).

Kasulikud lingid ja vahendid

- Teave innovatsioonifondi kohta: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund_et
- Projektide portfelli: <https://webgate.ec.europa.eu/dashboard/sense/app/e32ef3f5-0e0e-4be3-8f14-8e2fb5a20aa7/sheet/bac47ac8-b5c7-4cd1-87ad-9f8d6d238eae/state/analysis>
- Üritused ja veebiseminarid: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund/events-and-webinars_et
- Õiguslik alus: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund/legal-framework_et
- ELi HKS: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_et

Moderniseerimisfond

Energiasüsteemide ajakohastamise ja energiatõhususe toetamine kümnes väiksema sissetulekuga ELi liikmesriigis.

Peamised valdkonnad	Eesmärk (eesmärgid) ja kohaldamisala
Moderniseerimisfond pakub mitmesuguseid rahastamisvõimalusi (toetusi, lisatasusid, tagatise, laene ja kapitalisüste), et toetada kümne väiksema sissetulekuga ELi liikmesriigi üleminekut kliimaneutraalsusele. Rahastamiskõlblikud liikmesriigid valivad välja need sekkumiste liigid, mida nad soovivad toetada oma osast moderniseerimisfondis. Fondi rahastatakse tuludest, mis saadakse kõikidest aastate 2021–2030 ELi HKSi⁷¹ alusel lubatud heitkoguste ühikutest 2 % enampakkumistel müümisest ja toetust saavate liikmesriikide poolt moderniseerimisfondi ülekantud täiendavatest heitkogustest,⁷² mille väärtus on aastatel 2021–2030 ligikaudu 48 miljardit eurot (eeldusel, et mis tahes vormis esineva süsinikdioksiidi hind on 75 eurot).	Moderniseerimisfondi eesmärk on aidata valitud liikmesriikidel (Bulgaaria, Tšehhi, Eesti, Horvaatia, Läti, Leedu, Ungari, Poola, Rumeenia ja Slovakkia) teha järgmist: • täita 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärgid ning aktiivselt osaleda ELi üleminekus kliimaneutraalsusele; • suurendada energiajulgeolekut, toetades süsteemidevaheliste ühenduste parandamist ja energiasüsteemide ajakohastamist; • tõhustada taastuvate energiaallikate rahastamist; • muuta majandused ja energiasektorid keskkonnahoidlikumaks ja puhtamaks; • edendada parima tava vahetamist.

71 Lisateavet on esitatud Euroopa Komisjoni veebilehel ELi HKSi kohta (<https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets-et>).

72 Lisateavet selle teema kohta on esitatud kliimameetmete peadirektoraadi selleteemalises uudistartiklis (<https://ec.europa.eu/clima/news-your-voice/news/five-beneficiary-member-states-opt-transfer-additional-allowances-modernisation-fund-2019-11-08-et>).

Komponendid

Moderniseerimisfondi raames on ette nähtud kahte liiki investeeringud.

1. **Prioriteetsed investeeringud**, mis peavad kuuluma vähemalt ühte HKSi direktiivis määratletud kategooriasse, mis hõlmavad muu hulgas järgmist:
 - **taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootmine ja selle kasutamine**;
 - **energiatõhususe** (välja arvatud tahkete fossiilkütuste kasutamise teel toodetud energiaga seotud energiatõhususe) parandamine, sealhulgas transpordi, hoonete, põllumajanduse ja jäätmete valdkonnas;
 - **energia salvestamine**;
 - **energiavõrkude moderniseerimine**, mis hõlmab kaugküttevõrke, elektrienergia ülekandevõrke ja liikmesriikidevaheliste ühenduste lisamist;
 - **õiglane üleminek süsinikdioksiidiheitega tööstustest sõltuvates piirkondades**, sealhulgas toetus töötajate ümberpaigutamisele, ümber- ja täiendõppele ning haridusele, töötusimisalgatustele ja idufirmadele, tehes koostööd sotsiaalpartneritega.
2. **Mitteprioriteetsed investeeringud**, mis ei kuulu ühtegi prioriteetsesse valdkonda, kuid mis vastavad moderniseerimisfondi eesmärkidele ja mille puhul on tõendatud kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine.

Rahastamise liik

Moderniseerimisfondi haldamise eest vastutavad toetust saavad liikmesriigid, kes teevad tihedat koostööd EIP ja Euroopa Komisjoniga. Liikmesriigid valivad välja ja esitavad investeeringud, mille jaoks nad soovivad moderniseerimisfondist toetust saada. Projektide elluviijad ei saa EIP-le ega komisjonile otse taotlusi esitada. Pärast seda, kui EIP on investeeringut hinnanud ja kinnitanud, et see on prioriteetne, teeb Euroopa Komisjon otsuse vahendite maksmise kohta. Kui tegemist on mitteprioriteetse investeeringuga, siis kinnitab investeeringu fondi investeerimiskomitee EIP hoolsuskohustuse täitmist käsitleva aruande ja soovitusel põhjal. Pärast seda **kannab EIP vahendid** 30 päeva jooksul üle liikmesriigile. Kui komisjon on teinud väljamakseotsuse, **vastutab toetust saav liikmesriik projektide elluviijatele või kava korraldusasutustele toetuse maksmise eest**.

Moderniseerimisfondi puhul määravad toetust saavad liikmesriigid kindlaks toetuse vormi (toetused, lisatasud, tagatised, laenud või kapitalisüstid). Peale selle võivad era- või avalik-õiguslikud üksused pakkuda **kaasrahastamist**. Liikmesriigid võivad kasutada ka olemasolevaid riiklikke fonde ja/või Euroopa rahastamisvahendeid (see tähendab teatavaid käesolevas juhendis tutvustatud fonde, nagu Euroopa ühendamise rahastu, Ühtekuuluvusfond, ERF ja õiglase ülemineku fond).

Keskkonna otsese toetamise võimalused

Ei kohaldata.

Keskkonnaaspektide integreerimise võimalused

Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskavas märgitud, et moderniseerimisfond on üks peamine rahastamisvahend, mis aitab täita Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärgi. Fondist toetatakse investeeringuid, mis on kooskõlas nii ELi 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide kui ka Pariisi kokkuleppega.

Peale selle saab keskkonnaaspektide integreerimist vabatahtlikult edendada [2. peatükis](#) kirjeldatud meetmetega, näiteks ettevaatusprintsipi ja olulise kahju ärahoidmise põhimõtte abil. Samuti nõutakse moderniseerimisfondi puhul ELi õigusaktide, sealhulgas keskkonnavalaste õigusaktide järgimist. See võib aidata täita selliseid keskkonnanäiteid nagu saastuse vähendamine ja vältida kahju tekitamist näiteks keskkonnatundlikel aladel.

Tehnilise abi võimalused

- Ülevaade moderniseerimisfondist: <https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/modernisation-fund-et#ecl-inpage-1555>
- Juhised ja abivahendid: <https://modernisationfund.eu/contact/>
- Korduvad küsimused: <https://modernisationfund.eu/faq>

Kasulikud lingid ja vahendid

- Moderniseerimisfondi veebisait: <https://modernisationfund.eu/>
- ELi HKS: <https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets-et>

Projektide näited

Rahastatud projektide andmebaas on kättesaadav aadressil <https://modernisationfund.eu/investments/>

